

RĪGAS TEHNISKĀ UNIVERSITĀTE
Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultāte
Arhitektūras un pilsētbūvniecības katedra

Jana JĀKOBSONE
Arhitektūras doktora studiju programmas doktorante

KULTŪRVĒSTURISKAIS MANTOJUMS KULDĪGAS PILSĒTVIDĒ

Promocijas darba kopsavilkums

Zinātniskais vadītājs
Dr. habil. arch., prof.
Ivars STRAUTMANIS

Zinātniskais konsultants
Dr. habil. arch., prof.
Jānis KRASTIŅŠ

Rīga 2012

UDK 338.24 (075.8)
EI 710

Jākobsone J. Kultūrvēsturiskais mantojums Kuldīgas pilsētvidē.
Promocijas darba kopsavilkums. –
Rīga: RTU, 2012. – 62 lpp.

Iespiests saskaņā ar APF Arhitektūras un
pilsēt būvniecības katedras 2012. gada 10. aptīļa
lēmumu, protokols Nr. 5.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Šis darbs izstrādāts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu projektā «Atbalsts RTU doktora studiju īstenošanai».

This work has been supported by the European Social Fund within the project
“Support for the implementation of doctoral studies at Riga Technical University”.

ISBN 978-9934-8310-0-3

PROMOCIJAS DARBS IZVIRZĪTS RĪGAS TEHNISKAJĀ UNIVERSITĀTĒ ARHITEKTŪRAS DOKTORA GRĀDA IEGŪŠANAI

Promocijas darbs arhitektūras doktora grāda iegūšanai tiek publiski aizstāvēts 2012. gada 11. jūnijā plkst. 12:00 Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātē, Āzenes ielā 16, Rīgā, 406. auditorijā.

OFICIĀLIE RECENZENTI

Dr. arch. Juris Dambis
Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas vadītājs

Dr. arch. Agrita Tipāne
Rīgas Jūgendstila centra direktore

Dr. arch. Jānis Zilgalvis
Promocijas padomes P-10 loceklis
Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Arhitektūras daļas vadītājs

APSTIPRINĀJUMS

Es, Jana Jākobsone, apstiprinu, ka esmu izstrādājis šo promocijas darbu, kas iesniegts izskatīšanai Rīgas Tehniskajā universitātē arhitektūras doktora grāda iegūšanai. Promocijas darbs nav iesniegts nevienā citā universitātē zinātniskā grāda iegūšanai.

Jana Jākobsone
18.05.2012.

DARBA VISPĀRĒJS RAKSTUROJUMS

Promocijas darbā ir ievads, 3 daļas ar 13 nodaļām (3–6 katrā), 14 secinājumi un 9 pielikumi.
Promocijas darba saturs:

Ievads

1. Kuldīgas vecpilsētas attīstības ģenēze

- 1.1. Kuldīgas vēsturiskā kodola veidošanās un attīstība - senākās apdzīvotās vietas un pils
- 1.2. Pilsētvides veidojošo elementu attīstība. Ielas, laukumi, apbūve, parki, dārzi, ceļi un tilti
- 1.3. Kuldīgas attīstību ietekmējušie pilsētbūvnieciskie projekti un normatīvie akti

2. Kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības un saglabāšanas aspekti

- 2.1. Pilsētu vēsturisko centru kultūras mantojuma aizsardzības, saglabāšanas un atjaunošanas nostādnes:
 - 2.1.1. Kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības un saglabāšanas pieredze Eiropā
 - 2.1.2. Kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības un saglabāšanas nostādnes Latvijā
 - 2.1.3. Saglabāšanas un atjaunošanas paņēmieni un principi Kuldīgā
- 2.2. Aktuālās kultūrvēsturiskā mantojuma pētniecības metodes
- 2.3. Padomju laika un mūsdienu arhitektūras vieta Latvijas pilsētu vēsturiskajos centros

3. Kuldīgas vēsturiskās vides attīstība mūsdienās

- 3.1. Apbūves elementu transformācijas
- 3.2. Vēsturiskās vides atjaunošana un saglabāšana
- 3.3. Vēsturiskais centrs pilsētas struktūrā
- 3.4. Stratēģiskā un telpiskā plānošana un projektēšana

Secinājumi

Pielikumi 9

Izmantotie avoti

IEVADS

Tēmas aktualitāte

Tēmas aktualitāti veido pilsētvīdes attīstība un iedzīvotāju vēlme pēc augstas pilsētvīdes kvalitātes. Pašvaldībai, pieminekļu sargātājiem un Kuldīgas iedzīvotājiem ir atšķirīga izpratne par augstu pilsētvīdes kvalitāti. Tomēr augstas kvalitātes pilsētvīde ir faktors, kas nosaka iedzīvotāju vēlmi dzīvot konkrētā pilsētā. Lai veicinātu kopēju izpratni par augstas pilsētvīdes kvalitāti pilsētās, kurās saglabājušies vēsturiskie centri, jāsekmē sabiedrības izglītošana un informēšana par kultūrvēsturiskajām vērtībām, nepieciešamību tās saglabāt un atjaunošanas iespējām, veidojot apkārtējo vidi, kas ir vērtīga gan no kultūrvēsturiskā mantojuma, gan no mūsdienīga no funkcionāla viedokļa. Mūsdienu ekonomiskās aktivitātes ietvaros bieži vien tiek degradēts kultūrvēsturiskais mantojums. Ir faktori, kas neveicina kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu:

- iedzīvotāju vēlme pārveidot apkārtējo vidi atbilstoši mūsdienu prasībām – laikmeīgu un funkcionālu –, dažreiz nerespекtējot kultūrvēsturiskās vērtības;
- vecpilsētas iedzīvotāju ierobežotie finansiālie resursi un informācijas trūkums par normatīvajiem aktiem, kuros noteikts, kā jāatjauno vēsturiskās ēkas. 2009. gadā veiktais pētījums „Kuldīgas pilsētas vēsturiskā centra apbūves inventarizācija” rāda, ka vecpilsētas ēkas ir tehniski sliktā stāvoklī [2] Tām nepieciešama ne tikai regulāra kopšana un uzturēšana, bet arī apjomīga restaurācija, kas prasa līdzekļus un laiku un to drīkst veikt tikai attiecīgās jomas speciālisti – restauratori. Savukārt ēku remontdarbus un regulāro uzkopšanu iespējams veikt iedzīvotājiem pašiem. Daļa no iedzīvotājiem labprāt dzīvotu ārpus vēsturiskā centra;
- pilsētas ekonomiskā un darījumu centra attīstība ārpus pilsētas vēsturiskās daļas, kas samazina ekonomisko aktivitāti vecpilsētas zonā;
- pašvaldībai trūkst metodika kā uzlabot vecpilsētas ēku tehnisko stāvokli un pilsētas pārvaldības procesus šajā – kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas jomā;
- investoru vēlme pilsētā veidot funkcionālajām prasībām atbilstošas būves no iespējami lētiem materiāliem, nerēķinoties ar apkārtējo vidi un pārsvarā nojaucot vai apjomīgi paplašinot vēsturiskās ēkas, kā rezultātā var pazemināties vecpilsētas kultūrvēsturiskā vērtība;
- deformētas ēku īpašumtiesības, kas apgrūtina to apsaimniekošanu. Vecpilsētas ēkas atrodas kopīpašumā (pārsvarā 3–5 īpašnieki) un ēku daļu īpašnieki rūpējas par iekštelpām, bet norobežojošās un nesošās konstrukcijas tiek remontētas vai nomainītas tikai, ja tās ir tehniski ļoti bojātas;

Lai saglabātu vēsturisko mantojumu un vienlaikus veicinātu pilsētas attīstību, jāizpēta vecpilsētas veidošanās un attīstība, līdz mūsdienām saglabājušās vērtības, pilsētvīdes un iedzīvotāju dzīves apstākļi un iespēja tos uzlabot, normatīvie akti, kas reglamentē vēsturisko centru saglabāšanu Latvijā, kā arī vietējie normatīvie akti, kas nosaka vecpilsētas aizsardzību Kuldīgā

Līdzšinējais tēmas izpētes līmenis

Pilsētībūvniecība ir mainīgs process, kurā attīstība notiek nepārtraukti. Kuldīgas vecpilsētā nozīmīgs ir kultūrvēsturiskais mantojums, tādēļ nepieciešams apkopot un sistematizēt informāciju par Kuldīgas pilsētas attīstību un tās aizsardzības un saglabāšanas nostādņu attīstību.

Kuldīga ir pilsēta ar savdabīgu plānojumu, ko vairāk noteikuši dažādi vides un vietējo apstākļu diktēti apsvērumi nekā tipiskas plānojumu shēmas. Vīde laika gaitā ir mainījies, tādēļ, lai izprastu pilsētas aizsargājamās vērtības un iespējas tās atjaunot, nepieciešams pētīt pilsētas vēsturi un attīstību.

Kuldīgas vecpilsētas attīstība no vēsturiskā viedokļa pētīta vairākkārt, taču nozīmīgākie pētījumi ir orientēti uz politiskajiem vai saimnieciskajiem faktoriem. Tā kā viduslaikos un līdz pat 18. gs. Kuldīga bija viena no lielākajām un nozīmīgākajām Kurzemes pilsētām un tās vēsturiskajam centram piemīt liela kultūrvēsturiska un arhitektoniski mākslinieciska vērtība, par to ir samērā daudz dažādos laikos tapušu materiālu. Kuldīga pieminēta senos dokumentos un vēlāku laiku vēsturnieku pētījumos, ir zīmēti pilsētas plāni un pilsētas panorāma, veidoti apraksti. Kuldīgas vēstures avoti galvenokārt ir sastopami rakstfīdā veidā, grafiskā materiāla ir salīdzinoši maz. Analizējot pētījumus par pilsētas attīstību, tie grupēti, pirmkārt, teritoriāli (pētījumi par Baltijas un Latvijas vēsturi, kuros pieejamas ziņas arī par Kuldīgas attīstību), otrkārt, tipoloģiski (vēstures pētījumi, kā arī aptveroši pilsētbūvnieciskie, arhitektūras pētījumi un pētījumi atsevišķās jomās), treškārt, hronoloģiski, sākot no senākā.

Senākās ziņas par Baltiju, Latviju, Kurzemi un līdz ar to par kuršiem pieejamas hronikās. Jau 9. gs. – 853.g. tapusi Hamburgas un Brēmenes arhibīskapa **Rimberta** (*Rimbertus, arī Rembert vai Rembart*) hronika „*Vita sancti Anscarii*” („Svētā Anskara dzīve”) [175], kas ir pirmais Skandināvijas vēstures rakstu avots un pirmais viduslaiku avots, kurā atrodams ziņas par Kursu un kuršiem. Ziņas par kuršiem pieejamas arī „Livonijas atskaņu hronikā”, bet informācija par Kuldīgas vēsturi atrodama jaunākos izdevumos par Latvijas vēsturi 13.–17. gs. Darbā izmantoti avoti no vēsturnieka **Indriķa Šterna** grāmatām „Latvijas vēsture, 1180–1290” (1995) un „Latvijas vēsture, 1290–1500” (2002) [38]. Par šo pašu laika posmu Latvijas vēsturē darbos „Senās Latvijas vēstures avoti. 1. burtnīca (līdz 1237. gadam)” (1937) un „Senās Latvijas vēstures avoti. 2. burtnīca (1238.–1256. g.)” (1940) rakstījis vēsturnieks **Arveds Švābe** [29]. A. Švābe rakstījis arī par Latvijas vēstures vēlākajiem laika posmiem, piemēram, grāmatā „Latvijas vēsture, 1800–1914” (1958) [39] minēti arī fakti par Kuldīgas pilsētas attīstību. Latvijas vēstures faktus apkopojusi arī vēsturnieki **Edgars Dunsdorfs** un **Arnolds Spekke** 1964. gadā Stokholmā publicētajā grāmatā „Latvijas vēsture, 1500–1600” [13] un E. Dunsdorfa 1962. gadā izdotajā darbā „Latvijas vēsture, 1600–1710” [11], kā arī „Latvijas vēsture, 1710–1800” [12]. Šim autoram pieder arī vairākas citas grāmatas un daudzas publikācijas par Latvijas vēsturi, piemēram, 1955. gadā izdotie „Senie stāsti: Latvijas vēstures lasāmgrāmata”.

Latvijas pilsētu vēsture un attīstība plaši aprakstīta Latvijas pirmās brīvvalsts laikā. Vērtīgu informāciju par Kuldīgas attīstību sniedz statistiķa un publicista **Mārģera Skujenieka** 1922. gadā sarakstītais darbs „Latvija: zeme un iedzīvotāji” [36]. Trīsdesmitajos gados šādi darbi ir senatnes pētnieka **Kārļa Apiņa** „Latvijas pilsētu vēsture” (1931) [12], statistiķa **Jāņa Bokaldera** „Latvijas ģeogrāfija” (1937) [61], un plaši pazīstamais rakstu krājums trīs sējumos „Latvijas zeme, daba, tauta” (1936–1937) un žurnālista **Hermaņa Asara** sakopotais rakstu krājums ar visu Latvijas pilsētu aprakstiem un attēliem „Latvijas pilsētas valsts 20 gados” (1938) [24]. Kurzemes vēsturi šajā laika posmā pētījis rakstnieks un vēsturnieks **Jānis Juškēvičs**, kurš publicējis vairākus darbus: „Hercoga Jēkaba laikmets Kurzemē” (1931) [18], „Kurzemes hercogi un viņu laikmets” (1935) [19], kā arī rakstu „Kuldīgas vēsturiskā kronika” („Aizsargs”, 1933) [76]. Tiesa, Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta pētniece Mārīte Jakovļeva ar arhīva dokumentiem pamatojusi šī autora publicēto pētījumu atsevišķu mītu nepatiesumu, atzīstot: „Kļūdas (*vēlākajos pētnieku darbos*) savu ceļojumu uzsākušas, pateicoties galvenokārt J. Juškēviča grāmatai „Hercoga Jēkaba laikmets Kurzemē” [18], kuras autors, lai arī vēsturnieks būdams, savulaik visai nekritiski izmantojis viņam pieejamos avotus.” [244]

Par vispārējām pilsētbūvniecības attīstības, ieskaitot mazpilsētu attīstību, tendencēm Latvijā 20. gs. sākumā rakstījis arhitekts un profesors **Jānis Krastiņš** darbā „Latvijas Republikas būvmāksla” (1992) [20]. Padomju laika pilsētbūvniecībai pievērsušies vairāki autori, kuri savos

darbos ilustrē arī norises mazpilsētās. Arhitekts **Gunārs Jansons** 1971. gadā izdevis darbu „Arhitektūra un pilsētībūvniecība Latvijas PSR” [75], bet 1982. gadā publicēts viņa pētījums „Kurzemes pilsētu senās koka ēkas” [17], kurā atrodamas vērtīgas ziņas arī par Kuldīgas koka apbūves attīstību. Latvijas mazpilsētu, arī Kuldīgas, attīstību raksturojuši arhitekti **Oļģerts Buka**, **Ivars Strautmanis**, **Jānis Dripe**, **Osvalds Tilmanis** un vietējie – Kuldīgas rajona un pilsētas arhitekti **Kārlis Vainovskis** [26, 101], **Aldis Orniņš** u.c.

Mūsdienās par Latvijas mazpilsētu vēsturi un attīstības tendencēm rakstījuši arhitekti prof. **Jānis Briņķis** un **Oļģerts Buka**. Šo autoru grāmatās „Pilsētu un lauku apdzīvoto vietu kompleksu arhitektoniski telpiskā plānošana” (2006) [5] un „Reģionālā attīstība un prognostika pilsētplānošanas kontekstā” (2008) [51] aplūkota mazpilsētu attīstība no 12. gs. līdz 21. gs. sākumam, sistematizējot pilsētas pēc to attīstības veidiem un arhitektoniski telpiskajām struktūrām un analizējot arhitektoniski kompozicionālos aspektus. Vērtīga informācija par Kuldīgas pilskalni un viduslaiku pili rodama pētījumos par Latvijas pilskalniem un pilīm, piemēram, vēsturnieka un arheologa **Andra Caunes** un mākslas zinātnieces, arheoloģes **Ievas Oses** darba „Latvijas viduslaiku pilis” 4. sējumā „Latvijas 12. gs. beigu – 17. gs. vācu piļu leksikons” (2004) [7], kā arī gleznotāja, publicista un pētnieka **Ernesta Brastiņa** darbā „Latvijas pilskalni” (1923) [4].

Senākais pētījums par Kuldīgas vēsturi ir vēsturnieka **Ernsta Henniga** (*Ernst Henning*) 1809. gadā Jelgavā izdotais „Kurlandische Sammlungen” (1. sēj., 1. daļa) („*Kurzemes krājumi*”), [16, 329]. E. Hennigs strādājis Kuldīgas apriņķa skolā un pētījis pilsētas arhīvu. Diemžēl publicēta ir tikai darba 1. daļa – par Kuldīgas senāko vēsturi, pārvaldi, pili, baznīcām u. tml. E. Hennigs ne vien rūpīgi apkopojis pieejamos materiālus, bet arī sīki izpētījis un uzmērījis tolaik visai iespaidīgās pilsdrupas, kā arī iztaujājis par tām vecos kuldīdniekus. Darba 2. daļa par Kuldīgas ēkām un pilsoņiem palikusi rokkrastā un nav publicēta. Tā glabājusies tagadējās Kēninsbergas arhīvā, bet noraksts – Jelgavas arhīvā, taču tagad šāds materiāls arhīvos vairs nav atrodamšs. Nozīmīgs darbs Kuldīgas vēstures izpētē ir matemātikas un dabas zinātņu skolotāja, ģeoloģiju pētnieka **Vilhelma Rēdera** (*Wilhelm Räder*) un **Oskara Stefenhāgena** (*Oskar Stavenhagen*) „Bürgerliste und Ratslinie der Stadt Goldingen bis zum Jahr 1889” („*Kuldīgas pilsētas pilsoņu un Rātes locekļu saraksts līdz 1889. gadam*”) [93], kura pamatā ir izvēlumi no vecākās Kuldīgas pilsētas grāmatas, kurā fiksēti pilsoņu (1569–1794) un rātes locekļu (1580–1793) saraksti, norādot profesijas un dzimšanas vietas. Svarīgas ir ziņas par pilsoņu lēņiem, kas rāda, ka nozīmīga Kuldīgas pilsoņu nodarbošanās ir bijusi arī lauksaimniecība. Pilsoņu lēņi bieži pārgājuši muižnieku lēņos un pilsoņi – muižniekos. [93]. 1916.–1917. gadā pilsvietā uzmērījumus veicis arī arhitekts **Bernhards Šmits** (*Bernhard Schmid*), pēc tam izstrādājot viduslaiku pils un pilsētas novietojuma plānu [97]. Šajā laikā Kuldīgas vēsturi, esošo situāciju un atmiņas tēlainā veidā aprakstījis arī baltvācu rakstniece Mia Munjē-Vroblevska (*Munier-Wroblewski*), kas publicējusi gan atmiņas par Kuldīgu [46], gan aprakstus, kas publicēti vietējā avīzē [111].

Tāpat nozīmīgas ziņas sniedz Kuldīgas pilsētu māju kalendāri - Kuldīgas māju kalendāri, piemēram, 1929. gadam [340]. 1921. gadā Kuldīgas vēsturi, attīstību un arhitektūru pētījis vācu pamatskolas direktors, vēlāk Kuldīga novada muzeja dibinātājs **Valfrīds Fromholds-Trejs** (*Walfried Fromhold-Treu*), kurš Kuldīgā dzīvojis no 1930. līdz 1939. gadam. Izpētot vēsturiskos materiālus, arhīvu un privātpersonām piederošus dokumentus, kā arī pilsvietu dabā, viņam izdevās rekonstruēt Kuldīgas pili tās ziedu laikos – ap 1680. gadu. Rekonstrukcijas zīmējums publicēts 1932. gadā. [164]. Rekonstrukcijas paskaidrojuma oriģinālais teksts palicis manuskriptā un 1945. gadā gājis bojā. 1947. gadā V. Fromholds - Trejs šo darbu uzrakstījis atkārtoti un tas izdots ar nosaukumu „Die Komturei Goldingen. Versuch einer Rekonstruktion” („*Kuldīgas komtureja. Rekonstrukcijas mēģinājums*”) [68], kas joprojām uzskatāms par nopietnāko šai teritorijai veltīto

pētījumu. Par bojājājušajiem materiāliem autors raksta: „Esmu zaudējis savus vēstures apcerējumus „Kuldīgas pils rekonstrukcijas mēģinājums”, „Kuldīgas vēsture”, „Kuldīga ordeņa laikā”, „Sv. Katrīnas baznīcas vēsture”, „Gājiens cauri Kuldīgai” un neskaitāmus tiem gatavotus zīmējumus, kam .. tagad būtu neatkarājama dokumentāla vērtība” [68]. Daži materiāli tomēr ir saglabājušies, piemēram, pils ziemeļu korpusa pagraba velves zīmējums. [329]. V. Fromholds - Treijs fiksējis un aprakstījis raksturīgas arhitektūras detaļas Rīgā, vairākās Kurzemes pilsētās un arī Kuldīgas vecpilsētā [330]. Tas labi redzams viņa akvareļos, kuru kolekcija atrodas Kuldīgas novada muzeja arhīvā un minēta UNESCO dokumenta "Pasaules atmiņa" Latvijas sarakstā. Zīmējumi ir apkopoti un izdoti darbā „Rigasche und kurländische Wetterfahnen des 17 und 18 Jahrhunderts” (*Rīgas un Kurzemes vējrādītāji 17. un 18. gadsimtā*) [69].

Kuldīgas novada muzejs un Kuldīgas Galvenā bibliotēka sadarbībā ar Latvijas Valsts vēstures arhīvu un Kuldīgas pilsētas domi izstrādājuši pētījumu par bijušo Kuldīgas pili „Livonijas ordeņa pils un tās teritorija Kuldīgas vēsturē, 1242–2005”. Tajā apkopota informācija no iepriekš publicētajiem materiāliem par Kuldīgas pili [164] un digitalizēti Kuldīgas novada muzeja, Kuldīgas Galvenās bibliotēkas un Latvijas Valsts vēstures arhīva krājumā esošie materiāli par tēmu ordeņa pils un tās teritorija. Vietējā muzeja darbinieki pētījuši konkrētas saimnieciskās jomas, piemēram, Kuldīgas novada muzeja direktore, vēsturniece **Dace Bumbiere**, izstrādājusi darbu „Tirdzniecība Kuldīgā 19.gadsimtā –20. gadsimta sākumā” (2007, npublicēts) [242]. Galvenā muzeja krājuma glabātāja **Daina Antoniška** veikusi pētījumu par Kuldīgas namiem [54], kurā aprakstīta vairāk nekā 100 Kuldīgas vecpilsētas ēku vēsture. Šis pētījums ar nosaukumu „Kuldīgas dārgumi” publicēts kā rakstu sērija vietējā laikrakstā „Kurzemieks” [56].

Kuldīgas attīstība un vēsture bagātīgi atainota vairākos izdevumos, kuros sniegtās informācijas patiesums nav pārbaudāms. Tos iespējams izmantot kā ziņu avotus, tomēr meklējot informāciju, kas sniegtās ziņas apstiprinātu. Tādi darbi ir vēsturnieces un ilggadējas muzeja darbinieces **Alises Volanskas** grāmata „Kuldīga” (1998) [45], **D. Antoniškas**, pedagoģes **Noras Gailānes** un Kuldīgas Tūrisma un informācijas centra vadītāja **Arta Gustovska** tūrisma ceļvedis „Kuldīga” (2009) [22]. A. Volanska pētījusi arī Kuldīgas parku attīstību un sagatavojuši publikācijas minētajos izdevumos un periodikā [107].

Ir pēti vairāki Kuldīgas kvartāli un objekti. Informācijas bagātākais darbs ir arhitekta **Normunda Broka** „Kalna ielas 18 un Skolas ielas 2 gruntsgabalu Kuldīgā vēsturiskā izpēte” (2009) [323]. Arhitektes **Indras Gaiļes** darbs „Kuldīgas novada muzeja pamatēkas restaurācija un palīgēkas rekonstrukcija” (2009) [418] un praktiķa **Jura Zviedrāna** un arhitektes **Kristīnes Veinbergas** pētījums „Kuldīga. Baznīcas iela 36: Ūdensdzirnavas” (2009) [448] veltīts atsevišķu objektu izpētei pirms to atjaunošanas un pārbūves – veikta to arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija.

Apjomīgākais un informatīvi bagātākais pētījums par Kuldīgas attīstību ir Latvijas PSR Kultūras ministrijas Kultūras pieminekļu restaurēšanas projektēšanas kantora Pilsētbūvniecības un arhitektūras pieminekļu nodaļas 1984.gadā veiktais darbs „Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs. Vēsturiskās izpētes materiāli” [360]. Tas ir aptverošs pētījums četrās daļās, kurā izmantots liels skaits iepriekšminēto darbu: 1. daļa ietver Kuldīgas pilsētas vēstures avotu un literatūras apskatu; 2. daļa veltīta Kuldīgas attīstības vēsturei; 3. daļa – atsevišķu Kuldīgas vēsturiskā centra ēku būvvēsturei; 4. daļa – vēsturiskā centra apbūves un pilsētbūvnieciskās situācijas izpēti un analīzi. Šī pētījuma rezultātā izstrādāta Kuldīgas plānojuma rekonstrukcija vairākiem laika posmiem: 13. gs. beigām–14. gs. pirmajai pusei; 14. gs. otrajai pusei–15. gs. pirmajai pusei; 17. gs. vidum; 18. gs. beigām. Darbā norādīts: „Pētījumu paredzēts turpināt, veicot vēsturiskā centra pašreizējās situācijas pilsētbūvnieciski arhitektonisku analīzi, atsevišķu objektu izpēti un novērtēšanu, kā arī

dodot rekomendācijas vēsturiskā centra aizsardzībai un rekonstrukcijai [360].” Diemžēl tas netika veikts. Konspekts pilsētas vēstures un plānojuma attīstības apskats pieejams Kuldīgas pilsētas teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā [151].

1971. gadā tapušajā pilsētas centrālās daļas detaļplānojumā apskatīta plašāk zināmajos avotos (J. Juškēvičs, E. Hennigs, V. Fromholds - Treijs u. c.) izklāstītā pilsētas vēsture un attīstība, aprakstīta Kuldīgas centrālās daļas toreizējā situācija un veiktas dažādas analīzes, piemēram, skatu punktu un transporta intensitātes analīze [426]. SIA “Arhitektoniskās izpētes grupa” veikusi pētījumu „Kuldīgas pilsētas vēsturiskā centra apbūves inventarizācija” (2009), kurš ataino pilsētbūvniecības pieminekļa “Kuldīgas vēsturiskais centrs” plānojumu, ēkas un ainavas, kā arī sniedz ieteikumus ēku un ielu perspektīvu atjaunošanai. Pētījumā inventarizēti ēku apjoms, jumti, būvgaldniecības izstrādājumi, fasāžu apdare, detaļas un dekorī, veikta anketēšana, kā arī krāsojuma zondāža, lai noskaidrotu sākotnējo un vēsturiskos apdares slāņus līdz 20. gs. vidum. Pavisam kopā apsekotas, anketētas un fiksētas fotoattēlos 185 ēkas, krāsojuma zondāža veikta un krāsojuma anketas izveidotas 125 ēkām. Fiksēti ar katras ēkas būvvesturi, konstrukcijām, celtniecības un apdares materiāliem saistīti dati, sniegts objekta novērtējums pilsētvīdē, tā arhitektoniskais, kultūrvēsturiskais un tehniskais vērtējums, kā arī nepieciešamā rīcība ēkas arhitektoniskā tēla atjaunošanai un saglabāšanai. Ēkas apsekotas vizuāli, neveicot apmetuma vai konstrukciju zondāžu [171].

Kuldīgas pilsētbūvniecisko attīstību detalizēti pētījis Kuldīgas pilsētas arhitekts 1978.–2003. gadā **Aldis Orniņš**, kurš izstrādājis uz vēsturiskiem faktiem balstītas pilsētas attīstības shēmas [459] un detalizēti izpētījis vecpilsētas ielu profilu un segumu. Iegūtie dati apkopoti „Kuldīgas vecpilsētas ielu un laukumu segumu rekonstrukcijas un Alekšūpītes promenādes izveides koncepcijā” (2008) [143]. Ielu, laukumu un kvartālu pilsētbūvniecisko analīzi un vēsturisko izpēti veikuši arī J. Zviedrāns un K. Veinberga darbā „Kuldīgas pilsētas vēsturiskā centra Alekšūpītes tiltu, piegulošās teritorijas un rekonstruējamo ielu teritoriju arhitektoniski mākslinieciskā izpēte” (2011), kurā apkopoti vēstures materiāli, konstatēta esošā situācija un sniegti priekšlikumi vēsturiskās vides sakārtošanai [449]. Vairākkārt pētītas māksliniecisko stilu iezīmes Kuldīgas arhitektūra, piemēram, vēsturnieka **Jāņa Zilgalvja** pētījumos „Viduslaiku arhitektūras formu izpausmes Kuldīgas 19. gs. otrās puses apbūvē” (2007) [116] un „Mācītājmuižas Latvijā. Arhitektūra un kultūrvēsturiskās norises” (2002) [47].

Informācijas bagāti ir studentu pētījumi par Kuldīgas vecpilsētu, piemēram, tagadējās mākslas zinātnieces **Maijas Rudovskas** pētījums „Kuldīgas pilsētbūvniecība un arhitektūra no 19. gs. vidus līdz Pirmajam pasaules karam” [254].

Ziņas par kuldīdznieku dzīvi, pilsētu un ielu nosaukumiem, ēkām, amatniecību un tirdzniecību atrodamas arī presē, sākot no Kuldīgas senākajām avīzēm „Kuldīgas Vēstnesis” un „Goldingscher Anzeiger” līdz mūsdienu laikrakstam „Kurzemnieks” un „Kuldīgas Novada Pašvaldības Vēstis” [147]. Vēstures pētnieks **Artūrs Eižens Zalsters** 80. gados laikrakstā „Padomju Dzimtene” publicējis pētījumus par Kurzemes hercogisti [113], kuģu būvi Kuldīgā [112], papīra dzirnavām [114] un pilsētas kopējo attīstību [115]. Laikrakstā „Kurzemnieks” 1992. gadā publicēti matemātiķa, vēsturnieka un grāmatniecības vēstures pētnieka **Jāņa Strauberga** 20. gs. sākumā rakstītie „Materiāli Kuldīgas celtniecības vēsturei” [99], kuru manuskripts glabājas Latvijas Nacionālajā bibliotēkā. Tikai periodikā ir lasāmas ziņas par plānotiem, bet neīstenotiem pilsētas attīstības projektiem, piemēram, 1910.–1930. gadā „Kurzemniekā” vairākkārt rakstīti par dzelzceļa līniju projektiem līdz Kuldīgai [52; 58] un [96], bet 1935. gadā – par spēkstacijas izbūves projektu uz Ventas rumbas [83, 103].

Autore Kuldīgas pilsētas attīstību pētījusi savā maģistra darbā „Kuldīgas vecpilsētas attīstība. Realitāte un vīzija” [420].

Pilsētbūvnieciski pētījumi veikti par laika posmu līdz Pirmajam pasaules karam. Pilsētvīdē izmaiņas karu un turpmākās pilsētas attīstības rezultātā un pilsētbūvniecisko projektu un pārbūvēto ēku ietekme uz pilsētvīdi pēc pasaules kariem nav pētīta.

Pētījuma priekšmets

Pētījuma priekšmets ir Kuldīgas kultūrvēsturiskais mantojums, tā veidošanās un attīstība līdz mūsdienām, kā arī teorētisko nostādņu un prakses mijiedarbība šī mantojuma saglabāšanai. Iedzīvotāju attieksme pret vēsturisko pilsētvīdi, objektiem un iespējas šo attieksmi mainīt.

Pētījuma mērķis

Pētījuma mērķis ir radīt teorētiski metodisko pamatojumu Kuldīgas vēsturiskās pilsētvīdē saglabāšanas un attīstības nodrošināšanas mehānismiem un instrumentiem, balstoties uz pilsētas plānojuma un apbūves vēstures, pašreizējās situācijas analīzi un izmantojot līdzšinējo pilsētplānošanas pieredzi.

Mērķa sasniegšanai ir izvirzīti šādi uzdevumi:

- izpētīt Kuldīgas vēsturiskā centra veidošanos un attīstību pilsētbūvnieciskā aspektā;
- izpētīt līdzšinējos Kuldīgas attīstības plānus un pilsētbūvnieciskos projektus, kas nosaka pašreizējo pilsētbūvniecisko situāciju Kuldīgā;
- konstatēt pašreizējo situāciju Kuldīgas vecpilsētā un apzināt problemātiku, kas ietekmē vecpilsētas līdzsvarotu attīstību;
- izpētīt mūsdienu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas un attīstības teorētiskās nostādnes starptautiskā un Latvijas līmenī, kā arī analizēt starptautisko pieredzi un tās izmantošanas iespējas Kuldīgas kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā un atjaunošanā;
- analizēt dažādu Latvijas pilsētu, kurās saglabājušies vēsturiskie centri, piemērus pilsētas plānošanā, kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzībā, saglabāšanā un atjaunošanā.
- izstrādāt ieteikumus sabalansētai Kuldīgas vecpilsētas saglabāšanas un attīstības plānošanai;
- izstrādāt metodiku, pārsvarā vietējai pašvaldībai, ēku atjaunošanas administratīvā procesa sakārtošanai un uzlabošanai Kuldīgas vecpilsētā.

Pētījuma metodika

Darbā izmantotas šādas empīriskās metodes: intervijas ar valsts un pašvaldību iestāžu speciālistiem, praktizējošiem arhitektiem, Latvijas un starptautiskiem ekspertiem mantojuma saglabāšanas jomā, Kuldīgas iedzīvotāju aptaujas un to salīdzinošā analīze, kā arī realizēto projektu rezultātu salīdzinošā analīze un pilsētas pašreizējās situācijas analīze, apsekojot to dabā.

Izstrādātais darbs balstās uz vēstures datu (ieskaitot padzīlīnātu arhīvu un agrāko pētījumu) apzināšanu, pašreizējās situācijas izpēti un salīdzinošo analīzi. Pētītas iespējas Kuldīgas vecpilsētā izmantot starptautisko pieredzi kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā un attīstībā. Darbā apskatītas un analizētas dažādu ar kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un attīstību saistītu organizāciju un speciālistu atziņas, konvencijas, regulas un tiesību akti.

Pilsētas ģenēzes analīzes metodikas pamatā izvēlēts tipoloģiskais princips – attīstība analizēta, izvērtējot pilsētbūvnieciski nozīmīgus aspektus un faktorus. Pilsētas attīstība attainota hronoloģiskā secībā, taču atsevišķu objektu attīstība (reizēm līdz pat mūsdienām) uzskatāmības labad atklāta vienviet, pieļaujot atkāpes no hronoloģiskā principa. Pilsētas attīstības izpētē lietota retrospektīvā

metode – analizēti kartogrāfisko un rakstīto avotu dati, studēti agrāko gadsimtu pētnieku atzinumi. Noskaidrots Kuldīgas pirmais centrs un pirmie iedzīvotāji, analizētas pakāpeniskās pārmaiņas pilsētā, aplūkoti vides, politiskie, militārie, ekonomiskie un sociālie faktori, kā arī minētas personas, kas ietekmējušas pilsētas attīstību.

Lai attēlotu Kuldīgas plānojuma izmaiņas, pilsētas vēsturiskās attīstības fāzes vizualizētas shēmās. Darba nobeigumā analizēta Kuldīgas pašreizējā situācija ar jau notikušām un šobrīd notiekošām pārmaiņām.

Problēmu analīze, praktiskie piemēri un risinājumu piedāvājums balstās uz autorei pieredzi ikdienas darbā, strādājot par Kuldīgas pilsētas arhitekti, un diskusijām ar Latvijas un ārvalstu speciālistiem par kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un attīstīšanu.

Darbā lietoti normatīvie akti, kas apstiprināti un stājušies spēkā līdz 2011.g. novembrim. Ilustrācijas, kurām nav norādīts avots, ņemtas no autorei personiskā arhīva. Shēmas, kurām nav norādīts avots ir autorei izstrādātas. Attēli Nr. 1.1.2., 1.1.4.- 1.1.6., 1.1.9., 1.1.10. – 1.1.13. un 1.2.37., 1.2.103 ir fotogrāfes Ilzes Gustovskas pār fotogrāfēti.

Darba zinātniskā novitāte

Pilsētbūvniecības jomā pirmo reizi veikts apkopojums par Kuldīgas struktūras attīstību no senatnes līdz mūsdienām, pirmo reizi vispusīgi pētītas pilsētas izmaiņas pasaules karu, starpkaru un padomju periodā. Analizētas pilsētbūvnieciskās, arhitektoniskās tendences Kuldīgas vecpilsētā un Kuldīgas novada teritorijās, kas robežojas ar pilsētu, vērtēta šo pārmaiņu ietekme uz vecpilsētas vērtībām. Darbā pirmo reizi analizēti gan realizētie, gan nerealizētie vecpilsētas attīstības projekti, to esošā vai iespējamā ietekme pilsētvīdē.

Pētot Kuldīgas pilsētbūvniecisko attīstību, atklāti un izmantoti dokumenti gan vietējos, gan ārvalstu arhīvos, arī tādi, kas iepriekšējos pētījumos par pilsētas vēsturi un attīstību nav minēti un izmantoti:

- 1927. gada Kuldīgas pilsētas apbūves plāns un 1937. gada būvnoteikumi;
- kartes un Kuldīgas skati;
- periodikas materiāli par plānotām un nerealizētām iecerēm: dažādiem dzelzceļa izbūvju variantiem 20. gs. sākumā, spēkstacijas izbūvi uz rumbas 1935. gadā u. c.;
- grāmatas, kad glabājas ārvalstu arhīvos;
- vēsturiskās fotofiksācijas un pastkartes;
- projekti, kas atspoguļo gan realizētas, gan nerealizētas būvniecības un pilsētvīdes pārveides ieceres.

Darbs precīzē iepriekšējos pētījumos un publikācijās sniegto informāciju, piemēram, Leona Paegles parks tiek dēvēts par Šarlotes muižas parku un ēka Leona Paegles ielā 9 – par Šarlotes muižu, taču Šarlotes muiža ir atradusies citur – Lielās Dzirnau ielas otrā pusē, bet Leona Paegles parka vietā bijis plašs, privāts gruntsgabals. 1936. gada būvnoteikumos lasāmi tā laika pilsētvīdes attīstības nosacījumi, un tie joprojām ir saskatāmi Kuldīgas pilsētvīdē. Skaidrota dažādu teritoriju un objektu vietvārdu izcelsme, kas līdz šim nav bijuši saprotami, piemēram, Putnudārzs, Ulriha dārzs u.c.

Promocijas darbā pirmo reizi analizēti pilsētas attīstības plāni un ģenerālplāni līdz 2010. gadam un to ietekme uz vecpilsētas attīstību. Kā arī atsevišķu apbūves elementu transformācijas pēc Otrā pasaules kara. Balstoties uz šo izpēti un analizējot dažādus mūsdienu pilsētvīdes ietekmes faktoros, izstrādāti priekšlikumi vecpilsētas saglabāšanas un attīstības plānošanai. Pētījuma rezultātā izstrādāta metodika, kas būtu ieviešama un saistoša Kuldīgas ēku īpašniekiem, uzturot

ēkas, arhitektiem, projektējot tās, un Būvvaldei, izvērtējot projektus vecpilsētā. Metodika tiks ieviesta Kuldīgas novada pašvaldības darbā.

Darba praktiskā nozīme

Promocijas darbā padziļināti izpēti Kuldīgas vēsture pilsētbūvniecības kontekstā, analizētas vecpilsētas attīstības perspektīvas un izvērtētas Kuldīgas pašvaldības pēdējo gadu aktivitātes kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā, izpētē un atjaunošanā. Strādājot par Kuldīgas pilsētas arhitekti, autore tieši veicinājusi un attīstījusi promocijas darbā minētās kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas un attīstības nostādnes un aktivitātes Kuldīgas vecpilsētā.

Pētījumā sniegtā informācija par Kuldīgas pilsētbūvniecisko attīstību izmantota teritorijas plānošana grozījumu izstrādē 2008. un 2012. gadā, kā arī zinātniski pamatotā pētījumā par Kuldīgas pilsētas attīstību un vērtībām, kas savukārt izmantots pieteikumu sagatavošanai Kuldīgas vēsturiskā centra iekļaušanai ne tikai Latvijas nacionālajā, bet arī Pasaules kultūras mantojuma sarakstā. Informācija par Kuldīgas pilsētbūvniecisko attīstību ir noderīga ne tikai pašvaldības atbildīgajiem speciālistiem, bet arī arhitektu un pilsētplānotāju praktiskajā darbā, veidojot Kuldīgas pilsētvidi.

Promocijas darbā netiek analizēti pilsētbūvniecības finansiālie aspekti, jo to plānošana un novirzīšana konkrētām aktivitātēm nav plānotāju un arhitektu kompetencē. Aktuālo problēmu analīze un vadlīnijas Kuldīgas vecpilsētas vides attīstībai varētu kļūt par informācijas avotu vecpilsētas saglabāšanas un attīstības programmas un rīcības plānu izstrādei.

DARBA ZINĀTNISKĀ APROBĀCIJA

Autore ir sagatavojusi desmit publikācijas par dažādām kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības, saglabāšanas un attīstības problēmām un tendencēm, kā arī uzstājusies starptautiskās zinātniskās konferencēs Latvijā un ārvalstīs.

Publikācijas

1. Vietējās identitātes – kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas ietekmējošie faktori līdzsvarotas attīstības kontekstā. Kuldīgas piemērs = Local Identity – Influencing Factors on Cultural Heritage Preservation in Context of Sustainable Development. Kuldīga Case Study // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 14, Sustainable Spatial Development = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 14. sēr., Ilgtspējīga telpiskā attīstība. – Rīga : RTU, 2011 – ISSN 1691-6174. – 2. sēj., 85.- 89.

T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/12000/fulltext>. – Resursus skatīts 2011. g. 30. okt.

2. Uzmanības centrā – vēsturiska ēka // Latvijas Arhitektūra. – ISSN 1407-4923. – Nr.94 (2011, apr./maijs), 86.-89. lpp.

3. Historical Environment Renovation and Preservation in Kuldīga in Functional Context = Vēsturiskās vides atjaunošana un saglabāšana Kuldīgā funkcionālā kontekstā // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 10, Architecture and Urban Planning = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 10. sērija, Arhitektūra un pilsētplānošana. – Rīga : RTU, 2010. – ISSN 1691-4333 – 4. sēj., 18.-25., 118.-122. lpp.

T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/8497/fulltext>. – Resursus skatīts 2011. g. 30. okt.

4. Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un attīstība – viena no pilsētu ilgtspējīgas attīstības nostādņēm. Kuldīgas pašvaldības darbs kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā // Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 14. sēr., Ilgtspējīga telpiskā attīstība. – Rīga : RTU, 2010. – ISSN 1691-6174. – 1. sēj., 99.-103. lpp.

- T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/8496/fulltext>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.
5. Cultural Heritage Protection, Preservation and Development in Historical Centres of Modern Towns (with I. Strautmanis) = Pilsētu vēsturisko centru kultūras mantojuma aizsardzības, saglabāšanas un attīstības nostādnes (kopā ar I. Strautmani) // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 10, Architecture and Urban Planning = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 10. sērija, Arhitektūra un pilsētplānošana. – Rīga : RTU, 2009. – ISSN 1691-4333. – 3. sēj., 98.-113. lpp.
- T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/6335t>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.
6. Human Value System. Value of Cultural Heritage in this System. Kuldīga Old Town as an Example (with I. Strautmanis) = Cilvēka vērtību sistēma. Kultūrvēsturiskās vides nozīme tajā. Kuldīgas vecpilsētas piemērs (kopā ar I. Strautmani) // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 10, Architecture and Urban Planning = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 10. sērija, Arhitektūra un pilsētplānošana. – Rīga : RTU, 2008. – ISSN 1691-4333. – 2. sēj., 140.- 154. lpp.
- T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/3830>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.
7. Kuldīgas vecpilsētas attīstība – realitāte un vīzija : ziņojums starptaut. konf. „Tilts Kuldīgai – tilts uz pasauli” // Starptautiskās konferences „Tilts Kuldīgai – tilts uz pasauli” materiāli. – Kuldīga, 2007. – 6-12. lpp.
- T. p. elektronisko versiju sk.: Kuldīga. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis: WWW. URL: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=251>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.
8. Instruments of Planning for Conservation of Cultural Heritage of Kuldīga = Kuldīgas kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas instrumenti // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 10, Architecture and Urban Planning = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 10. sērija, Arhitektūra un pilsētplānošana. – Rīga : RTU, 2012. – ISSN 1691-4333 – 5. sēj., 50.-57., 127.-130. lpp. (pieņemts publicēšanai)
9. Kuldīgas pilsēt būvnieciskā vēsture / J. Jākobsone // Zinātnisks pētījums „Kuldīgas pilsēt būvniecība un arhitektūra”. – Kuldīga, 2012. – 80. lpp. (pieņemts publicēšanai)

Ziņojumi starptautiskās konferencēs par promocijas darba tēmu

1. „Cultural Heritage in the Urban Environment of Kuldīga in the 21st century. Problems and Challenges” – 1. starptautiskā zinātniskā konferencē „Cultural Heritage in the 21st century: Preservation, Exploitation and Popularization”. Kazana (Krievija), 2012. gada 18. – 20. aprīlī.
2. „Revitalization of the archaeological monument „Kuldīga medieval castle” with new added value” – konferencē „16th International Conference on Cultural Heritage and New Technologies (CHNT 2011)”. Vīne (Austrija), 2011. gada 14. – 17. novembrī.
3. „Kuldīgas pilsēt būvnieciskā attīstība līdz Otrajam pasaules karam, to ietekmējošie faktori” – konferencē „Kuldīgas pilsētu metamorfozes”. Kuldīga, 2011. gada 2. novembrī.
4. „Kuldīgas kultūrvēsturiskā mantojuma nozīme vides identitātē” – apvienotajā pasaules latviešu zinātnieku III kongresā un Letonikas IV kongresā, sekcijā „Tehniskās zinātnes. Arhitektūra”. Rīga, 2011. gada 24.–27. oktobrī.
5. „Kuldīgas ēku restaurācijas pieredze 21. gs.” – starptautiskajā mantojuma laboratorijā par laikmeta izziņjumu izaicinājumu restaurācijā. Kuldīga, 2011. gada 19. augustā.
6. „Town of Kuldīga” – „European Heritage Forum”. Višegrada (Ungārija), 2011. gada 6.–8. jūnijā.
7. „Affecting Factors of Conservation of the Local Identity – Cultural Heritage in the Context of Sustainable Development. Example of Kuldīga” – 3. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Spatial Strategy for Sustainable Development”. Kuldīga, 2011. gada 26.–28. aprīlī.
8. „Kuldīgas vecpilsētas publiskās ārtelpas labiekārtojums un dizaina elementi” – Latvijas Lauksaimniecības universitātes starptautiskajā zinātniskajā konferencē par ainavu arhitektūru „Dzīves stils un ainava”. Jelgava, 2011. gada 9.–11. februārī.

9. „Vēsturiskās vides atjaunošana un saglabāšana Kuldīgā funkcionālā kontekstā” –RTU Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātes zinātniskajā konferencē „Pilsētvides globālā un lokālā identitāte”. Rīga, 2010. gada 7.–8. oktobrī.

10. „Kuldīga Old Town in Venta River Valley – Problems and Experience to Preserve Cultural and Natural Heritage” – „PECSRL: The Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape. 24th Session, Living in Landscapes: Knowledge, Practice, Imagination”. Rīga un Liepāja, 2010. gada 23.–27. augustā.

11. „Cultural Heritage Protection, Preservation and Development in Historical Centres of Modern Towns in Context of Kuldīga, Europe and Nordic Countries” (sagat. kopā ar I. Strautmani). – „The Second Edition of YOCOCU, Youth in the Conservation of Cultural Heritage”. Palermo (Itālija), 2010. gada 25. maijā.

12. „Cultural Heritage Preservation and Development – an Approach for Sustainable Town Development. Kuldīga Municipality Activities to Preserve Cultural Heritage” – konferencē „Heritage of Wooden Architecture and National Cultural Policy”. Viļņa (Lietuva), 2010. gada 26. – 28. maijā.

13. „Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un attīstība – viena no pilsētu ilgtspējīgas attīstības nostādņēm. Kuldīgas pašvaldības darbs kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā” – starptautiskajā zinātniskajā konferencē “Telpiskā stratēģija ilgtspējīgai attīstībai: Veidojam Latvijas nākotni”. Rīga un Kuldīga, 2009. gada 15. - 17. oktobrī.

14. „Kultūras mantojuma aizsardzība, saglabāšana un attīstība mūsdienu pilsētu vēsturiskajos centros Kuldīgā, Eiropas un ziemeļvalstu kontekstā” – RTU Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātes 50. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Identitāte un attīstība”. Rīga, 2009. gada 13.–14. oktobrī.

15. „Cilvēka vērtību sistēma. Kultūrvēsturiskās vides nozīme tajā. Kuldīgas vecpilsētas piemērs” – RTU Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātes zinātniskajā konferencē „Telpa un laiks. Tradīcijas un transformācijas”. Rīgā, 2008. gada 13. oktobrī.

16. „Kuldīgas vecpilsētas attīstība – realitāte un vīzija” – starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Tilts Kuldīgai – tilts uz pasauli”. Kuldīgā 2007. gada 11. septembrī.

Pētījuma apjoms

Promocijas darbs ir uzrakstīts latviešu valodā un tā kopējais apjoms ir 235 datorsalikuma lappuses. Tajā ir 279 attēli, 33 shēmas un 2 tabulas, kas ilustrē pētījuma tekstuālo daļu. Darbam ir 9 pielikumi, kā arī izmantoto informācijas avotu saraksts, kurā ir 468 nosaukumi.

PĒTĪJUMA ANALĪTISKĀS DAĻAS SATURS

Promocijas darba **pirmajā daļā** pētīta pilsētas vēsture un attīstība pilsētībūvnieciskā kontekstā. Kuldīgas vecpilsēta analizēta, izvērtējot priekšnoteikumus, ko sniedz tās ģeogrāfiskais izvietojums un dabas apstākļi, pilsētas attīstības vēsturiskie procesi, tur dzīvojošā sabiedrība, kā arī tiesiskais regulējums.

Pirmās daļas pirmajā nodaļā pētīta Kuldīgas vēsturiskā kodola veidošanās. Par Kuldīgu pirmās dokumentārās liecības ir kopš 9.gs., kad minēta sekursu pils un apmetne ap to, kas bija tiešā Kuldīgas tuvumā, apmēram 2,6 km zemāk no pašreizējās pilsētas. Definēts Kuldīgas pilsētas attīstības sākums esošajā vietā, kas ir Kalnamiesta teritorijā (apdzīvota kopš 12. gs. sākuma), no kuras netālu Ventas krastā 13. gs. vidū tika uzcelta ordeņa pils. Pētīti dokumentārie avoti par pils novietni, izskatu, nojaukšanu un lomu pilsētas attīstībā. Precizētas pilsētas attīstības fāzes, izvērtējot iepriekšējos pētījumos minētos datus un salīdzinot tos ar arheoloģisko pētījumu rezultātiem un dokumentāriem materiāliem.

Pirmās daļas otrajā nodaļā analizēta pilsētvides veidojošo elementu attīstība: ielas, laukumi, apbūve ap tiem, pilsētas zaļumi, ceļi un tilti. Analizētas pilsētvides izmaiņas (gan plānojums, gan apbūve) un faktori, kas tās ietekmējušas – pilsētas uzplaukuma periodi, kari u.c. Apskatīta pilsētas saimnieciskā dzīve – amatniecība, rūpniecība un pilsētas labiekārtošana. Pētīta pilsētas

zaļumsaimniecības – parku, dārzu, kapsētu - attīstība un tās loma pilsētvīdē, kā arī ceļi, kas iespaidojuši Kuldīgas attīstību – gan sauszemes, ūdens ceļi, gan dzelzceļš. Analizēti tilti kā pilsētas attīstību veicinoši faktori un objekti. Uzvērtā un pētīta Ventas upes un rumbas loma pilsētas attīstībā. Analīze pamatota ar dokumentāriem materiāliem – kartēm, zīmējumiem, fotofiksācijām. Pilsētas attīstība ilustrēta shēmās.

Pirmās daļas trešajā nodaļā izvērtēti Kuldīgas attīstību ietekmējušie pilsētībūvnieciskie projekti un normatīvie akti. Pētīti valsts mēroga normatīvie akti, kas ietekmējuši pilsētas attīstību pirms pirmā zināmā Kuldīgas attīstības plāna (1927.g.) un būvnoteikumiem (1937.g.). Analizēta visu zināmo pilsētas attīstības plānu ietekme uz pilsētvīdi. Apzināti faktori, kas ietekmējuši pilsētībūvniecisko projektu realizāciju un atsauksmes par attīstības plāniem un normatīviem tā laika sabiedrībā. Analizēta pilsētas vēsturiskā centra aizsardzības normatīvu attīstība, aizsardzības teritoriju robežu un nosacījumu maiņa un mūsdienu plānošanas dokumentu nostādnes.

Promocijas darba **otrajā daļā** pētīti dažādi teorētiski kultūras mantojuma aizsardzības un saglabāšanas aspekti. Gan izpratnes maiņa par kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas nepieciešamību un paņēmieniem, gan saistītās definīcijas un iesaistītās jomas, gan kultūrvēsturiskā mantojuma vērtības noteikšanas nozīme un kritēriji. Definētas Kuldīgas pilsētas vērtības un pētīta sabiedrības attieksme pret tām.

Otrās daļas pirmajā nodaļā pētītas vispārējās teorētiskās kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas, aizsardzības un atjaunošanas nostādnes. Apskatīti un sistematizēti Kultūras mantojuma aizsardzības un saglabāšanas aspekti, faktori, kas šos procesus ietekmē. Pētītas starptautisko notmatīvo aktu nostādnes mantojuma saglabāšanas jomā. Apskaīta pozitīva pieredze, kas uzkrāta Ziemeļvācijas vecpilsētās, piemēram, Vismārā un Štrālzundē. Noteikti vēsturiskās pilsētvīdes atjaunošanas un attīstības procesa posmi, kas pirmkārt ir teorētisks, otrkārt – dokumentāls un treškārt ar praktisku nozīmi. Apkopoti mantojuma uzslānojumu rašanās iemesli. Nostādnes pētītas gan starptautiskā, gan Latvijas kontekstā. Apakšnodaļās pētīti praktiski Eiropas piemēri kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai, piemēram, Raumas vecpilsētā Somijā, Drobakā Norvēģijā, Kristiansfeldā Dānijā, Zamoščē Polijā u.c. Eiropā uzsvērtā sabiedrības loma mantojuma saglabāšanā un veidoti mantojuma centri sabiedrības izglītošanai, amatnieku apmācībai un praktisku darbu ierādīšanai un veikšanai. Analizēti arī atsevišķi vēsturiski posmi, kas ietekmējuši gan pilsētvīdi, gan kopējās nostādnes, piemēram, laika posms pēc Otrā pasaules kara. Analizēti Kuldīgas vecpilsētā adaptētie Eiropas vecpilsētu aizsardzības, saglabāšanas un atjaunošanas pozitīvie piemēri, piemēram, restaurācijas centra izveidošana, darbs ar sabiedrību, pašvaldības aktivitātes, kā arī vērtēta to nozīme.

Otrās daļas otrajā nodaļā izvērtētas aktuālās kultūrvēsturiskā mantojuma pētniecības metodes. Izvērtēta pozitīvā Dānijas pieredze, kurā plānošanas dokumenti izstrādāti, balstoties uz pētījumiem, kas veikti saskaņā ar "CHIP" metodiku un "Inter SAVE" metodi. Kā instrumenti mantojuma pētniecībai un turpmākai saglabāšanas plānošanai, apskatīti dažādu pilsētu telpiskie modeļi un maketi. Uzsvērtā vizuālās ietekmes analīzes loma mantojuma saglabāšanas plānošanā. Kuldīgas vecpilsētas mantojums, izvērtējot šo pieredzi ir pētīts ar "InterSAVE" metodi, adaptējot to vietējai situācijai un iespējām. Formulēti pilsētas vēsturiskā centra saglabāšanai nepieciešamie pētījumi un iespējamie ieguvumi no tiem.

Otrās daļas trešajā nodaļā analizēta dažādu periodu – gan vēsturiskās, gan padomju laika, gan mūsdienu - arhitektūras vieta Latvijas pilsētu vēsturiskajos centros, salīdzinot, Aizputes, Cēsu, Ventspils, Liepājas, Talsu un Kuldīgas pilsētu pieredzi. Salīdzinošās analīzes veikšanai izstrādāti kritēriji (skat 3. pielikumā), kas raksturo kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas un popularizēšanas nostādnes, tā aizsardzības (gan valsts, gan pašvaldības mērogā) normatīvo bāzi,

ēku atjaunošanas un restaurācijas piemērus, padomju laika būvju attīstību un jaunbūvju veidošanos, pašvaldības aktivitātes un mantojuma saglabāšanai piešķirto finansējumu. Salīdzinošās analīzes rezultātā izdarīti secinājumi par pilsētu vēsturisko centru kopējām aizsardzības, saglabāšanas un atjaunošanas tendencēm Latvijā.

Promocijas darba **trešajā daļā** analizēta Kuldīgas vēsturiskās vides attīstība mūsdienās – apbūves elementu transformācijas, vēsturiskās vides saglabāšanas un atjaunošanas pieredze un faktori, kas to ietekmējuši, kā arī vēsturiskā centra mijiedarbība ar apkārtnējo pilsētu. Izvērtētas stratēģiskās un telpiskās plānošanas, kā arī projektēšanas nostādnes un iespējas kvalitatīvas vēsturiskās pilsētvides uzturēšanā un veidošanā.

Trešās daļas pirmajā nodaļā pēti pārveidojumi, kas skāruši gandrīz jebkuru senāko celtni. Šādu pārveidojumu pieredzes izvērtējums veikts, kvalitatīvas nākotnes taktikas un stratēģijas noteikšanai. Kuldīgā šādas izmaiņas, līdzīgi kā citās Latvijas mazpilsētās, notiek nepārtraukti, bet nozīmīgākās pilsētvides uztverei notikušas pēc Otrā pasaules kara. Apbūves elementu transformāciju paņēmieni, kas analizēti šajā nodaļā, sniedz ieskatu kopējā attieksmes maiņā pret kultūrvēsturisko mantojumu, tā saglabāšanu un atjaunošanu. Piemēram, septiņdesmitos gados veiktais ēku „kapitālais remonts”, kas daudzviet nozīmēja vēsturisko ēku nojaukšanu un repliku būvniecību to vietā vai arī laikmetam atbilstošu ēku būvniecību. Atsevišķas ēkas, kas pārsvarā bija valsts aizsardzībā esošas, tika atjaunotas. Deviņdesmitajos gados tika atjaunota izpratne par vides kontekstu. Kopumā izvērtējums atspoguļo dažādās atjaunošanas pieejas un uzskatāmi ilustrē pozitīvās un negatīvās tendencias.

Trešās daļas otrajā nodaļā analizēti vēsturiskās vides saglabāšanas un atjaunošanas piemēri Kuldīgas vecpilsētā. Definēti faktori, kas nosaka atšķirīgos vēsturiskās pilsētvides atjaunošanas veidus citās pilsētās. Izvērtētas izplāftākās īpašnieku vēlmēs, kas apkopotas, strādājot pašvaldībā un ikdienā uz klausot īpašniekus, piemēram, siltumnoturības paaugstināšana: siltināšana, logu un durvju nomaina u.c. Analizēti Kuldīgas vecpilsētas piemēri, kas liecina par pasākumiem, kas īstenoti vecpilsētas ēku un vides funkcionālai piemērošanai īpašnieku vai lietotāju vēlmēm, kā arī pašvaldības atjaunoto objektu nostādnes.

Trešās daļas trešajā nodaļā analizēta vēsturiskā centra un pārējās pilsētas mijiedarbība uztveres, mēroga un funkcijas kontekstā. Ieteikti mehānismi kā panākt vecpilsētas kompleksa satura un formas atbilstību, novērst telpiskās konkurences tendences un aizsargāt vecpilsētu pilsētībūvnieciski. Analizēta vēsturiskā centra uztvere gan tajā iebraucot vai ieejot, gan tajā esot, gan no tās izejot, gan uz to skatoties no attāluma – tās siluets un jumta ainava. Izvērtēti funkcionālie aspekti, kas varētu veicināt vai kavēt vēsturiskā centra saglabāšanu, piemēram, līdztekus diviem esošajiem, trešā – plānotā - darījuma centra izvide blakus vecpilsētai. Noteiktas vecpilsētā vēlamās funkcijas un funkcijas (rekomendētas konkrētas vietas), kas būtu transformējamas.

Trešās daļas ceturtajā nodaļā izvērtēti stratēģiskie un telpiskie plānošanas dokumenti, kas reglamentē pilsētas attīstību. Salīdzinātas pilsētplānošanas nostādnes, plānojot ilgtspējīgi, vai bez šo principu klātbūtnes. Analizēti pilsētas arhitektoniski telpisko struktūru veidojošie elementi, piemēram, ielas, laukumi, siluets u.c. un iespējas tos ietekmēt ar plānošanas palīdzību. Izvērtēti esošā vēsturiskā centra aizsardzības dokumenti un teritoriju robežas, sniegti ieteikumi to konsolidācijai. Uzsvērtā arhitekta, kā kultūrvēsturiskās vides veidotāja loma, kā arī vērtēta mūsdienu arhitektūras kvalitāte un to ietekmējošie faktori. Izstrādāta metodika, kuras mērķis ir novērst iespējamās kļūdas Kuldīgas vēsturiskā centra ēku izpētes, apsaimniekošanas, atjaunošanas un pārbūves procesos.

Pielikumos. 1. apkopoti pieejamie dati par Kuldīgas pilsētas iedzīvotāju un ēku skaitu no pilsētas rašanās līdz laikam pēc Otrā pasaules kara, kas papildus ilustrē pilsētas attīstību. 2. analizēti faktori, kas ietekmē kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, piemēram, dabas apstākļi, cilvēks, normatīvie akti. 3. apkopota informācija salīdzinošās analīzes veikšanai par Kuldīgas, Ventspils, Cēsu, Liepājas un Aizputes kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības, saglabāšanas un attīstības nostādņēm. 4. apkopots „CHIP” metodikas un „InterSAVE” programmatūras apraksts, lai papildus skaidrotu programmas rašanos, procesu, izmantojamību un izvērtēšanas kritērijus. 5. analizēti iedzīvotāju aptaujas „Kuldīgas pašvaldības veikto aktivitāšu apmeklētība, informācija par tām un to lietderību raksturojums” dati, kas ilustrē pašvaldības veikto aktivitāšu efektivitāti. 6. atspoguļotas pašvaldības aktivitātes vienam gadam kultūrvēsturiskā mantojuma sglabāšanas jomā. 7. attainota ar autores līdzdalību (saskaņā ar „InterSAVE”) metodi izstrādātā anketa ēkai 1905. gada ielā 1 pētījuma „Kuldīgas vēsturiskā centra inventarizācija” ietvaros. 8. apkopotas esošās Kuldīgas vecpilsētas aizsargājamās zonas un sniegti priekšlikumi to konsolidācijai. 9. izstrādāta metodika Kultūrvēsturiskā mantojuma ēku atjaunošanas administratīvā procesa sakārtošanai un uzlabošanai Kuldīgas vecpilsētā (pārsvarā pašvaldības līmenī).

SECINĀJUMI:

1. Hipotēzes par Kuldīgas pilsētībniecisko attīstību līdz 1797. gadam (pirmais zināmais pilsētas plāns) balstās uz rakstīto avotu interpretācijām, tajās minēti atšķirīgi datējumi, fakti un personas. Iepriekšējos pētījumos konstatētās attīstības fāzes – Vecpilsēta, Pilsmiests, Kalnamiests – ir koriģējamas. Pilsētas attīstība pašreizējā vietā ir sākusies Kalnamiesta teritorijā, pēc tam būvēta ordeņa pils, apmetne ap to un Pilsmiests. Arheoloģisko pētījumu rezultātā pašreizējie pieņēmumi par Kuldīgas attīstību var būtiski mainīties arī turpmāk, tādēļ tie jāturpina.
2. Vecpilsētas panorāma atspoguļo vietējās dabas ainavas īpatnības, kā arī ilustrē apbūves semantiku, izceļot svarīgāko dažādos laika posmos (pils, pilsdrupas un baznīcu torņi uz ierindas apbūves fona). Kuldīgai raksturīgās panorāmas jeb silueta aizsardzības zonu noteikšana ir nozīmīgs plānošanas objekts – jāievēro individuāla pieeja zonām, kas piekļaujas Kuldīgas vecpilsētai vai reljefa dēļ iespaido skatu gan no tās, gan uz to. Kompleksas plānošanas uzdevums ir atrast līdzsvaru starp tehniska rakstura objektiem un vecpilsētas ainavu. Ir apzināti vairāki objekti, kas izjauc vecpilsētas silueta harmoniju, tādēļ izvērtējamas to nojaukšanas iespējas.
3. Kuldīgas pilsētvīdē mūsdienās visskaidrāk nolasāmie vēsturiskā centra attīstības posmi:
 - 13. gs. pilsētas plānojums, kas attīstījies saskaņā ar vietējiem dabas apstākļiem;
 - apbūves attīstība gar galvenajiem ceļiem no 16. gs., kad tika apvienotas pilsētas vēsturiskās daļas un nojaukti nocietinājumi;
 - 18. gs. beigu un 19. gs. sākuma koka ēkas, kā arī 19. gs. beigu un 20. gs. sākuma mūra ēkas;
 - pilsētvīdes izmaiņas 20. gs. otrajā pusē: ēku sagrūšana, pārbūves, dažkārt jaunbūves un pilsētvīdes elementi, kā arī apbūves (lielmēroga dzīvojamo rajonu un vienģimeņu dzīvojamo ēku) attīstība ārpus vēsturiskā centra.
 Kuldīgas plānojuma attīstību vairāk ietekmējuši dabas apstākļi, bet apbūves attīstību – cilvēciskais faktors, proti, vēlme būvēt mājokļus drošā un saimnieciski izdevīgā vietā, tos pārbūvēt un paplašināt.
4. Kuldīgas kultūrvēsturiskā mantojuma vērtību veido virkne materiālo faktoru, no kuriem nozīmīgākie ir pilsētas plānojums, apbūve un vietējie dabas dotumi, kas kopā veido harmonisku vecpilsētas kompleksu, kā arī atsevišķi objekti, ēkas un to detaļas – būvgaldniecības, akmens un metāla izstrādājumi. Kuldīgas vēsturisko mantojumu raksturo arī nemateriāli faktori – vecpilsētas aura un senatnīguma izjūta, kā arī vietējās kultūras tradīcijas. Kopumā Kuldīgas vēsturiskā centra vērtību veido ainava, kurā saglabājušās gan liecības par cilvēka iecerēm pārveidot dabu, gan dažādus laikmetus raksturojoši kultūrvēsturiski objekti.
5. Vecpilsētas mantojums tiek aizsargāts ilgstoši – sākot no 1948. gada atsevišķi objekti, bet no 1969. gada vēsturiskā centra teritorija –, tādēļ nav vajadzības izstrādāt jaunu normatīvo bāzi un politiskā līmenī lemt, vai vēsturiskā vide ir saglabājama. Mantojuma saglabāšanas vietējie normatīvi ir vairākkārt mainījušies, jo tie nav izstrādāti, balstoties uz izpētes datiem. 2012. gadā Latvijā atzīti speciālisti veic Kuldīgas pilsētībniecības un arhitektūras pētījumu. Saskaņā ar tā rezultātiem nepieciešams izstrādāt pamatotus un detalizētus nosacījumus.
6. Kuldīgā aizsardzība valsts un pašvaldības līmenī tiek piemērota vairākām atšķirīgām teritorijām, kā arī UNESCO Nacionālajā sarakstā apstiprinātajai teritorijai. Teritoriju robežas vairākkārt mainītas, pārsvarā tās samazinot. Būtu nosakāma vienota un sabiedrībai

pamatojama visu līmeņu instancēs aizsargāta teritorija, kas iekļautu visas Kuldīgas vecpilsētas centrālās daļas vērtības un ilustrētu pilsētas attīstību. Ieteicams mainīt pieminekļa datējumu uz 13.– 20. gs. sākumu. Darbā piedāvāts (8. pielikuma 2. variants) konsolidēt pašreizējās aizsardzības teritorijas – paplašināt pilsētbūvniecības pieminekli un noteikt tā aizsargjoslu, kas būtu arī pašvaldības nozīmes aizsardzības teritorija.

7. Latvijā kultūras mantojuma vērtību saglabāšanai ir pietiekama normatīvā bāze: starptautiskā līmenī – konvencijas, valsts līmenī – likumi un Ministru kabineta noteikumi, pašvaldību līmenī – teritoriju plānojumi un saistošie noteikumi. Valsts normatīvie dokumenti nosaka saskaņošanas, būvniecības, uzraudzības un citu procesu vispārējo kārtību, bet konkrētas pilsētas vides un objektu attīstība nosakāma pašvaldības līmenī. Promocijas darbā pēlīto Latvijas pilsētu pašvaldību līmeņa normatīvajos aktos saglabājamās kultūrvēsturiskās vērtības nav pietiekami detalizētas un izskaidrotas sabiedrībai.
8. Pilsētu vēsturisko centru kvalitātes saglabāšanas nodrošinātājas galvenokārt ir pašvaldības – gan ar normatīvajiem aktiem, gan ar finansiālu un morālu atbalstu. Mantojuma saglabāšanu nodrošina formāli un neformāli procesi. Izpildot tikai formālās prasības, kvalitāte nav nodrošināma. Stratēģiskā līmenī Latvijas pilsētu normatīvo aktu nostādnes ir vērstas uz kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un tās ir formulētas līdzīgi, taču dažādās pilsētās priekšplānā ir izvirzītas savas prioritātes, kas saistītas ar konkrētās pilsētas attīstības nostādnēm. Kopumā Latvijas pilsētām trūkst konkrētu vēsturiskā mantojuma saglabāšanas plānu, kuros būtu noteiktas atbildīgās personas, finansējums, termiņš un uzraudzības instrumenti. Visās Latvijas pašvaldībās, kuru teritorijā atrodas kultūrvēsturiski objekti, to aizsardzības darbs ir komplicēts un pilnveidojams process, kurā pilsētas attīstība jāskata ilgtermiņā.
9. Kuldīgā ir izstrādāta Vecpilsētas saglabāšanas un aizsardzības programma, tomēr šīs aktivitātes ir periodiskas un atkarīgas no piesaistītā finansējuma. Katru gadu tiek izstrādāts konkrēts rīcības plāns, kas gan ne vienmēr saskan ar kopējo programmu un tās mērķiem. Nepilnības mantojuma saglabāšanas politikā rada ilgstošs rezultatīvo rādītāju trūkums – netiek izvērtētas veiktās aktivitātes un finansējuma izlietošanas lietderība, tāpēc nav iespējams novērtēt padarītā efektivitāti.
10. Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana ir efektīvāka, ja tajā piedalās vietējie iedzīvotāji un kopienas. Kuldīgas sabiedrība nav orientēta uz vietējo kopienu veidošanu un aktīvu līdzdalību kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā. Kopienas veidošana būtu veicināma pašvaldības un valsts institūcijām. Ieteicams veidot amatnieku, mākslinieku, rakstnieku un fotogrāfu u. c. kopienas un sekmēt šo kopienu kopējo atbildību par apkārtējo pilsētvīdi un tās saglabāšanu.
11. Ēku atjaunošanā, projektēšanā un celtniecībā ir lietderīgi izmantot vietējo industrijas un amatniecības potenciālu. Saskaņā ar pastāvošajiem normatīvajiem dokumentiem pašlaik Latvijā, arī Kuldīgā, apjomīgi atjaunošanas darbi tiek veikti, izmantojot finansiāli lētākos materiālus un meistaros/amatniekus. Šāds valsts normatīvais regulējums neveicina atbildību un darba kvalitāti, kā arī reģionālo un vietējo amata prasmju pēctecību.
12. Līdz ar nepārvaramiem apstākļiem (*force majeure*) vecpilsētas vidi var neatgriezeniski mainīt vai pat sabojāt šādi faktori:
 - jauni apjomi vēsturisko apjomu vietās un to arhitektoniskais risinājums;
 - augsta apbūve un ierīces vēsturiskā centra tuvumā un tā uztveres zonā;
 - oriģinālo vēsturisko detaļu aizstāšana ar mūsdienīgām;

- labiekārtojums un pilsētvides elementi;
- inženiertehniskās un sakaru komunikācijas.

Šos pilsētvidi veidojošos elementus nepieciešams reglamentēt apbūves noteikumos.

13. Vēsturiskās vides uzturēšanā un attīstībā pastāv vairākas pieejas. Viena no tām (zinātniski pamatota) ir seno celtnu autentisko daļu konservēšana un konsekventa nodalīšana no jaunās apbūves. Cita pieeja ir repliku veidošana (Kuldīgā vairākas ēkas uzbūvētas), lai būtu „kā senāk”. Šajā gadījumā var rasties nespēja nodalīt jauno apbūvi no vēsturiskās. Vēsturiskās vides attīstības mērķis ir akcentēt un izcelt uzkrātās vērtības, piemērojot tās mūsdienu funkcionālajām vajadzībām. Arhitekta jaunradei jābūt vērstai uz to, lai ēka iekļautos kopējā apbūves kontekstā, tomēr tās detalizācijā būtu nolasāms, ka celtnie tapusi mūsdienās.
14. Pašvaldībai nepieciešams izstrādāt metodiku, jo nepieciešams nodrošināt veikto pētījumu pēctecību, iedzīvotāju informētību par viņu ēku stāvokli, vērtībām un skaidriem ēkas atjaunošanas nosacījumiem, kā arī noteikt atjaunošanas vai pārbūves prioritātes. Veicināmas un atbalstāmas visas aktivitātes, kas nodrošina ēku uzturēšanu un apsaimniekošanu, arī tās uzraudzību. Nozīmīga loma šajā metodikā piešķirama gan pašvaldībai, gan ēku īpašniekiem, jo kultūrvēsturisko vērtību glābšanā un saglabāšanā līdztekus pieminekļu aizsardzības bāzes nostiprināšanai nepieciešams arī praktisks atbalsts un padomi. Pētījuma rezultātā, pašvaldības administratīvā procesa sakārtošanai kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas jomā, izstrādāta metodika (9. pielikums).

RIGA TECHNICAL UNIVERSITY
Faculty of Architecture and Urban Planning
The Chair of Architecture and Urban Planning

Jana Jākobsone
Student of Doctoral Studies in Architecture

CULTURAL HERITAGE OF KULDIGA
The Summary of Doctoral Thesis

Scientific Advisor
Dr. habil. arch., prof.
Ivars STRAUTMANIS

Scientific Advisor
Dr. habil. arch., prof.
Jānis KRASTIŅŠ

Rīga 2012

UDK 338.24 (075.8)
EI 710

*Jākobsone J. Kuldīgas kultūrvēsturiskais mantojums.
Promocijas darba kopsavilkums. –
Rīga: RTU, 2012. – 62 lpp.*

*lespiests saskaņā ar APF Arhitektūras un
pilsēt būvniecības katedras 2012. gada 12. maija
lēmumu, protokols Nr. 12.*

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

*This work has been supported by the European Social Fund within the project
“Support for the implementation of doctoral studies at Riga Technical University”.*

ISBN 978-9934-10-219-6

**THE DOCTORAL THESIS
HAS BEEN NOMINATED IN RIGA TECHNICAL UNIVERSITY
FOR OBTAINING A DOCTORAL DEGREE**

The doctoral thesis for obtaining a doctoral degree in architecture is being publicly defended on 11th of June 2012 at 12:00 in the Riga Technical University's Faculty of Architecture and Urban Planning, Āzenes iela 16, Rīga, room 406.

OFFICIAL REVIEWERS

Dr. arch. Juris Dambis
Head of State Inspection of Heritage Protection of Republic of Latvia

Dr. arch. Agrita Tipāne
Director of Riga Art Nouveau Centre

Dr. arch., Jānis Zilgalvis
Promotion Council P-10 member
Head of Department of Architecture of State Inspection of Heritage Protection

CONFIRMATION

I, Jana Jākobsone, confirm that I have worked out this doctoral thesis that has been handed in for reviewing in Riga Technical University for obtaining a doctoral degree. This doctoral thesis has not been handed in to any other university for obtaining a scientific degree.

Jana Jākobsone
18.05.2012.

GENERAL DESCRIPTION OF THE DOCTORAL THESES

Doctoral Theses consists of Introduction, 3 parts with 13 chapters (3-6 in each), 14 conclusions and 9 annexes. Table of Contents:

Introduction

1. Origin of development of historic center of Kuldīga

Development and formation of historic core of Kuldīga – ancient living places and castles

- 1.1. Development of elements that create urban environment. Streets, squares, construction, parks, gardens, roads and bridges
- 1.2. Projects of urban construction and regulations that have influenced development of Kuldīga

2. Protection and preservation aspects of cultural heritage

- 2.1. Viewpoints of protection, conservation and renovation of cultural heritage of historic centers of cities:
 - 2.1.1. Experience of protection and conservation of cultural heritage in Europe
 - 2.1.2. Viewpoints of protection and preservation of cultural heritage in Latvia
 - 2.1.3. Methods and principles of preservation and renovation in Kuldīga
- 2.2. Relevant methods of research of cultural heritage
- 2.3. Place of Soviet time and modern architecture in historic centers of cities of Latvia

3. Development of historic environment of Kuldīga nowadays

- 3.1. Transformations of construction elements
- 3.2. Renovation and conservation of historic environment
- 3.3. Historic center in the structure of the city
- 3.4. Strategic and spatial planning and designing

Conclusions

Annexes 9

Sources of Information

INTRODUCTION

Urgency of the topic

Urgency of this topic is determined by urban development and a wish of inhabitants to have high quality of urban environment. Municipality, protectors of monuments and inhabitants of Kuldīga have different opinions on high quality urban environment, although high quality urban environment is a factor that determines wish of inhabitants to live in a certain place. In order to improve the general understanding of high quality urban environment in cities with historic centers, it is necessary to educate and inform the local community about cultural values, the need to preserve them and renovation possibilities, thus creating environment that is valuable from both point of view of cultural heritage and present functionality. Cultural heritage often gets debased in the framework of present economic activities. There are some factors that do not favour the preservation of cultural heritage:

- A wish of inhabitants to change the environment according to modern needs – contemporary and functional – not always respecting values of cultural heritage;
- Lack of financial resources and information about local regulations that say that historic buildings should be renovated. The research carried out in 2009 “Inventarisation of Kuldīga Historic Center” shows that buildings in the historic center are in bad technical condition [2]. They need not only regular technical maintenance and preservation but also serious restoration that requires means and time and it should be carried out by professional people of that field – restorers. But people themselves should do repairs and regular maintenance of their buildings. Some part of inhabitants would like to live outside the historic center:
- Development of economic and business center outside the historic part of the city, that reduces economic activities in downtown;
- Municipality does not have methodology on how to improve the technical condition of historic buildings as well as city management process in it – in the field of preservation of cultural heritage;
- A wish of investors to build buildings that are functional from very cheap materials, disregarding the local environment and damaging historic buildings whether destroying them or making them bigger thus diminishing value of cultural heritage in the historic center;
- Property rights for buildings have been deformed, and that makes management of these buildings quite difficult. Buildings in the historic center belong to several owners (3-5 owners) and they take care about the inner space, but bordering and supporting structures get repaired or changed when serious technical;

In order to preserve historic heritage and foster development in the town, forming and development of the historic center should be researched as well as values that have survived until nowadays, urban and living conditions and possibilities to improve them, rules and regulations that say how to preserve historic centers in Latvia as well as local regulations that define protection of Kuldīga historic center.

The current research level of the topic

Urban construction is a process of different changes, where development happens consistently. Cultural heritage in Kuldīga is significant, therefore it is important to gather and batch information about development of Kuldīga and about the development of approaches of protection and conservation.

Kuldīga is a town with unique planning that has been influenced more by reasons of different environment and local conditions than typical planning schemes. The environment has changed through ages; therefore it is necessary to research history and development of the town in order to understand values that need protection and possibilities to renew them.

Development of Kuldīga historic center has been researched for several times from historic point of view, but the most important researches are based on political or economic factors. As in Middle Ages and till the 18th cnt Kuldīga was one of the biggest and most significant cities of Kurzeme and its historic center has great architectonic and cultural heritage value, there are many materials written about it. Kuldīga has been mentioned in old documents and also later in historic researches, maps and panorama of the city of Kuldīga had been drawn, descriptions written. Sources of history of Kuldīga are mostly in written way, there is little graphical material. When analysing research works about the development of the town, they have been grouped: firstly, according to territory (researches on history of the Baltic countries and Latvia where there is information about development of Kuldīga), secondly, according to types (historic researches as well as researches on urban construction and architecture and researches in some separate fields), thirdly, according chronology, starting from the oldest.

The oldest information about the Baltic countries, Latvia, Kurzeme and also about Cours can be found in chronicles. Already in the 9th cnt – in 853 a chronicle of Archbishop of Hamburg and Bremen **Rimbertus**, or *Rembert* or *Rembart* had been written „*Vita sancti Anscarii*” („Life of St Anscarii”) [175], in „Livonian Rhyme Crhonicle”. It is possible to find information on history of Kuldīga in the latest editions on history of Latvia 13th – 17th cnt. Sources from books of historian **Indriķis Šterns** „History of Latvia, 1180–1290” (1995) and „History of Latvia, 1290–1500” (2002) [38] have been used in this work. Historian **Arveds Švābe** [29] has written about the same period in his books about history of Lavia „Sources of Old History of Latvia. Notebook No 1 (up to 1237)” (1937) and „ Sources of Old History of Latvia. Notebook No 2. (1238 – 1256)” (1940). A. Švābe has written also about some later periods of history of Latvia, e.g., some facts are mentioned about development of Kuldīga in his book „History of Latvia, 1800–1914” (1958) [39]. Historians **Edgars Dunsdorfs** and **Arnolds Spekke** have summarized facts on Latvian history in the book published in 1964 in Stockholm „History of Latvia, 1500–1600” [13] and in book by E. Dunsdorfs published in 1962 „History of Latvia, 1600–1710” [11], as well as „History of Latvia, 1710–1800” [12]. This author has got several other books and many publications on history of Latvia, e.g., „Old Stories: Reading Book of History of Latvia” published in 1995.

History and development of Latvian cities had been widely written during the first independence of Latvia. Very valuable information on development of Kuldīga can be found in the book of statistician and publicist **Margēris Skujeniekijs** „Latvia: Land and People” [36] written in 1922. During the 1930ies such kind of books had been written by investigator of old times **Kārlis Apinis** „History of Latvian Cities” (1931) [12], statistician **Jānis Bokalders** „Geography of Latvia” (1937) [61], and widely famous collection of scientific papers in three editions „Land, nature and people of Latvia” (1936–1937) and a collection of journalist **Hermanis Asaris** with descriptions and pictures on Latvian cities „Cities of Latvia in 20 years of the state” (1938) [24]. History of Kurzeme had been researched by writer and historian **Jānis Juškēvičs**, who had published several books: „Times of Duke Jacob in Kurland” (1931) [18], „Dukes of Kurland and Their Times” (1935) [19], as well as an article „Historic Chronicle of Kuldīga” („Defendor”, 1933) [76]. Although, a researcher of Institute of History of Latvia of University of Latvia Māriņa Jakovļeva has substantiated with archive documents the untruthfulness of several myths published by this author, saying: „Mistakes (*in later works of researchers*) have started their journey thanks to the book of J. Juškēvičs „Times of Duke Jacob in

Kurland” [18], whose author despite of being historian has used the sources without any criticism.” [244]

About tendencies of general urban construction development in Latvia, including development of small towns, Architect and Professor **Jānis Krastiņš** wrote in his work „Construction Art in Republic of Latvia” (1992) [20]. Several authors have written about Soviet time urban construction, who also picture processes happening in small towns. Architect **Gunārs Jansons** has published an issue in 1971 „Architecture and Urban Construction in Latvian SSR” [75], but his other research „Old Wooden Buildings of Cities of Kurzeme” [17] was published in 1982, with valuable information about development of Kuldīga wooden houses. Several architects have characterized development of small towns including Kuldīga: **Oļģerts Buka**, **Ivars Strautmanis**, **Jānis Dripe**, **Osvalds Tilmanis** and local ones – architects of Kuldīga city and district **Kārlis Vainovskis** [26, 101], **Aldis Orniņš** e.t.c.

Nowadays several architects have written about history and tendencies of development of small Latvian towns like prof. **Jānis Briņķis** and **Oļģerts Buka**. There is a description of development of towns from the 12th cent up to beginning of the 21st cent in the books of these authors „Architectonic Spatial Planning of Living Complexes of City and Rural Environments” (2006) [5] and „Regional Development and Prognosis in the Context of Urban Planning” (2008) [51] systemising towns according to their types of development and architectonically spatial structures and analyzing architectonic compositional aspects. Valuable information about Kuldīga castle mound and medieval castle can be found in research works on Latvian castle mounds and castles, e.g., in the work of historian and archeologist **Andra Caunes** and Art Historian, Archeologist **Ieva Oses** „Latvian Medieval Castles” the fourth volume „Lexicon of German Castles and Palaces in Latvia from the end of the 12th cent up to the 17th cent.” (2004) [7], as well as in the work of painter, publicist and researcher **Ernests Brastiņš** „Castlemounds of Latvia” (1923) [4].

The oldest research on history of Kuldīga has been done by historian **Ernst Henning** in 1809 “Kurlandische Sammlungen” (1st vol., 1st part) („*Collections of Kurland*”), [16, 329]. E. Hennig had worked in Kuldīga District School and had researched the city archive. Unfortunately only the first part has been published – about the oldest history of Kuldīga, its council, castle, churches, e.t.c. E. Hennig has not only thoroughly summarized the available material, but also done careful researches and measures of ruins of the castle that had its original size left and had enquired older inhabitants of Kuldīga about them. The second part of the work had been left as a manuscript and had never been published. It had stayed in archives of Königsberg and its transcript in Jelgava archive, but nowadays this material cannot be found in archives. An important work in the research of history of Kuldīga is done by teacher of Mathematics and Nature, researcher of genealogy **Wilhelm Räder** and **Oskar Stavenhagen** “Bürgerliste und Ratslinie der Stadt Goldingen bis zum Jahr 1889” („*A List of Citizens and Councillors of Goldingen up to 1889*”) [93], which is based on excerpts of the oldest city book of Kuldīga where lists of citizens (1569–1794) and council members (1580–1793) had been entered, showing their professions and places of birth. It contains important information about fiefs that shows that many citizens of Kuldīga worked in agriculture. Citizen fiefs often became landlord fiefs and citizens – landlords. [93]. Architect **Bernhard Schmidt** had measured castle ruins in 1916 – 1917 and worked out medieval castle and city plan according to them [97]. At the same time history of Kuldīga, the present situation and memories had been written by a Baltic German writer Mia Munier-Wroblewski who had published both memories of Kuldīga [46], and descriptions published in the local newspaper [111].

Important information had been found in calendars of Kuldīga houses, e.g., Calendar of Kuldīga Houses in 1929 [340]. History, development and architecture had been researched in 1921 by a

headmaster of German Elementary School, later founder of Kuldīga District Museum **Walfried Fromhold-Treu**, who lived in Kuldīga from 1930 till 1939. He had researched historic materials, archive and documents belonging to private persons and he managed to reconstruct the castle in its prime time - around 1680. Reconstruction picture had been published in 1932 [164]. The original text of explanations had stayed as a manuscript and was destroyed in 1945. In 1947 W. Fromhold-Treu wrote this work again and it has been published with a name „Die Komturei Goldingen. Versuch einer Rekonstruktion” (*“Castle of Goldingen. Reconstruction Trial”*) [68], which is still considered to be the most serious research for this territory. About the destroyed materials the author has said: „I have lost my historic studies „Trial of Reconstruction of Kuldīga Castle”, „History of Kuldīga”, „Kuldīga during Times of the Order”, „History of St. Catharina Church”, „A Walk through Kuldīga” and many pictures drawn for them, which .. would now have a unique historic value” [68]. Some materials had not been destroyed, e.g., drawing of the cellar vault of the north building. [329]. W. Fromhold-Treu has recorded and described characteristic parts of architecture in Riga, several towns of Kurzeme as well as in Kuldīga historic center [330]. It is very well seen in his paintings in water colour that are in the archive of Kuldīga District Museum and is mentioned in the list of Latvia of UNESCO document "World Memory". Drawings and paintings have been collected and published in the book „Rigasche und kurländische Wetterfahnen des 17 und 18 Jahrhunderts” (*“Weathervanes of Riga and Kurland in the 17th and the 18th Centuries”*) [69].

Kuldīga District Museum and Kuldīga Main Library together with Latvian State History Archive and Kuldīga Town Council have worked out a research about the former castle of Kuldīga „Livonian Order Castle and its Territory in the History of Kuldīga, 1242–2005”. There is information collected from the previously mentioned materials about Kuldīga Castle [164] materials from collections of Kuldīga District Museum, Kuldīga Main Library and Latvian State History Archive have been digitalized about the topic „Livonian Order Castle and its Territory in the History of Kuldīga”. Employees of the local museum have researched several economic fields, like, Director of Kuldīga District Museum, historian **Dace Bumbiere**, has worked out a paper „Trade in Kuldīga in 19th cent – beginning of the 20th cent” (2007, not published) [242]. The Main Keeper of Collection **Daina Antoniška** has done research on buildings of Kuldīga [54], where history for more than 100 buildings of Kuldīga historic center has been described. This research with name “Treasures of Kuldīga” has been published as series of articles in the local “Kurzemnieks” [56].

Development and history of Kuldīga has been described in several issues but it has not been possible to verify sources of information. They could be used as some sources of information. Such works are: a book of historian and long term museum employee **Alise Volanska** „Kuldīga” (1998) [45], Tourism Information Guide „Kuldīga” (2009) [22] by **D. Antoniška**, teacher **Nora Gailāne** and Head of Tourism and Information Center **Artis Gustovskis**. A. Volanska has made a research on development of park of Kuldīga and has published them in before mentioned papers and periodicals [107].

Several quarters and objects have been researched. The richest work with information is by architect **Normunds Broks** „Historic Research of Building Plots in Kalna Street 18 and Skolas Street 2 in Kuldīga” (2009) [323]. A work by an architect **Indra Gaile** „Restoration of the Main Building of Kuldīga District Museum and Reconstruction of the Auxiliary Building” (2009) [418] and research by a practical worker **Juris Zviedrāns** and architect **Kristīne Veinberga** „Kuldīga. Baznīcas Street 36: Watermills” (2009) [448] have been dedicated to the research of separate objects before reconstruction and renovation – an inventarisation of their architectonic artistic values.

The biggest and richest with information research about development of Kuldīga is a work by Department of Urban Construction and Development of Part of Resoring and Projecting of Cultural Monuments of Ministry of Culture of Latvian SSR made in 1984 „Historic Center of Kuldīga. Materials of Historic Research” [360]. It is an ambient research in four parts where many afore mentioned works have been used: the first part consists of overview of sources of history and literature of Kuldīga; the second part is devoted to the development of Kuldīga; the third part contains construction history of separate buildings of Kuldīga historic centre; the fourth part – research and analyses of the situation of construction of the historic center and urban construction. As a result of this research Kuldīga Planning Reconstruction has been worked out for several periods of time: end of the 13th cnt. – first half of the 14th cnt.; the second half of the 14th cnt. – first half of the 15th cnt.; middle of the 17th cnt. up to the end of the 18th cnt. It is written in this work: „It is planned to continue this research by carrying out urban construction architectonic analyses of the present situation of the historic center, research and evaluation of separate objects and as well as to give recommendations for protection and reconstruction of historic center [360].” Unfortunately it was never done. Concise survey of city history and planning development can be found in the explanatory material of Kuldīga Land Use Plan [151].

Information on history and development of Kuldīga that has been mentioned in the sources before (J. Juškēvičs, E. Hennig, W. Fromhold - Treu u. c.), has been included in a detail plan worked out in 1971 as well as description on situation for the central part of the town with several analyses, e.g., intensity analyses of scenic points and transport. [426]. SIA “Arhitektoniskās izpētes grupa” has done a research „Inventarisation of Construction of Kuldīga Historic Center” (2009), that shows the planning, buildings and landscapes of the urban construction monument “Kuldīga Historic Center” as well as give recommendations how to renew buildings and street perspectives. The research analyses amount of buildings, roofs, carpentry works, façade parts, decoration and finish, questionnaires as well probing for paint have been carried out in order to find out original and historical layers of the finish up to the end of the 20th cnt. Altogether there have been 185 buildings inspected, questionnaires filled about them and pictures taken, colour probing and questionnaires for paint have been worked out for 125 buildings. Different data on building history, constructions, building and finishing materials of each building have been gathered, evaluation of the place of each building in the urban environment, its architectonic, cultural heritage and technical evaluations as well as necessary activities to be taken in order to renew and protect architectonic image of the building. These buildings have been inspected visually without probing their plaster or constructions [171].

Kuldīga City Architect **Aldis Orniņš** has researched development of Kuldīga urban construction between 1978 –2003, has worked out city development schemes based on these facts [459] and has researched street profiles and coverings for the historic centre. These data have been summarized in „Concept of Reconstruction of Coverings of Streets and Squares of Kuldīga Historic Center and Creation of Promenade of River Alekšupīte” (2008) [143]. Urban construction analyses and historic research on streets, squares and quarters has also been done by J. Zviedrāns and K. Veinberga in their work „Architectonic artistic research on Kuldīga historic center, bridges of River Alekšupīte, their territories and territories of streets to be reconstructed” (2011), where materials of history have been summarized, the present situation has been defined and suggestions given to improve the historic environment [449]. Some historians have researched features of artistic styles in architecture of Kuldīga, like, **Jānis Zilgalvis** in his researches „Expressions of Medieval forms of Architecture in buildings of the second part of the 19th Century in Kuldīga” (2007) [116] and „Vīcarages in Latvia. Architecture and Events of Cultura Heritage” (2002) [47].

Students' researches on Kuldīga historic center are rich in information, e.g., the research of the present Art Historian **Maija Rudovska** „Urban construction and Architecture of Kuldīga from the Middle of the 19th cent till the World War I” [254].

It is possible to find in the press information about life of inhabitants of Kuldīga, the town itself, street names, buildings, craftsmanship and trade, starting from the oldest newspapers of Kuldīga „Kuldīgas Vēstnesis” (*Messenger of Kuldīga*) and „Goldingscher Anzeiger” up to the present papers „Kurzemnieks” and „Kuldīgas Novada Pašvaldības Vēstis” (*News of Kuldīga District Council*) [147]. Researcher of history **Artūrs Eižens Zalsters** has published his researches in newspaper „Padomju Dzimtene” (*The Soviet Motherland*) in the Soviet times in 1980ies about Dutchy of Kurland [113], ship building in Kuldīga [112], paper mills [114] and general development of the town [115]. In 1992 the newspaper „Kurzemnieks” has published materials of mathematician, historian, researcher of history of books **Jānis Straubergs** that had been written at the begging of 1920ies „Materials for Kuldīga History of Construction” [99], the manuscript is still in Latvian National Library. Sometimes there are articles about planned events that have never been carried out regarding development of the town, e.g., between 1910 – 1930 there had been articles in the „Kurzemnieks” about railway projects to Kuldīga [52; 58] un [96], but in 1935 – about building power station on the waterfall Ventas Rumba in the river [83, 103].

The author has researched development of Kuldīga in her Master's Theses „Development of Kuldīga Historic Center. Reality and Vision” [420].

Researches on urban construction have been carried out for the period up to the World War I. Nobody has carried out any research on changes of wars and the result of further development of the town and spatial projects and influence of rebuilt houses to the urban environment after world wars.

Subject of research

Subject of research is Kuldīga cultural heritage, its formation and development up to nowadays as well interaction of theoretical approach and practical life in order to protect the heritage. Attitude of inhabitants to the historic urban environment, its objects and possibilities to change this attitude.

Research goal

Research goal is to establish theoretical methodological basis for mechanisms and instruments for protecting historic urban environment and development of Kuldīga that are based on analyses of history of spatial plans and buildings and the present situation, and making use of the existing experience of spatial planning.

Following tasks to reach the goal:

- To research formation of Kuldīga historic center and its development from urban construction point of view;
- To research present development plans of Kuldīga and urban construction projects, that determine the present situation in Kuldīga;
- To understand the present situation in Kuldīga historic center, to find problems, that influence harmonious development of the historic center;
- To research modern theoretical approach of preservation and development of cultural heritage in the world and in Latvia as well as to analyse the international experience and possibilities to use it in conservation and renovation of Kuldīga cultural heritage;
- To analyse examples of other cities of Latvia where they have historic centres in spatial planning, protection, conservation and renovation of cultural heritage.

- To work out suggestions for harmonious planning of protection and development of Kuldīga historic center;
- To work out methodology, mostly for local authorities, how to range and improve administrative process for renovating buildings.

Research methodology

Several empirical methods have been used in this work: interviews with specialists of state and municipal employees, architects who are working in the field, Latvian and international experts in the field of cultural heritage, enquiries of Kuldīga inhabitants and their analyses, as well as analyses of implemented projects and analyses of the present situation in the town, by field studies.

These theses are based on research of historic data (including more thorough archive and former research analyses), research of the present situation and comparative analyses. Possibilities to use foreign experience in conservation and development of cultural heritage in Kuldīga historic center have been explored. Different conclusions of specialists and organizations, conventions, regulas and acts connected to conservation and development of cultural heritage have been summarized and analysed in this work.

Typological principle has been used for analyses methodology of city genesis – development has been analysed on the basis of evaluation of important aspects and factors of urban construction. Development of the town has been shown in chronological order, development of some object (sometimes even up to nowadays) for the sake of clearness, has been shown in one place, allowing irregularities from chronological principle. Retrospective method has been used to research town development – data of cartographic and written sources have been analysed, conclusions of researchers of previous centuries have been studied. The very first center and first inhabitants of Kuldīga have been found, gradual changes in the town have been analysed, environmental, political, military, economical and social factors have been studied as well as persons who have influenced development of the town.

In order to show changes in spatial planning of Kuldīga, historic development phases of the town have been visualised in schemes. The present situation in Kuldīga has been analysed at the end of the work with changes that have already happened and that are occurring now.

Analyses of problems, practical examples and solutions are based on the experience of the author in her everyday work while working as a City Architect and discussions with Latvian and foreign specialists about conservation and development of cultural heritage.

Rules and regulations that had been passed until November 2011 have been used in this work. Pictures without sources are from private archive of the author. Schemes without sources have been worked out by the author. Pictures No. 1.1.2., 1.1.4. – 1.1.6., 1.1.9., 1.1.10. – 1.1.13. and 1.2.37., 1.2.103 are rephotographed by a photographer Ilze Gustovska.

Scientific novelties of Doctoral Theses

This is the first summary of development of structure of Kuldīga from old ages up to nowadays in the field of urban construction, for the first time changes in the period of world wars, between the wars and soviet time have been thoroughly researched. Urban construction and architectonic tendencies have been analysed for historic center of Kuldīga and territories of Kuldīga District that border with the town, influence of changes has been evaluated for values of the historic center. For the first time both projects of development of the historic center that had been carried out and that had never been carried out have been analysed as well as their possible or existing influence on urban environment.

Different documents have been used for researching development of urban construction of Kuldīga both from local and foreign archives including such materials that had never been used or mentioned in previous researches of city history or development:

- Building Plan of Kuldīga of 1927 and Building Regulations of 1937;
- Maps and scenic views;
- Materials of periodicals about planned and unrealized intentions: different projects of building railway lines at the begging of the 20th cnt, construction of power plant on the waterfall, etc.;
- Books from foreign archives;
- Historic pictures and postcards;
- Projects that show both implemented and not implemented intentions of building and changes of urban environment.

This work clarifies information from previous researches and articles, e.g., Leona Paegles Park had been named as Park Charlotte Manor and the building on Leona Pegles Street 9 as Charlotte Manor, but in fact thist manor used to be in a different place – on the oher side of Lielās Dzirnavu Street, but instead of Leona Paegles Park there used to be a big, private building plot. It is possible to read in Building Regulations of 1936 conditions of city development of that time and they still are existing in Kuldīga urban environment. There is an explanation of origin of place-names of different territories that had not been clear before, e.g., Putnudārzs (*Birds' Garden*), Ulriha Garden e.t.c.

Development plans and general plans up to 2010 and their influence to the development of the historic center have been analysed for the first time in the Promotion Work, as well as transformation of some separate building elements after the World War II. Suggestions for planning conservation and development of the historic center have been worked out on the basis of this research and analyses of factors that influence modern urban environment. As a result of this research, methodology has been worked out that would be introduced and compulsory to all owners of buildings of Kuldīga when maintain them and to architects when working out projects and to Building Department when evaluating projects of historic center. This methodology will be introduced in the work of Kuldīga District Council.

Practical importance of Doctoral Theses

History of Kuldīga in the context of urban construction has been thoroughly researched in this Promotion Work, development perspectives of the historic center have been analysed and activities of Kuldīga Municipality of the last years in the field of conservation, research and renovation of cultural heritage have been evaluated. While working as a City Architect in the Council, the author has promoted and developed these approaches of conservation and development of cultural heritage mentioned in the Promotional Work.

The information given in the research on Kuldīga urban construction development has been used for amendments in the Land Use Plan in 2008 and 2012 as well as for scientific research on development and values of urban construction of Kuldīga that in its turn has been used for preparing application for inscription of Kuldīga historic center into both Latvian National List and World Heritage List. The information about urban construction development of Kuldīga is valuable not only to municipality specialists, but also to architects and spatial planners in their work when creating environment in Kuldīga.

There is no financial analysis of urban construction in the Promotion Work as it is not a competence of architects and spatial planners to plan and channel means for separate activities. Analyses of current problems and guidelines for development of environment of Kuldīga historic

center could become a source of information for working out programmes and operational plans of preservation and development of the historic center.

SCIENTIFIC APPROBATION OF THE WORK

The author has prepared ten publications on different problems and tendencies of protection, conservation and development of cultural heritage as well has made speeches in international scientific conferences both in Latvia and abroad.

Publications

1. Vietējās identitātes – kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas ietekmējošie faktori līdzsvarotās attīstības kontekstā. Kuldīgas piemērs = Local Identity – Influencing Factors on Cultural Heritage Preservation in Context of Sustainable Development. Kuldīga Case Study // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 14, Sustainable Spatial Development = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 14. sēr., Ilgtspējīga telpiskā attīstība. – Rīga : RTU, 2011 – ISSN 1691-6174. – 2. sēj., 85.- 89.

T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: fīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/12000/fulltext>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.

2. Spatial Planning Documents that Foster Conservation of Cultural Heritage. Example of Kuldīga = Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu veicinoši teritorijas plānošanas dokumenti. Kuldīgas piemērs // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 14, Sustainable Spatial Development = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 14. sēr., Ilgtspējīga telpiskā attīstība. – Rīga : RTU, 2011. – ISSN 1691-4333 – 3. sēj., 30.- 36. lpp.

T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: fīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/3830>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.

3. Uzmanības centrā – vēsturiska ēka // Latvijas Arhitektūra. – ISSN 1407-4923. – Nr.94 (2011, apr./maijs), 86.-89. lpp.

4. Historical Environment Renovation and Preservation in Kuldīga in Functional Context = Vēsturiskās vides atjaunošana un saglabāšana Kuldīgā funkcionālā kontekstā // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 10, Architecture and Urban Planning = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 10. sērija, Arhitektūra un pilsētplānošana. – Rīga : RTU, 2010. – ISSN 1691-4333 – 4. sēj., 118.-122. lpp.

T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: fīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/8497/fulltext>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.

5. Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un attīstība – viena no pilsētu ilgtspējīgas attīstības nostādņēm. Kuldīgas pašvaldības darbs kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā // Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 14. sēr., Ilgtspējīga telpiskā attīstība. – Rīga : RTU, 2010. – ISSN 1691-6174. – 1. sēj., 99.-103. lpp.

T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: fīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/8496/fulltext>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.

6. Cultural Heritage Protection, Preservation and Development in Historical Centres of Modern Towns (with I. Strautmanis) = Pilsētu vēsturisko centru kultūras mantojuma aizsardzības, saglabāšanas un attīstības nostādnes (kopā ar I. Strautmani) // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 10, Architecture and Urban Planning = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 10. sērija, Arhitektūra un pilsētplānošana. – Rīga : RTU, 2009. – ISSN 1691-4333. – 3. sēj., 98.-113. lpp.

T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: fīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/6335t>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.

7. Human Value System. Value of Cultural Heritage in this System. Kuldīga Old Town as an Example (with I. Strautmanis) = Cilvēka vērtību sistēma. Kultūrvēsturiskās vides nozīme tajā. Kuldīgas vecpilsētas

piemērs (kopā ar I. Strautmani) // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 10, Architecture and Urban Planning = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 10. sērija, Arhitektūra un pilsētplānošana. – Rīga : RTU, 2008. – ISSN 1691-4333. – 2. sēj., 140.-154. lpp.

T. p. elektronisko versiju sk.: Rīgas Tehniskā universitāte. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis: WWW. URL: <https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/3830>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.

8. Kuldīgas vecpilsētas atīstība – realitāte un vīzija : ziņojums starptaut. konf. „Tilts Kuldīgai – tilts uz pasauli” // Starptautiskās konferences „Tilts Kuldīgai – tilts uz pasauli” materiāli. – Kuldīga, 2007. – 6-12. lpp.

T. p. elektronisko versiju sk.: Kuldīga. – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: tīmeklis: WWW. URL: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=251>. – Resurss skatīts 2011. g. 30. okt.

9. Instruments of Planning for Conservation of Cultural Heritage of Kuldīga = Kuldīgas kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas instrumenti // Scientific Journal of Riga Technical University. Series 10, Architecture and Urban Planning = Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. 10. sērija, Arhitektūra un pilsētplānošana. – Rīga : RTU, 2012. – ISSN 1691-4333 – 5. sēj., 50.-57., 127.-130. lpp. (pieņemts publicēšanai)

10. Kuldīgas pilsēt būvnieciskā vēsture / J. Jākobsone // Zinātnisks pētījums „Kuldīgas pilsēt būvniecība un arhitektūra”. – Kuldīga, 2012. – 80. lpp. (pieņemts publicēšanai)

Ziņojumi starptautiskās konferencēs par promocijas darba tēmu

1. „Cultural Heritage in the Urban Environment of Kuldīga in the 21st century. Problems and Challenges” – 1. starptautiskā zinātniskā konferencē „Cultural Heritage in the 21st century: Preservation, Exploitation and Popularization”. Kazanā (Krievija), 2012. gada 18. – 20. aprīlī.

2. „Revitalization of the archaeological monument „Kuldīga medieval castle” with new added value” – konferencē „16th International Conference on Cultural Heritage and New Technologies (CHNT 2011)”. Vīnē (Austrija), 2011. gada 14. – 17. novembrī.

3. „Kuldīgas pilsēt būvnieciskā atīstība līdz Otrajam pasaules karam, to ietekmējošie faktori” – konferencē „Kuldīgas pilsētu metamorfozes”. Kuldīga, 2011. gada 2. novembrī.

4. „Kuldīgas kultūrvēsturiskā mantojuma nozīme vides identitātē” – apvienotajā pasaules latviešu zinātnieku III kongresā un Letonikas IV kongresā, sekcijā „Tehniskās zinātnes. Arhitektūra”. Rīga, 2011. gada 24.–27. oktobrī.

5. „Kuldīgas ēku restaurācijas pieredze 21. gs.” – starptautiskajā mantojuma laboratorijā par laikmeta iezīmju izaicinājumu restaurācijā. Kuldīga, 2011. gada 19. augustā.

6. „Town of Kuldīga” – „European Heritage Forum”. Višegrada (Ungārija), 2011. gada 6.–8. jūnijā.

7. „Affecting Factors of Conservation of the Local Identity – Cultural Heritage in the Context of Sustainable Development. Example of Kuldīga” – 3. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Spatial Strategy for Sustainable Development”. Kuldīga, 2011. gada 26.–28. aprīlī.

8. „Kuldīgas vecpilsētas publiskās ārtelpas labiekārtojums un dizaina elementi” – Latvijas Lauksaimniecības universitātes starptautiskajā zinātniskajā konferencē par ainavu arhitektūru „Dzīves stils un ainava”. Jelgava, 2011. gada 9.–11. februārī.

9. „Vēsturiskās vides atjaunošana un saglabāšana Kuldīgā funkcionālā kontekstā” – RTU Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātes zinātniskajā konferencē „Pilsētvides globālā un lokālā identitāte”. Rīga, 2010. gada 7.–8. oktobrī.

10. „Kuldīga Old Town in Venta River Valley – Problems and Experience to Preserve Cultural and Natural Heritage” – „PECSRL: The Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape. 24th Session, Living in Landscapes: Knowledge, Practice, Imagination”. Rīga un Liepāja, 2010. gada 23.–27. augustā.

11. „Cultural Heritage Protection, Preservation and Development in Historical Centres of Modern Towns in Context of Kuldīga, Europe and Nordic Countries” (sagat. kopā ar I. Strautmani). – „The Second Edition of YOCOUCU, Youth in the Conservation of Cultural Heritage”. Palermo (Itālija), 2010. gada 25. maijā.

12. „Cultural Heritage Preservation and Development – an Approach for Sustainable Town Development. Kuldīga Municipality Activities to Preserve Cultural Heritage” – konferencē „Heritage of Wooden Architecture and National Cultural Policy”. Viļņa (Lietuva), 2010. gada 26. – 28. maijā.

13. „Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un attīstība – viena no pilsētu ilgtspējīgas attīstības nostādņēm. Kuldīgas pašvaldības darbs kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā” – starptautiskajā zinātniskajā konferencē “Telpiskā stratēģija ilgtspējīgai attīstībai: Veidojam Latvijas nākotni”. Rīga un Kuldīga, 2009. gada 15. - 17. oktobrī.

14. „Kultūras mantojuma aizsardzība, saglabāšana un attīstība mūsdienu pilsētu vēsturiskajos centros Kuldīgas, Eiropas un ziemeļvalstu kontekstā” – RTU Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātes 50. starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Identitāte un attīstība”. Rīga. 2009. gada 13.–14. oktobrī.

15. „Cilvēka vērtību sistēma. Kultūrvēsturiskās vides nozīme tajā. Kuldīgas vecpilsētas piemērs” – RTU Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātes zinātniskajā konferencē „Telpa un laiks. Tradīcijas un transformācijas”. Rīgā, 2008. gada 13. oktobrī.

16. „Kuldīgas vecpilsētas attīstība – realitāte un vīzija” – starptautiskajā zinātniskajā konferencē „Tilts Kuldīgai – tilts uz pasauli”. Kuldīgā 2007. gada 11. septembrī.

Amount of research

Doctoral Theses has been written in Latvian and its total amount is 235 computer pages. It consists of 279 pictures, 33 schemes and 2 tables that illustrate the textual part of the research. Theses has 9 annexes as well as the list of sources of information that has 468 titles.

CONTENT OF ANALYTICAL PART OF THE RESEARCH

The First Part of the Promotion Work researches history and development of the town in the context of urban construction. The historic center of Kuldīga has been analysed according to preconditions because of its geographical and natural conditions, historic processes of development of the town, community living there as well as legal system there.

The First Chapter of the First Part researches formation of historic core of Kuldīga. The first documentary statements about Kuldīga can be found since the 9th cnt., when the castle and settlement of ancient Cours were mentioned, that was very close to Kuldīga about 2.6 km away from the present Kuldīga. The begging of development of Kuldīga has been defined in its existing place in the territory of Kalnamiests (has been populated since the begging of the 12th cnt) not far from it the Order Castle was built in the 13th cnt on the shore of the River Venta. Documents about the place, look, dismantling and role of the castle had been researched. Development phases of the town have been clarified; data of former researches have been evaluated comparing them with results of archeological researches and documented materials.

The Second Chapter of the First Part analyses development of elements structuring urban construction: streets, squares, building around them, greeneries of the city, roads and bridges. Changes (both planning and building) of urban environment have been analysed and factors that have influenced them – prosperity periods, wars, etc. Economic life of the city has been shown – craftsmanship, industry and improvement of urban areas. Development of greenery management – parks, gardens, cemeteries - has been researched as well as its role in urban environment, also roads that have influenced development of Kuldīga – overland routes, waterways and railways. Bridges have been analysed as factors and objects favouring development. The role of the river Venta and waterfall has been emphasized and researched in the development of the town. This analysis has been based on documents – maps, drawings, photos. The development of the town has been illustrated in schemes.

In the Third Chapter of the First Part urban construction projects and regulations that have influenced development of Kuldīga have been evaluated. State acts that have influenced development of the town before the first known Kuldīga Development Plan (1927) and Building Regulations (1937) have been researched. There is an analysis of influence of development plan of

all known cities to their urban environment. Factors that have influenced implementation of urban construction projects have been found as well as feedback about development plans and regulations in communities at that time. Development of protection regulations of historic center of the town, change of borders and regulations of protected area as well as change of regulations and present approach of planning documents have been analysed in the chapter.

The Second Part of the Promotion Work researches different theoretical aspects of protection and conservation of cultural heritage, as well as change of understanding of needs and ways of preservation of cultural heritage, and related definitions and involved fields, and importance and criteria of defining the value of cultural heritage. Values of Kuldīga have been defined and attitude of community has been researched as well.

The First Chapter of the Second Part researches general theoretical approaches of preservation, protection and renovation of cultural heritage. Different aspects of protection and conservation of cultural heritage have been researched and systemized as well as factors that influence these processes. Different approaches to international regulations regarding the field of conservation of cultural heritage have been researched. The positive experience that has been amassed in historic centers of cities of Northern Germany, e.g., Wismar and Stralsund, has been analysed. Different stages of renovation and development process of historic urban environment have been defined that in the first place are theoretic, secondly, documental, thirdly, practical. Reasons why layers of cultural heritage have emerged have been summarised. Approaches have been researched both in the context of Latvia and foreign countries. Subchapters research practical examples of conservation of cultural heritage in Europe, e.g., Old Rauma in Finland, Drobak in Norway, Christiansfeld in Denmark, Zamosce in Poland, etc. A role of local community has been stressed in Europe and heritage centers have been established to educate the community, to teach craftsmen and practical work for inhabitants. Separate historic time spans have been analysed that had influenced both urban environment and general approaches, e.g., time after the World War II. Positive examples of protection, conservation and renovation of European historic centers that had been adapted in Kuldīga have been analysed, e.g., Restoration Center in Kuldīga, work with local people, municipality activities, analyses of their importance.

The Second Chapter of the Second Part evaluates current research methods for cultural heritage. Positive experience in Denmark has been evaluated where planning documents are worked out on the basis of research that has been carried out according to "CHIP" methodology and "Inter SAVE" methodology. Spatial models and designs have been researched as instruments for heritage research and future preservation planning. The role of visual influence analyses has been stressed in the planning of heritage preservation. After evaluating this experience, Kuldīga historic heritage has been researched with "InterSAVE" methodology, adapting it for the local situation and possibilities. Necessary researches for the historic center have been stated as well as the possible gains from them.

The Third Chapter of the Second Part analyses place of architecture in historic centers of Latvian towns of different periods – both historic, soviet time and current – by comparing experience of Aizpute, Cēsis, Ventspils, Liepāja, Talsi and Kuldīga. Criteria for comparative analyses have been worked out (Annex 3), that characterize different approaches of conservation and promotion of cultural heritage, legal basis of its protection (on the level of the state and local authorities), examples of renovation and restoration, development of soviet time buildings and newly erected buildings, activities of local authorities and allocation of finances for heritage protection. Conclusions have been drawn as a result of this analyses about common tendencies of protection, preservation and renovation of historic centers of towns in Latvia.

The Third Part analyses development of Kuldīga historic environment nowadays – transformations of building parts, experience of conservation and renovation of historic environment, and factors that have influenced it as well correlation of historic center with the town. Legal bases of strategic and spatial planning as well as designing has been evaluated and possibilities to maintain and form historic urban environment on a very good level.

The First Chapter of the Third Part researches changes that have occurred to almost any old building. Such evaluation of experience of changes has been carried out to establish a good quality tactics and strategy for future. In Kuldīga like in other towns of Latvia, such changes occur regularly, but the most significant changes took place after the World War II. Methods of transformation of building elements that have been analysed in this chapter give insight in general change of attitude towards cultural heritage, its preservation and renovation. For example, „major repairs” carried out in the seventies of the last century that meant demolition of historic buildings in many places and building of replicas instead of them or building new, modern buildings. Separate buildings that were under protection of the state were renovated. During the nineties understanding about the context of environment was renewed. In general the evaluation shows different ways of renovation and illustrates positive and negative tendencies.

The Second Chapter of the Third Part analyses examples of conservation and renovation of historic environment in Kuldīga. Factors, that establish different ways of renovation of historic urban environment in other towns, have been defined. The most common wishes of owners have been evaluated that have been summoned while working in the council and meeting owners, e.g., improvement of insulation: heating insulation, change of windows and doors, e.t.c. Examples of Kuldīga historic center have been analysed that witness activities that have been implemented to old buildings of historic center when changing them according to wishes of owners or tenants to make buildings and environment more functional, as well as position of buildings renovated by the council.

The Third Chapter of the Third Part analyses correlation of historic center and other parts of the town in the context of perception, measure and function. Mechanisms to get adequacy of content and form of complex of the historic center, to avert tendencies of spatial competition and to protect the historic center from the point of view of urban construction have been advised. Perception of historic center has been analysed from all aspects: when entering it, while being there, when leaving it or viewing it from distance – its silhouette and roof panorama. Functional aspects that could foster or prevent conservation of the historic center have been evaluated, e.g., opening of business center next to the historic center. Desirable functions for the historic center have been established as well as functions (for concrete places) to be transformed.

The Fourth Chapter of the Third Part evaluates documents of strategic and spatial planning that regulate development of the town. Different approaches of spatial planning have been compared, when planning for sustainable development or without these principles. Elements that create architectonic spatial structure of a city have been analysed, e.g., streets squares, silhouettes, e.t.c., and possibilities to influence them with a help of planning. Protection documents and borders of historic center have been evaluated, suggestions are given to consolidate them. The role of architect as a creator of environment of cultural heritage as well as the quality of modern architecture has been evaluated with factors that influence it. Methodology with the task to prevent possible mistakes in the processes of research, management, renovation and reconstruction has been worked out.

Annexes. 1. Summary of available data on number of population and buildings of Kuldīga from

the moment of establishing the town until the time after the World War II that give additional insight in the development of the town. 2. Analyses of factors that influence preservation, of cultural heritage, e.g., natural conditions, people, regulations. 3. Summary of information how to carry out comparative analyses on approaches of protection, conservation and development of cultural heritage of Kuldīga, Ventspils, Cēsis, Liepāja and Aizpute. 4. Summary of list of „CHIP” methodology and „InterSAVE” software to have additional explanation of the creation, process, use and criteria of evaluation. 5. Analyses of data of opinion survey „Attendance of activities organised by Kuldīga District Council, information about them and characteristics of their usefulness” that shows efficiency of activities organised by the Council. 6. List of activities of the Council in the field of cultural heritage for one year. 7. Inquiry form worked out together with the author (according to „InterSAVE”) methodology for building in 1905 Street No 1 for research „Inventarisation of Kuldīga Historic Center”. 8. Protection areas of Kuldīga historic center have been summarised and suggestions for their consolidation have been given. 9. Methodology for rearranging and improving administrative process of renovation of heritage buildings in Kuldīga historic center (mostly for municipal level).

CONCLUSIONS:

1. Hypothesis on development of urban construction analyses up to 1797 (the first known city plan) is based on interpretations of written sources, different data, facts and persons are mentioned there. Different phases found in previous researches – Old Town, Pilsmiests, Kalnamiests – could be corrected. The development of the town had started in the area of Kalnamiests, then Order castle with settlement around had been built there and Pilsmiests later. Present assumptions about development of Kuldīga can still change upon the results of archeological research therefore they should be continued.
2. Panorama of historic center shows peculiarities of the local landscape as well as illustrates semantics of buildings pointing out the most characteristic things for different periods of time (castle, castle ruins and church towers against the background of living houses). An important part of planning is to establish protection area of panorama or silhouette characteristic for Kuldīga – individual access to some areas that are bordering the historic center or influences the view due to the relief either from it or to it should be considered. The task of the complex planning is to find balance between technical objects and landscape of the historic center. Several objects that destruct harmony of silhouette of the historic center have been found, therefore possibilities to demolish them should be considered.
3. Stages of development of the historic center that can be best seen in the present urban environment in Kuldīga:
 - planning of the 13th cnt., that had developed in accordance with local natural conditions;
 - development of construction of buildings along the main roads from the 16th cnt. When historic parts joined and fortification was demolished;
 - wooden buildings of end of the 18th cnt. and beginning of the 19th cnt. as well as brick buildings end of the 19th cnt and beginning of the 20th cnt.;
 - changes in urban environment in the second part of the 20th cnt.: collapse of buildings, rebuilding, sometimes newly erected buildings and urban elements as well as development of buildings outside the historic center (large residential areas and private houses).
 Development of Kuldīga planning has mostly been influenced by natural conditions, but buildings by human beings, mostly the wish to build houses in a safe and economically good environment, to reconstruct or enlarge them.
4. A number of material factors create value of Kuldīga cultural heritage, the most important are city planning, buildings and the local natural conditions, that form balanced complex of historic center together as well as separate objects, buildings and their parts – made of wood, stone and metal. Kuldīga historic heritage can be characterised by intangible factors – aura of historic center and feeling of the ancient times as well as the traditions of culture. In general the value of Kuldīga historic center is formed by landscape where evidence on human trials to change nature is still there as well as different units of cultural heritage characterising different centuries.
5. Heritage of the historic center has been protected for long time already – separate units starting from 1948, but from 1969 area of the historic center – therefore there is no need to work out new legal bases and to pass political decisions on protection of historic environment. Local regulations have changed several times because they had not been worked on the bases of research data. In 2012 well known specialists of Latvia are carrying out a research on urban construction and architecture of Kuldīga. According to their results it is necessary to work out reasonable and detailed conditions.

6. Several different areas in Kuldīga are under protection of the state and local authorities as well as the area inscribed in the National List of UNESCO. Borders of these areas have been changed, mainly reducing their size. It is important to establish one area for protection that is justified to the local community and protected by authorities of all levels where the values of the central part of the historic center are included and they depict the development of the town. Monument dating should be changed to the 13th – beginning of the 20th cent. These Theses offer (Annex 2, second version) to consolidate the present areas under protection – to enlarge the heritage territory and set its protection zone that would also be a protection area of the local municipality.
7. The legal bases for preservation of cultural heritage in Latvia is good: on international level – conventions, on state level – laws and Regulations of Cabinet of Ministers, on municipality level land use plans and regulations. Government Acts tell the order of processes of approval, building, supervision, e.t.c., municipalities establish their local development of urban environment and units. The regulations researched under this Promotion Work of Latvian cities for cultural heritage are detailed enough and have not been explained to the community.
8. Municipalities are responsible for ensuring protection of quality of historic centers - both through regulations and with financial and moral support. Heritage preservation can be ensured by both formal and informal processes. It is not possible to guarantee the quality by just fulfilling formal demands. Regulations of Latvian cities on strategical level are worked out to preserve the cultural heritage and have been formulated similarly but some cities have their own priorities that are connected to approaches of development of that city. In general Latvian cities lack specific heritage preservation plans where persons who are responsible, financing, dates and instruments of supervision are set. All Latvian cities that have cultural heritage have a complicated task to protect it and it should be improved together with a vision of long term development.
9. Kuldīga has worked out its Preservation and Protection Programme of Historic Center but these activities are not constant and depend on the allocated finances. There is an operational plan worked out every year but it does not always go together with general programme and its tasks. Imperfections in heritage preservation policy create the lack of fruitful indicators – activities do not get monitored and usefulness of spent money is not evaluated therefore it is not possible to see the efficiency of these activities.
10. The preservation of cultural heritage is more fruitful if local community is involved. Inhabitants of Kuldīga are not orientated towards organising local communities and take an active part in heritage protection. Municipal and state institutions should promote the creation of such communities, like for craftsmen, artists, writers and photographers, and some others and foster their responsibility about the local urban environment and its preservation.
11. It is useful to use the local potential of industry and craftsmanship in renovation of buildings, designing and construction. According to the existing regulations in Latvia as well as in Kuldīga, big renovations are carried out by using the cheapest materials and masters/craftsmen. Such regulations do not ask for responsibility and quality of the work as well as succession of regional and local craftsmanship.
12. In case of *force majeure* such factors could change or damage the environment of the historic center:
 - bigger buildings in places of historic buildings and their architectural solution;
 - high rise buildings and equipments near the historic center and its zone of perception;
 - changing the original historic parts with modern ones;

- city utilities and elements of urban environment;
- engeneering utilities and communication networks.

It is necessary to regulate these urban elements in Building Regulations.

13. There are several approaches to maintaining and developing of historic environment. One of them (scientifically valid) is conservation of old buildings and separation of newly erected buildings. Another approach is to produce replicas (several buildings in Kuldīga) to like in „old times”. In this situation it might be impossible to separate newly erected buildings from the historic ones. The task of development of historic environment is to emphasise the values adjusting them to modern functional needs. Creative activities of architects should be directed towards the total context of building environment and it would not be possible to tell that it is a modern building.
14. The Council needs to work out methodology as it is necessary to ensure succession of researches, information of inhabitants about the condition of their buildings, values and clear rules of renovation as well as to set priorities of renovation and reconstruction. All activities that ensure maintenance and management and supervision of buildings should be supported. Important role in this methodology should be given to both municipality and house owners as it is relevant to have practical advice and help in rescue and protection of these cultural values besides protection of listed heritage. As a result of this research, methodology has been worked out for rearrangement of municipal administrative process in the field of cultural heritage (Annex 9).

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI – REFERENCES

Grāmatas - Books

1. **Ahoniemi, A., Markela, N., Saarinen, K.** *Tammel – Old Rauma Renovation Centre*. Rauma: Rauman Museo, 1994. 44 p.
2. **Apinis, K.** *Latvijas pilsētu vēsture*. Rīga: A. Gulbis, 1931. 280 lpp.
- 2'. **Barons Krišjānis.** *Mūsu tēvzemes aprakstīšana un daži pielikumi tsumā saņemti: grāmatiņa priekš skolām un mājām*. Jelgava: G. A. Reyher, 1859. 66 lpp.
3. **Bākule, I.** *Rātsnami Latvijas pilsētās*. Latvijas Dabas un pieminekļu aizsardzības biedrība. Rīga: Zinātne, 2001, 126.–135. lpp. ISBN998469822X.
4. **Brašņiņš, E.** *Latvijas pilskalni*. Rīga: Vālodze, 1923. 11. lpp.
5. **Brinķis, J. Buka, O.** *Pilsētu un lauku apdzīvoto vietu kompleksu arhitektoniski telpiskā plānošana*. Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte, 2006. 235 lpp. ISBN 9984321800.
6. *Burgenlexikon für Alt Livland: Burgen und Städte als Münzstätten in Alt-Livland*. Zusegest von K. Löwis of Menar. Rīga: Walters un Rapa, 1922. S. 130, 55 III.
7. **Caune, A., Ose, I.** *Latvijas viduslaiku pils*. Latvijas Vēstures institūts 4. [sēj.]. Latvijas 12. gs. Beigu – 17. gs. vācu piļu leksikons. Rīga: Latvijas Vēstures institūta apg., 2004, 274.–280. lpp. ISBN 9984601072.
8. **Celmiņš, A.** *Kuldīga: [prosp]*. Rīga: Liesma, 1972. 47 lpp.
9. **Celmiņš, A., Radovičs, A.** *Kuldīgas rajons: tūrisma maršruti*. Rīga: Avots, 1990. 183 lpp. ISBN 5401003102.
10. *Cristiansfeld kommuneatlas: bevaringsværdier i byer og bygninger*, 1992. Udgivet af Planstyrelsen, Kontoret for By- og Bygningsbevaring; tekst og illustrationer Jørgen Toft Jessen. København: Miljøministeriet, Planstyrelsen i samarbejde med Christiansfeld Kommune, 1992. 52 lpp. ISBN 87-601-3389-9.
11. **Dunsdorfs, E.** *Latvijas vēsture, 1600–1710*. [Stokholma]: Daugava, 1962. 588 lpp.
12. **Dunsdorfs, E.** *Latvijas vēsture, 1710–1800*. [Stokholma]: Daugava, 1973. 668 lpp.
13. **Dunsdorfs, E., Spekke, A.** *Latvijas vēsture, 1500–1600*. [Stokholma]: Daugava, 1964. 812 lpp.
14. **Feilden, B. M.** *Coservation of Historic Buildings, Butterworth Architecture*. Oxford, 1955. 164 p. ISBN 0750658630.
15. **Frogn Kommune.** *Byggeskikkveileder*: Frogn kommune. Askim: Østre Linje Arkitekter as, 2001. 173 lpp.
16. **Hennig, E.** *Geschichte der Stadt Goldingen in Kurland*. Mitau, 1809. T. 1, S. 14.
17. **Jansons, G.** *Kurzemes pilsētu senās koka ēkas*. Rīga: Zinātne, 1982. 183. lpp.
18. **Juškevičs, J.** *Hercoga Jēkaba laikmets Kurzemē*. Rīga: Valsts papīru sp., 1931. 671 lpp.
19. **Juškevičs, J.** *Kurzemes hercogi un viņu laikmets*. Rīga: Valters un Rapa, 1935, 77. lpp.
20. **Krastiņš, J.** *Latvijas republikas būvmāksla*. Rīga: Zinātne, 1992. 235 lpp. ISBN 5796608495.
21. **Krastiņš, J., Strautmanis, I., Dripe, J.** *Latvijas arhitektūra no senatnes līdz mūsdienām*. Rīga: Baltika, 1998. 320 lpp. ISBN 9984-91783-5.
22. *Kuldīga*. D. Antoniška, N. Gailāne, A. Gustovskis, A. Marcinkēvičs. Rīga: Kuldīgas Tūrisma inform. centrs: Nordik, 2005. 104 lpp. ISBN 9984-751-81-3.
23. *Latvijas ceļu karte*. Rīga: Satiksmes ministrija. Šoseju un zemesceļu departments, 1940. 7.,12. un 16. karte.
24. *Latvijas pilsētas valsts 20 gadus: raktu krājums ar visu Latvijas pilsētu aprakstiem un attēliem* [sakopojis H. Asaris]. Rīga: Latvijas Pilsētu savienības izdevums, 1938. 387 lpp.
25. *Latvijas pilsētu ģerboņi (krāsās)*. Rīga: Dzintars. 1926. 6 lpp.
26. *Latvijas PSR pilsētu arhitektūra: [rakstu krāj.]*. RPI Arhitektūras katedra. Rīga: Zinātne, 1979. 190 lpp.
27. *Latvijas PSR vēstures un kultūras pieminekļu saraksts*. LPSR Kultūras min.; [sast.: J. Urtāns, Z. Ābola, Ģ. Jēkabsons, D. Čoldere]. Rīga: Avots, 1984. 293 lpp.
28. *Latvijas Republikas Satversme: Satversmes sapulces 1922. g. 15. febr. kopsēdē pieņemtais teksts ar grozījumiem, kas pieņemti līdz 2007. g. 3. maijam.* – Rīga: Zvaigzne ABC, [2008]. – 15 lpp. – ISBN 978-9984-375-18. Pieejams arī tiešsaistē: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=57980> &from=off [skaifīts 04.08.2011.].

29. *Latvijas vēstures avoti*. 2. sēj. Senās Latvijas vēstures avoti (1238.–1256. g.). 2. burtn. Red. A. Švābe. Rīga: Latvijas Vēstures inst. apg., 1940. 416 lpp.
30. *Mantojuma saglabāšanas veidi un līdzekļi*: rokasgrām. Hamburga: TuTech Innovation GmbH, 2005. 104 lpp. Pieejams arī tiešsaistē: http://www.pilis.lv/a_pnm/files/153_3_Rokasgraamata_LAT.pdf [skatīts 2011. g. 27. sept.].
31. **Nurmi-Nielsen, A.** *Old Rauma*. Rauma: Rauman Museo, 1992. 84 p. ISBN 9519613269 9789519613260
32. **Pāvilāns, V.** *Satiksmes ceļi Latvijā XIII–XVII gs.* LPSR ZA Vēstures inst. Rīga: Zinātne, 1971. 235 lpp.
33. **Rudovics, A.** *Kurzemes – Zemgales hercogistes 7 brīnumi*. Rīga: Jumava, 2008, 48. lpp. ISBN 9789984385235.
34. **Rusmanis, S., Viks, Ī.** *Kurzeme*. Rīga: Latvijas enciklopēdija, 1993. 239 lpp. ISBN 5899600306.
35. **Scheffler, I.** *Beiträge zur Siedlungs und Bevölkerungsgeschichte der Stadt Goldingen in Kurland bis zum Ausgang der herzoglichen Zeit*. Würzburg-Aumühle: Druckerei wissenschaftlicher Werke Konrad Triltsch, 1940. 84 S.
36. **Skujenieks, M.** *Latvija. Zeme un iedzīvotāji*. Rīga: Valsts statistiskā pārvalde, 1920. 554. lpp.
37. **Stūre, I.** *Kultūras un dabas mantojuma aizsardzība un attīstības plānošana*. Rīga: LU Akad. apg., 2004. 194 lpp. ISBN 9984770451.
38. **Šterns, I.** *Latvijas vēsture (1290–1500)*. Rīga: Daugava, 1997. 740 lpp. ISBN 9984531503.
39. **Švābe, A.** *Latvijas vēsture, 1800–1914*. Rīga: Avots, 1991. 383 lpp. ISBN 5401005954.
40. **Švābe, A.** *Senās Latvijas vēstures avoti. 1. burtnīca (līdz 1237. gadam)*. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgādiens, 1937. 212 lpp.
41. *Tava māja*: tradicionālie materiāli un metodes vēsturisko ēku saglabāšanā Esterjetlandē (Zviedrijā) un Cēsis un Cēsu rajonā = Ditt hus: traditionella material och renoveringsmetoder i äldre byggnader i Östergötland (Sverige) och i Cesis regionen (Lettland). Cēsis: Cēsu Vēstures un mākslas muzejs, 2003. 72 lpp. ISBN 9984-9096-8-9.
42. **Trenčín Town Council.** *City Behind Walls – Identity Versus Image*: international conf. of historical towns, Trenčín, October 24–28, 2006: reader. Trenčín, 2006. 88 p. Pieejams arī tiešsaistē: <http://www.behindwalls.sk/eng/homepage/> [skatīts 2008. g. 27. martā].
43. **Valdis [Zālīte, V.]**. *Kurzemē*: ceļotāja piedzīvojumi un vērojumi Dievzemītes sētās un ārēs. Rīga: A. Gulbis, 1928. 225 lpp.
44. *Vēstures atziņas un tēlojumi*: vēstures skolotājiem 1936. g. lasīto lekciju sakopojums. Rīga: Izglītības min., 1937. 168 lpp.
45. **Volanska, A.** *Kuldīga*. Rīga: Jāņa sēta, 1998. 128 lpp.
46. **Wroblevska, M.** *Wind drüber weht*: Blätter der Erinnerung. 2. Aufl. Heilbronn: Eugen Salzer Verl., 1957. 79 S.
47. **Zilglvis, J.** *Mācītājmuižas Latvijā*: arhitektūra un kultūrvēsturiskās norises. Rīga: Elpa, 2002. 222 lpp. ISBN 9984543943.
48. **Ziverts, A.** *Stāsti par „Vulkāna” vēsturi Kuldīgā*. [Kuldīga, 1998]. 187 lpp.
49. *Обязательные постановления по строительной части для г. Либавы*. Либавы, 1910. 24 с.
- 50.

Raksti krājumos un periodikā – Articles in museum collections and in periodicals

51. Aizputes dzelzceļa pagarināšanas projekts uz Kuldīgu un uz Saldu. *Kurzemnieks*, Nr.38, 1913, 20. sept., 3. lpp.
52. Aizputes dzelzceļa turpināšana. *Kurzemnieks*, Nr.26, 1913, 28. jūn., 3. lpp.
53. Aizputes – Kuldīgas šaursliežu dzelzceļš. *Kurzemnieks*, Nr.35, 1913, 30. aug., 3. lpp.
54. **Antoniška, D.** Kuldīgas dārgumi. Siena tirgus. *Kurzemnieks*, Nr.125, 2004, 26. okt., 9. lpp.
55. **Antoniška, D.** Kuldīga kā Kurzemes hercogistes galvaspilsēta, 1596–1616. *Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls*, Nr.4, 1993, 147.–154. lpp.
56. **Antoniška, D.** [Raksti sērijā „Kuldīgas dārgumi” par vecpilsētas pagātni un šodieni]. *Kurzemnieks*, Nr.6–144, 2003, 16. janv.–12. dec., 9. lpp.
57. Atjaunosim senos nosaukumus. *Kurzemnieks*, Nr.102, 1989, 26. aug., 4. lpp.
58. Atkal jauns dzelzceļa projekts. *Kurzemnieks*, Nr.???, 1918, 22. aug., lpp.

59. **Baltinavietis, J.** Dizains Kuldīgā. *Literatūra un Māksla*, 1982, 15. aug., 8.-9. lpp.
60. **Bērtiņš, A. G.** Pirms 60 gadiem Kuldīgā: [arī par K. Ulmaņa viesošanos 1936.g.]. *Bandava*. Nr.15, 1996, jūn., 3. lpp. Pieejams arī tiešsaistē: <http://kuldiga.biblioteka.lv/Alise/alise3i.asp?opty=27&P4=3&marcType=&Ident=1005338&catalogue=2&Prev=0&Next=2&Curr=%20%20%20%20%20%20%20%20%201> [skatīts 01.07.2011].
61. **Bokalders, J.** Latvijas pilsētas. *Latvijas zeme, daba, tauta*. Rīga: Valters un Rapa, 1937, 3. sēj., 267.–269. lpp.
62. **Cekule, M., Jaunberga, A., Kiršteins, U.** Rīgas pilsētvīdes ģeogrāfiskā datu bāze un tās izmantošanas iespējas pilsētas telpiskās struktūras pētījumos. *Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti*. 2. sēr. Arhitektūra un būvzinātne, 2. sēj., 2001, 35.–41. lpp.
63. **Celmiņš, A.** Vēsturisko notikumu liecinieki. *Padomju Dzimtene*, Nr.138, 1970, 21. nov., 3. lpp.
64. **Celmiņš, A.** Vēsturisko notikumu liecinieki. *Padomju Dzimtene*, Nr. 138, 1970, 21. nov., 3. lpp. 60,114
65. Diskutēs par arhitektūras kvalitātes likumu. *Diena*, 2005, 16. Jūn. Pieejams arī tiešsaistē: <http://www.diena.lv/arhivs/diskutes-par-arhitekturas-kvalitates-likumu-12442292> Latvijas Diena. [skatīts 01.10.2011].
66. **Eniņš, G.** Vai Rumba ir platākais ūdenskritums Eiropā? *Mājas Viesis*, Nr.1, 2011, 7./20. janv., 26.–29. lpp.
67. **Ergo.** Par Ventas padzīlīnāšanu. *Kurzemnieks*, Nr.28, 1911, 16. jūl., 3. lpp.
68. **Fromhold-Treu, W.** Die Komturei Goldingen: Versuch einer Rekonstruktion. *Kurland*. Vereinigte Kurländische Stiftungen im Auftrag der Kurländischen Ritterschaft. Gröbenzell, Nr.7, 1999, S. 31. Kopija pieejama D. Antoniškās personīgajā arhīvā.
69. **Fromhold-Treu, W.** *Rigasche un Kurländische Wetterfahnen des XVII. und XVIII. Jahrhunderts*: Nach der Natur gezeichnet, 1931–1939. *Kurland*, Vereinigte Kurländische Stiftungen im Auftrag der Kurländischen Ritterschaft. Gröbenzell Nr.6, 1998, S. 5.–36.
70. *Goldingenscher Anzeiger*, Nr. 29, 1907, 21. jūl. Citēts pētījumā **Broks, N.** *Kalna ielas 18 un Skolas ielas 2 gruntsgabalu Kuldīgā vēsturiskā izpēte*. 2009, 22 lpp.) Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
71. **Grīniņa, I.** Kalna miests senāks, nekā domāts. *Kurzemnieks*, Nr.137, 2008, 27. nov., 3. lpp.
72. **Grīniņa, I.** Savulaik viens no modernākajiem Latvijā: [par 1937. g. ierīkoto Pilsētas laukumu Kuldīgā]. *Kurzemnieks*, Nr.117, 2003, 9. okt., 6. lpp. Pieejams arī tiešsaistē: <http://kuldiga.biblioteka.lv/Alise/alise3i.asp?Prev=6&Next=8&Curr=7&Ident=1007794&catalogue=2&P4=3&opty=27>. [skatīts 01.07.2011].
73. **Hauka, E.** Rātslaukumā nozāgē liepas. *Kurzemnieks*, Nr. 80, 2002, 11. jūl., 1. lpp.
74. Izgaisuši prieki. *Kurzemnieks*, 1919, 5. apr.
75. **Jansons, G.** Par Latvijas PSR seno pilsētu koka apbūves vēstures un klasifikācijas jautājumiem. **No:** *Arhitektūra un pilsēt būvniecība Latvijas PSR*: rakstu krāj. Rīga: Zinātne, 1971, 2. sēj., 138. lpp. Kopsav. krievu val.
76. **Juškevičs, J.** Kuldīgas vēstures hronika. *Aizsargs*, Nr.5/6, 1933, 246. lpp.
77. **Kapenieks, P.** Kuldīgas pilsētas rekonstrukcija. *Padomju Kuldīga*, Nr.85, 1948, 19. jūl., 1. lpp.
78. **Kenerts, V.** Nevienš neredzēja. *Padomju Dzimtene*, Nr. 21,1979, 2. aug., 3. lpp.
79. Kuldīgas arhitektūras pagātne un tagadne. *Literatūra un Māksla*, Nr. 14, 1982, 2. apr., 16. lpp.
80. Kuldīga. *Latvijas pilsētas*: encikl. Rīga: Preses nams, 1999. 242.–253. lpp. 475
81. Kuldīgas māju kalendārs 1914. gadam. Kuldīgas pilsēta. *Kuldīga. Kurzemnieks*, 1913, 68.–71. lpp.
82. Kuldīgas saistošie būvnoteikumi. *Valdības Vēstnesis*, Nr.12, 1937, 16. janv., 1.–3. lpp.
83. Kuldīgas spēkstacijas izbūve. *Jaunais Kurzemnieks*, Nr.4, 1935, 23. janv., lpp. 2.
84. **Laube, E.** Latviskais arhitektūras stils tagadnē **No: Roze, Jēkabs.** *Dzīvei pretim*. [Rīga]: Izglītības min. Mācību līdz. nod., 1936, 232. lpp.
85. **LTA.** Valsts sargā arhitektūras pieminekļus. *Padomju Kuldīga*, Nr.150, 1948, 20. dec., 1. lpp.
86. **Nikolajevs, V.** Sirmo Spāru svētki: maza saruna ar Kuldīgas pils. arhitektu. Pierakst. I. Būmane. *Padomju Jaunatne*, 1974, 12. nov.
87. Nosacījumi, kas jāievēro pie būvēm Liepājā. *Latvietis*, 1892, Nr. 20–24 (13. maijā–10. jūnijā).
88. Par Aizputes dzelzceļa pagarināšanu uz Saldu un Kuldīgu. *Kurzemnieks*, Nr.29, 1910, 23. jūl., 3. lpp.

89. Par mūsu pilsētu. *Padomju Dzimtene*, Nr.124, 1974, 17. okt., 3. lpp.
90. **Paupe, N.** Pēc restaurācijas – jaunā kvalitātē. *Padomju Dzimtene*, Nr.72, 1972, 17. jūl., 3. lpp.
91. **Priede, K.** Pārveidosim Kuldīgu. *Padomju Kuldīga*, Nr.89, 1948, 28. jūl., 2. lpp.
92. **Pučiņš, E.** Rīgas vēsturiskā kodola nākotne. **No:** *Arhitektūra un dizains*: rakstu krāj. Rīga: Avots, 1985. 167. lpp.
93. **Rader, W., Stavenhagen, O.** Bürgerliste und Ratslinie der Stadt Goldingen bis zum Jahr 1889. *Jahrbuch für Genealogie, Heraldik und Sphragistik, 1909–1910*. Mitau, 1913, S. 228.
94. **Rautiņš, J.** Senā un jaunā Kuldīga: [saruna ar Kuldīgas pils. izp. komit. priekšsēd.]. Pierakst. Ā. Klimkāne. *Ciņa*, 1971, 28. apr. 34
95. **Salmgrieze, V.** Senās Kuldīgas papīrdzīvas. *Kurzemnieks*, Nr.29, 1992, 21. martā, 3. lpp.
96. Sapulce dzelzceļa būves lietā. *Kurzemnieks*, 1918, 16. aug.
97. **Schmid, B.** Die Burgen des deutschen Ritterordens in Kurland. *Zeitschrift für Bauwesen*. 71. Jg., 7. bis 9. Heft, 1921, 16 S.
98. **Sprūde, V.** No pārakmeņotiem ekskrementiem līdz kuģim ar zeltu. *Latvijas Avīze*, Nr.22, 2009, 23. janv., 18.–19. lpp.
99. **Straubergs, J.** Materiāli Kuldīgas celtniecības vēsturei: [publ. saīs.]. *Kurzemnieks*, Nr.73–77, 1992, 11., 14., 16, 18., 21. jūl., 2. lpp. Oriģ. manuskripts glabājas Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.
100. Tvaikonīšu satiksme. *Kurzemnieks*, Nr.11, 1912, 16. martā, 3. lpp.
101. **Vainovskis, K.** Senās pilsētas nākotnei. *Latvijas Māksla*, Nr. 11, 1971, 25. sept., 11. lpp.
102. Valdība piekrit Liepājas spēkstacijas paplašināšanai. *Jaunais Kurzemnieks*, 1935.
103. Valdība piekritusi Ventas spēkstacijas būvei. *Jaunais Kurzemnieks*, Nr.10, 1935, 6. martā, 2. lpp.
104. **Valeskalne, V.** To tālo gadu arhitektoniskā doma. *Māksla*. Nr.4, 1984, 25. lpp.
105. **Volanska, A.** Akmens meitene: [par tēlnieces L. Rezevskas veidoto skulptūru „Anniņa” 1905. gada parkā]. *Kurzemnieks*, Nr.140, 2001, 29. nov., lpp 4.
106. **Volanska, A.** Kuldīgas parki. *Kurzemnieks*, Nr.126, 2007, 13. nov., 9. lpp.
107. **Volanska, A.** Kuldīgas veco kapu parks. *Kurzemnieks*, Nr.2, 5, 8, 2009, 6., 13., 20. janv., 9. lpp. Pieejams arī tiešsaistē: http://www.kurzemnieks.lv/index.php?option=com_content&task=view&id=37822&Itemid=20 [skatīts 01.10.2011.].
108. **Volanska, A.** Parks uz ebreju kvartāla drupām. *Kurzemnieks*, Nr.70, 2009, 17. febr., 10.–11. lpp. Pieejams arī tiešsaistē: http://www.kurzemnieks.lv/index.php?option=com_content&task=view&id=38435&Itemid=20 [skatīts 29.10.2011.].
109. **Volanska, A.** Sabiedrība. *Kurzemnieks*, Nr.123, 2007, 23. okt., 9. lpp.
110. **Volanska, A.** Stāsti par parkiem: [par Riteņdāru un Šarlotes mužiņas parku Kuldīgā] *Kurzemnieks*, Nr.123, 2007, 23. okt., 9. lpp.
111. **Wroblevska, M.** Aus vergangenen Tagen. *Goldingenscher Anzeiger*. Nr.17, 18, 1912, S. 1.–2; Nr.19, S. 1.
112. **Zalsters, A.** Kuģu būve senajā Kuldīgā. *Padomju Dzimtene*, Nr.147, 1981, 12. dec., 3. lpp.
113. **Zalsters, A.** Kuldīga – hercogistes galvaspilsēta. *Padomju Dzimtene*, Nr.15, 1983, 5. febr., 4. lpp.
114. **Zalsters, A.** Senās Kuldīgas papīrdzīvas: dažas jaunas ziņas Valsts Vēstures arhīvā. *Padomju Dzimtene*, 1983, 2. jūl.
115. **Zalsters, A.** Trīs senās Kuldīgas. *Padomju Dzimtene*, Nr.147, 1981, 12. dec., 3. lpp. Pārpubl. no LVVA, 795. fonds, 1. apr., 2825. lieta.
116. **Zilgalvis, J.** Viduslaiku arhitektūras formu izpausmes Kuldīgas 19. gs. otrās puses apbūvē. **No:** *Pilsēta. Laikmets*. Vide: rakstu krāj. Rīga: Neptuns, 2007, 125.–136. lpp.
117. **Zirnis, E.** 7 Latvijas brīnumi. *Diena*. Piel. „SestDiena”. Nr.180, 2007, 4. aug., 16.–24. lpp. Pieejams arī tiešsaistē: http://www.pilis.lv/c_zinas/zinja.php?id=2764 [skatīts 2010. g. 9. okt.].
118. **Zibārte, I.** Lēnāk un gudrāk. *Diena*. (2008. gada 6. marts).
119. Курляндские губерньские вебомости. 1878. Nr. 60

Elektroniskie resursi

Tiešsaistes resursi

120. *Aizputes pagasta teritorijas plānojums (ar grozījumiem). Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi.* Aizputes pilsētas Dome. 2010. [skatīts 08.10.2010.]. Pieejams: aizpute.lv/docs/Aizputes...TP/Aizputes.../1_Aizputes_pag_TIAN_SN.doc
121. Aizsargjoslu likums. *www.likumi.lv.* „Latvijas Vēstneša” tiesību aktu vietne [skatīts 20.12.2011.]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=42348>
122. Alekšupītes (Sūrupītes) ūdenskritums. *Ūdenskritumi: Izcelsme.* Latvija. Ārvalstis : Valsts ģeoloģijas dienesta mājaslapa. Veidojis G. Pāvils [skatīts 25.07.2011.]. Pieejams: http://mapx.map.vgd.gov.lv/geo3/Ukr/Pamatlapas/Slices/Latvija_L/Udenskritumi/Rajoni_L.htm
123. [Baznīcas ielas 28 pārbūvju projekti] [skatīts 11.07.2011.]. Pieejams: <http://www.ekas.kuldiga.lv/apskats/?id=54>
124. **Benfelde, S.** Kā savienot mantotās vērtības ar mūsdienīgas arhitektūras redzējumu? *FinanceNet.* 2007. g. 8. martā [skatīts 09.09.2010.]. Pieejams: http://www.financenet.lv/zinas/141194-ka_sa_vienot_mantotas_vertibas_ar_musdienigu_arhitekturas_redzējumu/comets
125. **Butāne, I., Kudiņa, I.** *Kuldīgas pilsētas Torņa ielas kvartāla detālplānojums, 2006.* [skatīts 03.10.2011.]. Pieejams: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=193>. Pieejams arī Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
126. Būvniecības likums. *www.likumi.lv.* „Latvijas Vēstneša” tiesību aktu vietne [skatīts 20.02.2011.]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=36531>
127. **Celmaņa, D., Bartaševics, J.** *Kuldīgas pilsētas Skolas ielas zaļās zonas detālplānojums.* 2004. [skatīts 03.10.2011.]. Pieejams: http://www.kuldiga.lv/uploaded/kap/detalplanojumi/SkolasZala_Zona/02-vesturiskaanalize.pdf. Pieejams arī Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
128. **Celmaņa, I., Viziņš, J.** *Kuldīgas pilsētas Šaurās ielas kvartāla detālplānojums.* 2003 [skatīts 03.10.2011.]. Pieejams: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=97> Pieejams arī Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
129. Cēsu pilsētas apbūves noteikumi (ar grozījumiem). *Cēsu novads* [skatīts 10.09.2010.]. Pieejams: <http://www.cesis.lv/?d=555#131>
130. Cēsu pilsētas attīstības programma 2008–2014. *Cēsis.* Cēsu pilsētas Dome. 2008 [skatīts 03.09.2010s]. Pieejams: http://www.cesis.lv/faili/Cesu_pilsetas_attistibas_programma.pdf
131. Cēsu pilsētas teritorijas plānojums 2005.–2017. g. *Cēsis.* Cēsu pilsētas Dome [skatīts 03.09.2010s]. Pieejams: <http://www.cesis.lv/?d=561>.
132. Cēsu pilsētas teritorijas plānojums, 2005–2017: kultūrvēsturiskā mantojuma objektu shēma. *Cēsis.* Cēsu pilsētas Dome [skatīts 10.09.2010.]. Pieejams: <http://cesis.lv/faili/28.kulturvestur.centrs.pdf>
133. CHIP – Cultural Heritage in Planing: identifying valuable cultural environments trough planning. *Danish Forest and Nature Agency* [cited 16.02.2009.]. Pieejams: http://www.sns.dk/udgivelses/2001/87-7279-298-1/default_eng.htm
134. Dabas lieguma "Ventas ieleja" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. *www.likumi.lv.* „Latvijas Vēstneša” tiesību aktu vietne [skatīts 20.12.2011.]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=128398>
135. **Dambīte-Dambergā, I.** Kuldīgas velju tilta atjaunošana – taustāms rezultāts Kuldīgas Domes mērķim saglabāt vecpilsētas unikālās vērtības. *Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 07.07.2011.]. Pieejams: http://www.kuldiga.lv/?art_id=606
- 135'. **Danilāne, L., Ļubkina V.** Patērētājiizglītības pedagoģiskie un sociāli ekonomiskie aspekti: [Rēzeknes augstskola, Pedagoģijas fakultāte, Personības socializācijas pētījumu institūts, 2009., 171. lpp.]. *Rēzeknes augstskola.* [skatīts 30.09.2011.]. Pieejams: http://www.ru.lv/res/fak/ped/pspi/monografijas/pateretajizglitibas_pedagogiskie_un_sociali_ekonomiskie_aspekti.pdf
136. *Declaration of Bruges „Cultural Heritage: a Resource for Europe. The benefits of interaction”* [skatīts 30.09.2011.]. Pieejams: http://www.km.gov.lv/doc/ES/politika/Briges_deklaracija.pdf
137. **Denfers, A. fon.** Līdz šim nezināms Kuldīgas skats: [par zīm. “*Vue de la Ville de Godinge á coté du Parc*”]. *Latvijas Arhīvi,* Nr.1/2, 2009, 52.–65. lpp. Pieejams arī tiešsaistē: http://www.arhivi.lv/sitedata/ZURNALS/zurnalu_raksti/Denfers.pdf [skatīts 29.01.2011].

138. **Dzenis, A.** Kuldīgas pils vēsturiskā izpēte. *Pusdzīvā vēsture*: brīvēsturnieka A. Dzeņa blogs [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: http://pusdziva-vesture-dzenis.blogspot.com/2010/02/dzenis-kuldigas-pils-vesturiska-izpete_15.html
- 138'. Eiropas padomes pamatkonvencija par kultūras mantojum vērtību sabiedrībai. *Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija*. [skatīts 20.01.2012.]. Pieejams: <http://www.mantojums.lv/?cat=596&lang=lv>
139. Hanzas savienība. *Vikipēdija*: brīvā encikl. [skatīts 07.07.2011.]. Pieejams: <http://lv.wikipedia.org/wiki/Hanzassavien%C4%ABA>
140. **ICOMOS**. International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (Venise Charter). *The Venice Charter*. 1964 [cited 20.03.2008]. Available: http://www.international.icomos.org/e_venice.htm 45
141. **ICOMOS NEW ZEALAND**. *Charter for the Conservation of Place of Cultural Heritage Value*. 1992 [cited 20.03.2008]. Available: http://www.icomos.org/docs/nz_92charter.html
142. Interaktīvās psiholoģijas enciklopēdija. 1. d. Personība un attīstība Latvijas psiholoģijas vēsturē XX gs. 20.–30. gadi. *www.psihologija.lv* [skatīts 19.02.2010.]. Pieejams: http://www.psihologija.lv/termini_uztvere.php?lang=
143. **Kalniņš, G. Orniņš, A.** Kuldīgas vecpilsētas ielu un laukumu segumu rekonstrukcijas un Alekšupītes promenādes izveides koncepcija. *Kuldīga*. Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 20.01.2010.]. Pieejams: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=248>
144. *Kārtība, kādā kultūras pieminekļi iekļaujami valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā un izslēdzami no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta*: Ministru kabineta 2003. g. 26. aug. noteikumi Nr.473 [skatīts 20.05.2011.]. Pieejams: www.mantojums.lv/_rict_text/docs/izsledzami_iekļaujami.doc
145. Koncepcijas audzināšanas darbībai pamatizglītības un vidējās izglītības iestādēs. *Valsts izglītības saturs centrs* [skatīts 15.08.2008.]. Pieejams: http://visc.gov.lv/audzinasana/audzdarbs/metmat/audz_koncepcija.pdf
146. Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību. *www.likumi.lv*. "Latvijas Vēstneša" tiesību aktu vietne [skatīts 02.10.2011.]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=42382>.
147. Kuldīgā izdotie laikraksti: [digitālā bibliotēka]. *Kuldīgas Galvenā bibliotēka* [skatīts 12.10.2010]. Pieejams: http://data.lnb.lv/digitala_biblioteka/laikraksti/index2.htm
148. *Kuldīgas kultūrvēsturiskais mantojums* [skatīts 20.02.2011.]. Pieejams: http://www.kuldiga.lv/uploaded/kap/Kartoshemu_sar/07_kult_vest_mantojums.pdf
149. Kuldīgas pilsētas teritorijas attīstības programma. *Kuldīga*. Kuldīgas pilsētas Dome. 2008 [skatīts 05.01.2009.]. Pieejams: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=199>.
150. Kuldīgas pilsētas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu pielikumi. *Kuldīga*. Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 24.02.2011.]. Pieejams: http://www.kuldiga.lv/uploaded/5planosana/TP/Kuldiga_TIAN_pielikumi_2010_0428_galv.pdf
151. Kuldīgas pilsētas teritorijas plānojums un apbūves noteikumi. *Kuldīga*. Kuldīgas pilsētas Dome. 2007 [skatīts 20.03.2010.]. Pieejams: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=384>
152. Kuldīgas pilsētas teritorijas plānojums un apbūves noteikumi. 6. grozījumi, 2010–2014. *Kuldīga*. Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 28.02.2010.]. Pieejams: http://www.kuldiga.lv/uploaded/5planosana/TP/Kuldigas_TIAN_2010.pdf
153. Kuldīgas pilsētas vēsture. *Kuldīga*. Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 08.02.2010.]. Pieejams: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=110>
154. *Kuldīgas vecpilsētas saglabāšanas un attīstības programma*. Kuldīgas novada pašvaldība [skatīts 20.10.2010.]. Pieejams: http://www.kuldiga.lv/uploaded/4buvnieciba/Nominacijas_pieteikums/1_Pieteikuma_veidlapa.pdf
155. Kultūras mantojuma nozares pārskats. Mantojuma perspektīvu mainīšana. *Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzība inspekcija* [skatīts 10.03.2010.]. Pieejams: <http://www.mantojums.lv/?cat=647&lang=lv>
156. Kultūras mantojums. *Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija*. [skatīts 28.07.2011.]. Pieejams: <http://www.mantojums.lv/?cat=579&lang=lv>
157. Kultūras pieminekļu skaits un iedalījums. *Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija*. [skatīts 20.05.2010.]. Pieejams: <http://www.mantojums.lv/?cat=592&lang=lv>

158. Latvijas Arhitektu savienības ētikas kodekss. *Latvijas Arhitektu savienība* [skatīts 23.03.2010.]. Pieejams: http://www.latarh.lv/etikas_kodekss
159. Līvijs Rezevska. *Latvijas ļaudis. Virtuālā enciklopēdija*. [skatīts 23.02.2012.]. Pieejams: http://www.gramata21.lv/users/rezevska_livija
160. Latvijas Republikas likums „Par kultūras pieminekļu aizsardzību”. *www.likumi.lv.*: „Latvijas Vēstneša” tiesību aktu vietne [skatīts 20.05.2011.]. Pieejams: www.likumi.lv/doc.php?id=72551
161. *Leipcigas harta par ilgtspējīgu Eiropas pilsētām*, Leipciga, 2007 [skatīts 12.09.2009.]. Pieejams: www.a4d.lv/_filemanager/Leipcigas-Harta.doc
162. *Liepājas pilsētas attīstības plāna (1996. g.) izvērtējums*: izpildītājs SIA „GRUPA93” [skatīts 23.09.2010.]. Pieejams: http://www.liepaja.lv/upload/Buvvalde/teritorijas_planojums/tp_izvert_liepaja.pdf
163. Likums „Par pašvaldībām”. *www.likumi.lv.*: „Latvijas Vēstneša” tiesību aktu vietne [skatīts 04.08.2011.]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=57255>
164. Livonijas ordeņa pils un tās teritorija Kuldīgas vēsturē, 1242–2005. *Kuldīgas novada muzejs* [skatīts 17.02.2010.]. Pieejams: http://vecabiblio.kuldiga.lv/faili/File/KNM/LV/index_files/page0001.htm
165. **LV Kultūras komitejas Restaurācijas institūts**. [Cēsu pilsētas vēsturiskā centra reģenerācijas projekts]: fasāžu notinumi: [zīm.] *Cēsis*. Cēsu pilsētas Dome [skatīts 03.09.2010.]. Pieejams: http://www.cesis.lv/op.php?r=regeneracijas_projekts/bez_nosauk_liela4.jpg
166. **LV Kultūras komitejas Restaurācijas institūts**. [Cēsu pilsētas vēsturiskā centra] reģenerācijas projekts: [izstrādāts no 1985 līdz 1988 g.] *Cēsis*. Cēsu pilsētas Dome [skatīts 20.08.2010.]. Pieejams: <http://www.cesis.lv/?d=1010>
167. Nacionālais attīstības plāns. *Latvija 2030* [skatīts 17.02.2010.]. Pieejams: <http://www.nap.lv/page/332>
168. Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu: Ministru kabineta 2003. g. 26. aug. noteikumi Nr.474. *www.likumi.lv.*: „Latvijas Vēstneša” tiesību aktu vietne [skatīts 20.05.2011.]. Pieejams: www.likumi.lv/doc.php?id=78458
169. Objektu saraksts: [digitālā Kuldīgas vecpilsētas ēku datubāze]. *Kuldīga*. Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 17.01.2011.]. Pieejams: <http://www.ekas.kuldiga.lv>
170. **ŌZOLS, R.** Pasaules mantojuma saraksts un tā iespējas Kuldīgai: [UNESCO Latvijas Nacionālās komitejas ģenerālsekretāra raksts]. *Kuldīga*. Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 01.10.2011.]. Pieejams: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=250>
171. Pētījums „Kuldīgas pilsētas vēsturiskā centra apbūves inventarizācija”. Izstrādātājs: SIA, Arhitektoniskā izpētes grupa. [B. Eglāja, D. Lēvalde, Z. Bikše u. c.], 2009. *Kuldīga*. Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 02.10.2011.]. Pieejams: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=382>. Pieejams arī Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
172. Pilssarga namiņš (Bendes namiņš). *Wikimapia* [skatīts 11.07.2011.]. Pieejams: <http://wikimapia.org/9014405/lv/Pilssarga-nami%C5%86s-Bendes-nami%C5%86%C5%A1>
173. Profesionāļu diskusijas „Pilsētvīdē dizaina kvalitāte pilsētu vēsturiskajos centros” (Rīgā, 09.01.2008.) rezolūcija. *Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija* [skatīts 27.07.2011.]. Pieejams: <http://www.mantojums.lv?cat=771&lng=lv>
174. Projekta „Talsu radošās sētas Lielā ielā 19/21;17” publiskā apspriešana: projekta aut. SIA „MARK arhitekti”. *Talsi*. Talsu pilsētas Dome [skatīts 17.01.2011.]. Pieejams: http://www.talsi.lv/upload_file/apspriesana_Talsi_Tautas_nams_radosa_seta.pdf
175. Rimberts: [par Sv. Rimbertu un viņa izd. aprakstu „Svētā Anskara dzīve”]. *Vikipēdija*: brīvā encikl. [skatīts 07.07.2011.]. Pieejams: <http://lv.wikipedia.org/wiki/Rimberts>
176. Rīgas harta par autentiskumu un vēsturisko objektu atjaunošanu kultūras mantojuma kontekstā (Rīgā, 23.–24.10.2008.). *Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija* [skatīts 27.07.2011.]. Pieejams: <http://www.mantojums.lv?cat=771&lang=lv>
177. Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības noteikumi: Ministru kabineta 2004. g. 8. marta noteikumi Nr.127. *www.likumi.lv.*: „Latvijas Vēstneša” tiesību aktu vietne [skatīts 01.08.2011.]. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=85>
178. Rīgas vides pārskats. *Kultūras un vēstures mantojums. Kultūras pieminekļu aizsardzība Latvijā*. [skatīts 01.10.2011.]. Pieejams: http://www.ceroti.net/reports/riga/latviski/kultura/herit_protect.htm

179. Semināra „Kultūras mantojums, māksla un sabiedrība” (Pedvāle 16.09.1999) rezolūcija. *Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija* [skatīts 01.08.2011.]. Pieejams: <http://www.mantojums.lv/?cat=771&lang=lv>
180. **Sils, J.** Mediji, vēlmes, vajadzības. *Latviešu Nacionālistu klubs* [skatīts 15.08.2008.]. Pieejams: <http://www.klubs415.lv/majaslapa/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=329>
181. Starptautiskās konferences „Mūsdienu arhitektūra un dizains pilsētu vēsturiskajos centros” (Rīgā, 05.–06.12.2002.) rezolūcija. *Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija* [skatīts 27.07.2011.]. Pieejams: <http://www.mantojums.lv/?cat=771&lang=lv>
182. Steidzami jāuzlabo būvprojektu kvalitāte: [saruna ar būvniecības speciālistiem]. M. Straume, L. Jākobsons, J. Lancers, Ā. Zarakovskis ; pierakst. S. Karičkina. *Mana Māja* : celtniecības žurnāls profesionāļiem [skatīts 25.03.2010.]. Pieejams: <http://mmp.multiprese.lv/index.php?n=588&a=2995>
183. **Steps, P.** Par telpu un vērtībām. *Sociālpsholoģijas asociācija* [skatīts 15.08.2008.]. Pieejams: http://www.philos.lv/Telpa_vert.html
184. Talsu pilsētas teritorijas plānojums, 2002.–2014. *Talsi*. Talsu pilsētas Dome [skatīts 17.01.2011.]. Pieejams: http://www.talsi.lv/upload_file/Teritplanojums/PR.pdf
185. **Timermanis, I.** Arhitektūra – tā ir atbildība. *Staicele*. 2008. g. 16. janv. [skatīts 20.11.2009.]. Pieejams: http://www.staicele.lv/reportazas/0801/080116_skola_timermanis.php
186. **Toivonens, T.** Arhitektūras manifest: pieci soļi līdz „tagadnes arhitektūra”. *Jauno mediju kultūras centrs RIXC* [skatīts 14.03.2009.]. Pieejams: <http://www.rixc.lv/reader/txt/txt.php?id=207&l=lv>
187. **UNESCO.** *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*: adopted by the General Conference at its 17th session, Paris, 16 nov., 1972. [cited 06.06.2008]. Available: <http://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf>
188. **UNESCO.** Criteria for the Inclusion of Properties in the World Heritage List. *UNESCO World Cultural and Natural Heritage*. 1998. [cited 20.03.2008]. Available: <http://www.icm.gov.mo/exhibition/tc/nhintroE.asp>
189. **UNESCO.** *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention* (2008). World Heritage Centre [cited 28.07.2011.]. Available: <http://whc.unesco.org/archive/opguide08-en.pdf>
190. **Urtāne, A.** Ūdensaugu izplaušanu Ventā pabeigs nākamnedē. *tvnet* [skatīts 01.10.2011.]. Pieejams: http://www.tvnet.lv/zala_zeme/zala_dzive/389525-udensaugu_izplausanu_venta_pabeigs_nakammedel
191. Valsts aizsargājamo nekustamo kultūras pieminekļu saraksts. *Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija* [skatīts 20.02.2011.]. Pieejams: http://www.mantojums.lv/?cat=742 &lang=lv&prod_sect=9&KS=OK
192. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija. 2010. gada darba pārskats. Pamatinformācija. *Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija* [skatīts 01.10.2011.]. Pieejams: http://www.mantojums.lv/_ric_text/docs/Parskats_2010.pdf
193. *Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas* konferenču, semināru un diskusiju dokumenti [skatīts 01.08.2011.]. Pieejams: <http://www.mantojums.lv/?cat=771&lang=lv>
194. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas nostādnes Rīgas vēsturiskā centra „nakts tēla” veidošanā 1997. g. 9. okt. *Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija* [skatīts 27.07.2011.]. Pieejams: <http://www.mantojums.lv/?cat=771&lang=lv>
195. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas rīkotā diskusija par plānošanas problēmām un jauno apbūvi pilsētu vēsturiskajos centros, [Rīgā, 12.06.2006.]: (Rīgas būvniecībā neiesaisītu vadošo Latvijas pilsētu arhitektu viedoklis). *Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija* [skatīts 12.06.2006.]. Pieejams: http://www.mantojums.lv/_ric_text/docs/Rezolucijas/planosana_pvc001.pdf
196. Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas, 2006–2015 „Nacionāla valsts”. *Latvijas Republikas Kultūras ministrija* [skatīts 01.08.2011.]. <http://www.km.gov.lv/lv/ministrija/vadlinijas.html>
197. **Vecgrāve, L.** Mūsdienu arhitektūra: stilu sajaukums: [tekstā sarunas ar arhitektiem P. Bajāru un J. Pogu]. *New Projects-lv* [skatīts 20.11.2009.]. Pieejams: <http://www.jaunieprojekti.lv/lv/newspaper/24/theme.html>
198. Ventspils pilsētas teritorijas plānojums (2006–2018). *Ventspils*. Ventspils pilsētas Dome [skatīts 20.20.2011.]. Pieejams: http://www.ventspils.lv/lat/ventspils_parvalde/publiskie_dokumenti/ventspils_pilsetas_teritorijas_planojums_2006_2018/
199. **Vilhelms Neimanis**: biogr. *Latvijas mākslas vēsture* [skatīts 01.08.2011.]. Pieejams: http://www.makslasvesture.lv/index.php/Vilhelms_Neimanis

200. Vispārīgie būvnoteikumi. Ministru kabineta noteikumi Nr.112, 1997. g. 1. apr. *www.likumi.lv*: „Latvijas Vēstneša” tiesību aktu vietne [skatīts 05.04.2010.] Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=42807>
201. **Zalāne, D.** *Kuldīgas pilsētas Sūru ielas kvartāla detālpārplānojums*: 1. red. 2007. [skatīts 03.10.2011.]. Pieejams: <http://www.kuldiga.lv/index.php?cat=273>
202. **Zobena, A.** Kā „aizdedzināt” reģionus?: [saruna ar “Pārskata par tautas attīstību 2004/2005: rīcībasplāna” galveno red.]. Intervējusi A. Brauna. 2005. g. 13. dec. *Politika.lv*: sabiedriskās politikas portāls [skatīts 19.10.2010.]. Pieejams: <http://www.politika.lv/temas/9061>
203. **Zvirgzdiņš, A.** Kas ir laba arhitektūra? *ABC.lv*: būvniecības portāls [skatīts 20.11.2009.]. Pieejams: http://www.abc.lv/?article=kas_ir_laba_arhitektura

Kartes - Maps

204. **Cēsu pilsētas Dome.** *Cēsu pilsētas teritorijas plānojums 2005.–2017*: īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un objekti [skatīts 20.08.2010.]. Pieejams: http://cesis.lv/faili/2.dabas_zonas.pdf
205. **LV Kultūras komitejas Restaurācijas institūts.** [*Cēsu pilsētas vēsturiskā centra*] reģenerācijas projekts: zaudētie telpu veidojošie elementi [skatīts 20.08.2010.]. Pieejams: http://www.cesis.lv/op.php?r=regenerācijas_projekts/zaudet_telpas_elem_liela.jpg
206. **LV Kultūras komiteja Restaurācijas institūts.** [*Cēsu pilsētas vēsturiskā centra*] reģenerācijas projekts: arhitektoniski tehniskie pasākumi vēsturiskā centra apbūves reģenerācijai [skatīts 20.08.2010.]. Pieejams: http://www.cesis.lv/op.php?r=regenerācijas_projekts/arhitekton_tehn_pasak_liela.jpg
207. Kurzemes hercogistes karte 1747. g. ar Ventas rumbas skatu. *Latvijas Nacionālā bibliotēka* [skatīts 25.07.2011.]. Pieejams: <http://data.lnb.lv/nba05/kartes/PDF/169.pdf>
208. Ducatum LIVONIAE et CURLANDIAE: Nova Tabula cum privil. potent. D. Ordin. Belgii Foederati. Wit, Frederick de, 1629/1630–1706. *University of Tartu Library* [cited 25.07.2011.]. Available: http://dspace.utlib.ee/dspace/handle/10062/14823_402
209. *Курляндская губернь*: набор географических карточек Российской Империи Санктпетербург, 1856 [cited 25.07.2011.]. Pieejams: http://www.runivers.ru/images/histgallery/gub/gub_kurl_1.jpg 403

Fotofiksācijas - Photos

210. *Baznīcas iela 14, 20. gs. sākumā. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118613691246b303501f5a2&width=800>
211. *Baznīcas iela 3, 20. gs sākumā. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118733922646c55bda243c2&width=800>
212. *Baznīcas iela 3, 20. gs. sākumā, pagalma fasāde. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118733922646c55bda243c2&width=800>
213. *Dzīvojamā ēka Baznīcas ielā 28 pēc 1975. gada veiktās pārbūves. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118727022546c44e5196fde&width=800>
214. *Dzīvojamā ēka Baznīcas ielā 10, Kuldīga 20. gs. sākums. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118698455446bf26aeedf3&width=800>
215. *Dzīvojamā ēka Kalna ielā 7, uzbūvēta 80. gados: 2002. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118724942046c3fd0c06f01&width=800>
216. *Dzīvojamā ēka Kalna ielā 9 pirms nojaukšanas 1984.gadā. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118846239446d67f3a09612&width=800>

217. *Dzīvojamā ēka Kalna ielā 21, 20. gs. sākums. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118785403646cd36d4243c5&width=800>
218. *Dzīvojamā ēka Kaļķu ielā 7 pirms pārbūves. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118943019746e543b56f709&width=800>
219. *Dzīvojamā ēka Liepājas ielā 10 pirms nojaukšanas, 1992. gadā. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=119064471646f7cbec967fa&width=800>
220. *Dzīvojamā ēka Liepājas ielā 10, nojaukta, 2009. gadā. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=119064463346f7cb99ac789&width=800>
221. *Dzīvojamā ēka Liepājas ielā 9–13, 20. gs. sākums. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=119064557746f7cf497933c&width=800>
222. *Dzīvojamā ēka Policijas ielā 1, 1929. gads. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=119027055146f216576a8d9&width=800>
223. *Dzīvojamā ēka 1905. gada ielā 1. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://www.ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=119009867846ef76f6410cc&width=800>
224. *Göttingen-City-Model. 1630-View to North* [cited 11.08.2011.]. Available: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:G%C3%B6ttingen-City-Model.1630-View.to.North.JPG>
225. *Göttingen-City-Model. 1890-View to North* [cited 01.08.2011.]. Available: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:G%C3%B6ttingen-City-Model.1890-View.to.North.JPG>
226. *Kalna iela 7 pirms nojaukšanas, 30. gadi. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118906089546dfa11fdb574&width=800>
227. *Kalna iela 6 lukturi pie ēkas ieejas, 1910. g. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.02.2012.]. Pieejams: <http://www.ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=1191580597470613b60403b&width=800>
228. Kuldīga. Ēkas pie Alekšupītes pasta un Mītavas ielu krustojumā 1934. g. *Zudusī Latvija.* Latvijas Nacionālā bibliotēka [skatīts 01.10.2011.]. Pieejams: <http://www.zudusilatvija.lv/objects/object/3629/>
229. Kuldīga. Velodroms, 20. gs. sāk. *Zudusī Latvija.* Latvijas Nacionālā bibliotēka [skatīts 01.10.2011.]. Pieejams: <http://www.zudusilatvija.lv/objects/object/3852/>
230. [Kuldīgai raksturīgā pagalmu ainava 20. gs. sākumā – saimnieciska rakstura ēkas]. *Herder Institut* [skatīts 07.05.2011.]. Pieejams: http://www.herder-institut.de/bilder_katalog/bilder_wolff/226407.jpg
231. Kuldīgas skats: [Kuldīgai raksturīgā pagalmu ainava 20. gs. sākumā ar malķas grēdām]. *Letonika.lv* [skatīts 07.05.2011.]. Pieejams: <http://www.letonika.lv/groups/default.aspx?cid=995731&r=1101173&lid=995731&g=&h=2995>
232. *Liepājas iela 3, Kuldīga, 70. gadi. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=119070924346f8c7fb485fb&width=800>
233. Paļīgēkas Pasta ielas 3 un 5 pagalmos 20. gs. sākumā]. *Herder Institut* [skatīts 03.05.2011.]. Pieejams: http://www.herder-institut.de/bilder_katalog/bilder_wolff/226417.jpg
234. Policijas ielas zudusi ēka]. *Herder Institut* [skatīts 03.05.2011.]. Pieejams: http://www.herder-institut.de/bilder_katalog/bilder_wolff/135218.jpg287. Pieejams arī KNM ar Nr. 32.241
235. **Poschus, E.** Kuldīga. Benzīna automāts, 1926. g. *Zudusī Latvija.* Latvijas Nacionālā bibliotēka [skatīts 06.10.2011.]. Pieejams: <http://www.zudusilatvija.lv/objects/object/3634/>
236. *Sākotnējais tirgus laukums Policijas ielā, 20. gs. sākums. Kuldīga.* Kuldīgas pilsētas Dome [skatīts 26.05.2011.]. Pieejams: <http://ekas.kuldiga.lv/attels.php?attels=118733681046c5526a529f2&width=800>
237. Ventas rumba. *Kuldīgas novada muzejs* [skatīts 17.02.2010.]. Pieejams: http://biblio.kuldiga.lv/faili/File/KNM/LV/index_files/page0013.htm

Lokālie elektroniskie resursi – Local electronic resources**Lokālie elektroniskie resursi Kuldīgas novada pašvaldības****Būvniecības nodaļas arhīvā (kompaktdiskī) - Local electronic resources in the archive of Building Department of Kuldīga District Council (CDs)**

238. **Arabbari** (A Public Limited Company Managing the Buildings that Form Part of the Cultural Heritage of Álava). *Kultūras mantojuma apsaimniekošana un saglabāšana Alavā: sociālais aspekts* : starptaut. konf. „Tilts Kuldīgai – tilts uz pasauli” mater., Kuldīga, 2007.
239. **Bikše, I.** *Viesnīcas projekta mets Kuldīgā, Kalna ielā 18*. Kuldīga, 2009. 8 lpp.
240. **Blūms, P.** *Dažas atziņas par galvenajiem mūsdienu vēsturiskās pilsētvīdē saglabāšanas un attīstības principiem*: ziņoj. konf. „Kuldīgas vecpilsēta šodien, rīt – Latvijā, Eiropā”, 2004. g. 12. martā.
241. **Broks, N.** *Kalna ielas 18 un Skolas ielas 2 gruntsgabalu Kuldīgā vēsturiskā izpēte*. 2009, 11. lpp.
242. **Bumbiere, D.** *Tirdzniecība Kuldīgā 19. gs.–20. gs. sākumā*. Kuldīga, 2007, 61 lpp. 7
243. **Dzedone, D., Apmane, I.** *Ekonomiskā politika kultūrvēsturiskās vides atjaunošanai. Ventspils pilsētas pieredze*: ziņoj. konf. „Kuldīgas vecpilsēta šodien, rīt – Latvijā, Eiropā”, 2004. g. 12. martā.
244. **Jakovļeva, M.** *Kurzemes un Zemgales hercogs Jēkabs: fakti, mīti, vērtējumi*: ziņoj. konf. „Hercogs Jēkabs – mīti un patiesība”, 2010. g. 23. okt.
245. *Koka māju kolekcija Ķīpsalā*. Z. Gaile, I. Cibule, I. Atavs u. c. Rīga, 2005.
246. *Krievijas rietumdaļas kara izdevuma kartes fragments, 1917*. M:\Topografiskie_materiāli\1917.
247. *Kuldīgas novada pašvaldības elektroniskais reģistrs*. M:\%Attīstībasdepartament_% pilsetbuivnieciba\reģistri_vesturiskas_inventarizācijas_lietas.
248. **Kuldīgas novada pašvaldība.** *Vienots ansamblis „Kuldīgas vecpilsēta Ventas senlejā”*: sagat. darbi iekļaušanai UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā: sagat. darbu grafiks 2010. g. Projekts 01.10.2009. Kuldīga, 2009.
249. *Kuldīgas pilsētas izbūves projekts*: pamata plāns: stāvoklis uz 1948. g. 1. jūl. Republikāniskā arhitektūras planēšanas darbnīca.
250. **Nikodemus, O.** *Kultūras un dabas mantojuma kopums*.
251. **Orniņš A., Jākobsons J.** *Pilsētas attīstības shēmu korekcijas*. 2011.
252. **Orniņš, A.** *Kuldīga dažādos laikos*: ziņoj. konf. “Kuldīgas vecpilsēta šodien, rīt – Latvijā, Eiropā”, 2004. g. 12. martā. 2004.
253. **Rasa, K.** *Attīstības programmas izstrāde un ieviešana*: Kuldīgas pieredze un ieteikumi : ziņoj. starptaut. zin. konf. „Telpiskā stratēģija ilgtspējīgai attīstībai: veidojam Latvijas nākotni”, 2009. g. 15.–17. okt.
254. **Rudovska, M.** *Kuldīgas pilsētībūvniecība un arhitektūra no 19. gs. vidus līdz pirmajam pasaules karam*: bakalaura darbs Latvijas Mākslas akad. Mākslas zinātnes katedrā. Rīga, 2006, 91 lpp.
255. **Saarinen, K.** *Old Rauma projects*: ziņoj. starptaut. kultūras mantojuma laboratorijās „Laikmetu uzslāņojumi – izaicinājums resstaurācijā”, Kuldīgā, 2011. g. 19. aug.
256. **SIA Arhitektūras izpētes grupa.** *InterSAVE programmatūras apraksts un tulkojums latviešu valodā*. 2000.

Lokālie elektroniskie resursi Kuldīgas novada pašvaldības**elektroniskajā arhīvā (fotofiksācijas un to datu vietas) - Local electronic resources in the electronic archive of Kuldīga District Council (photos and places of their data)**

257. *Baļķu pludināšana Ventas upē pie Kuldīgas tilta 20. gs. sākumā*. M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_rumba_balki_tilts.
258. *Daudzstāvu daudzdzīvokļu ēku komplekss Kuldīgā 1978. gadā*. M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_nopolicijastoma.
259. *Dzelzceļa stacijas ēka, celta 1936. gadā*. M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Stacija.
260. *Dzīvojamā ēka Baznīcas ielā 10. Pirms restaurācijas. 1980. g.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Baznīcas_iena_10pirms.

261. *Dzīvojamā ēka Baznīcas ielā 10. Restaurācijas laikā astoņdesmitajos gados.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Baznīcas iela 10.
262. *Dzīvojamā ēka Kalna ielā 21 20. gs. sākumā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Kalna iela 21. 2009. g.
263. *Dzīvojamā ēka Kalna ielā 21 pēc pārbūves 2009. gadā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs_ Kalna iela21 jauna.
264. *Dzīvojamā ēka Kaļķu ielā 2, 1907. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Kaļķu iela 2.
265. *Dzīvojamā ēka Liepājas ielā 8 1913. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs_Liepājas iela 8.
266. *Dzīvojamā ēka Skolas ielā 6 1992. gadā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Kalna iela 23.
267. *Dzīvojamā ēka Skolas 6 pēc pārbūves 2009. gadā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_ Skolas iela6.
268. *Dzīvojamās ēkas pagalma fasādes pārbūve Pasta ielā 5 1992. gadā.* M:\UNESCO_ pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs_Pasta iela 5 1992.
269. *Dzīvojamās ēkas pagalma fasādes pārbūve Pasta ielā 5, pārbūvētā ēka 2009. gadā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Pasta iela 5 2009.
270. *Ēka Kalna ielā 22 pēc daļējas atjaunošanas 2000. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs_ iela 22 jauna.
271. *Ēka Kalna ielā 22 1910. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Kalna iela 22 veca
272. *Ēka Liepājas ielā 19.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_progress ar nojumēm.
273. *Ēka Liepājas ielā 22 mūsdienās.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_liepajas 22 musdienas.
274. *Ēka Liepājas ielā 22 pirms nojaukšanas 1986. gadā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs_liepajas 22 1986.
275. *Ēka Policijas ielā 3 20. gs. sākumā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_policeja.
276. *Ēka Rumbas 10 pirms pārbūves 1992. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Rumbas iela 10veci.
277. *Ēka Rumbas 10 pēc pārbūves 2003. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_ Rumbas iela 10 jauna.
278. *Ēka Ventspils un J. Alunāna ielas krustojumā 20. gs. sākumā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs_Liepājas iela.
279. *Ēkas Upes ielā 2 pagalma fasāde 1984. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Upes iela 2 pagalmi veci : fotofiksācija pēc pārbūves.
280. *Ēkas Upes ielā 2 pagalma fasāde 2000. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_ Upes iela 2 pagalmi jauni : fotofiksācija pēc pārbūves.
281. *J. Alunāna un 1905. gada ielas krustojums, 20. gs. sākumā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs_Alunāna iela.
282. *Jelgavas ielas apbūve 20. gados.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Jelgavas iela.
283. *Kādreizējā Kalnāniņu teritorija 2002. gadā.* M:/ vecolaiku bildes/Foto no putnālidzīguma/ Pārļidojot Kuldīgu/3-braucieni-2002.04.21_Kalnāniests.
284. *Kaļķu ielas 7 ēkas būvniecība 70. gados.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Kaļķu iela 7.
285. *Koka paviljonu nojaukšana 1978. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Koka paviljoni.
286. *Koku pludināšana Ventā pie rumbas 20. gs. sākumā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs_rumba koku pludināšana.
287. *Kuldīgas vecpilsētas apgaismojuma veids Rātslaukumā 70. gados.* M:\UNESCO_ pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Apgaismojums.
288. *Ķieģeļu velņu tilta rekonstrukcija 2007. gadā :* atsegtas tilta velnes. M:\UNESCO_ pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_tilts2007.
289. *Ļeņina pieminekļa demontāža 1990. gada 23. augustā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\foto arhivs_Ļeņins.
290. *Pakāpieni pie ēkas Baznīcas ielā 14, iedziļināti ailē un ar noapaļotiem stūriem.* M:\UNESCO_ pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Kāpnes Baznīcas 14.
291. *Paviljoni Liepājas ielā 1978. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs_Paviljoni.

292. *Pieminekļis Skrundas šosejas izbūvei 1983. gadā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _skrundas pieminekļis. 2011. g.
293. *Pilsētas laukuma rekonstrukcijas projekts 1971. gadā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _pilsetas lauk 1971 g proj.
294. *Pilsētas lakums Kuldīgā 1978. gadā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _skats no augsas
295. *Raiņa iela 1.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _zudusi apbūve Raiņa ielā 1.
296. *Rātslaukums 20. gs. 30. gados* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _Rātslaukums 30tie.
297. *Rātslaukums 20. gs. 50. gados.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _Rātslaukums 50tie.
298. *Riteņdārza paviljona fotofiksācija 20. gs. sākumā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _ritendarza bilde.
299. *Riteņdārzs Kuldīgā. Velodroms, 20. gs. sākumā.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _ritendarzs velodroms.
300. **Tabaks, E** *Pilsētas dārzs pēc rekonstrukcijas 2011. gadā* : dīķis ar strūklaku un laipām vēsturiskā aizsarggrāvja vietā. M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _pilsdarzalapene.
301. **Tabaks, E.** *Pilsētas dārzs pēc rekonstrukcijas 2011. gadā* : mazās arhitektūras formas tradicionālā romantisma stilā. M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _pilsdarzalapene.
302. *1905. gada parka fotofiksācija 1960. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _1905.gada parks.
303. *1905. gada parka teritorija pirms parka ierīkošanas.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _1905.g. ielas parka drupas.
304. **Urtāns, J.** *Kuldīgas vecpilsēta Ventas senlejā 2002. gadā.* M:\vecolaiku bildes\foto no putna lidojuma\Parlidojot Kuldigu\UrtanaFoto\2002.05.07/
305. *Uzjūmtenis uz konsolēm Kalna ielā 22, 20. gados.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _Kalna iela uzjūmtenis.
306. *Ūdenīdārzs Ventas upē pie Kuldīgas rumbas 20. gs. sākumā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs _udenzdarzs.
307. *Ventas kanāla nostiprinājums 20. gs.* M:\veco laiku bildes\1923. albūmā _Ventas kanāls.
308. *Zirgu pasta ēka Upes ielā 2 1984. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _Upes iela 2veca.
309. *Zirgu pasta ēka Upes ielā 2 pēc atjaunošanas 2009. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs _Upes iela 2jauna.
310. *Zudušās apbūves vieta Jelgavas ielā 2004. gadā.* M:/ UNESCO_pilsetbuivnieciba\fotoarhivs _Jelgavas iela 2004.
311. *Zudušās vienstāva koka ēkas Liepājas ielā 19–23.* M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs _liepajas 19 zudusas ekas.
312. *Zudušās vienstāva koka ēkas Liepājas ielā 19–23:* jumtu ainava. M:\UNESCO_pilsetbuivnieciba\ fotoarhivs _liepajas 19 jumti.

Arhīvu materiāli – Archive materials

Tekstā lietotie saīsinājumi:

LVVA – Latvijas Valsts vēstures arhīvs

VKPAI PDC – Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, Pieminekļu dokumentācijas centrs

KNM – Kuldīgas novada muzejs

KPB – Kuldīgas pilsētas Būvvalde

LZVA – Liepājas Zonālais valsts arhīvs

KVVA – Krievijas valsts vēstures arhīvs Sanktpēterburgā

313. VKPAI PDC, Inv. Nr.22067, 5907–156. 1031. lieta, 34 lpp. (*Aizputes pilsētas centra vēsturiskā izpēte.* Rīga, 1980. g.)
314. KNM, Inv. Nr. 5778. (Aleksandra Ņevska baznīca un Baltijas skolotāju semināra ēka, 20. gs. sākums).
315. KNM, Inv. Nr.15325. (Apgaismojuma laterna Liepājas un Baznīcas ielu stūrī, 1934. g.: fotofiksācija).
316. KNM, Inv. Nr.4547. (Apgaismojuma laterna Liepājas ielā, 20. gs. 10. gadi: fotofiksācija).
317. VKPAI PDC, Inv. Nr.4685-21, 21 lapa. (Apraksti par Kuldīgas vecpilsētu).

Kultūrvēsturiskais mantojums Kuldīgas pilsētvidē

318. KNM, Inv. Nr.36.712 311. (Bangerta villa Pils ielā 5, 20. gs. sākums).
319. KNM, Inv. Nr.32239. (Baznīcas iela 10 pirms Pirmā Pasaules kara: fotofiksācija).
320. KNM, Inv. Nr.34797. (Baznīcas iela 7 pēc restaurācijas" 1984. gads.)
321. KPB, Nr.6271. (**Bērziņš, V.** Veikala ēkas renovācija Smiļsu ielā 5, Kuldīgā: tehniskais projekts).
322. KNM, Inv. Nr.25.275. (**Brilings, A.** Kuldīgas pilsētas plāns: izgatavots 1844. g. 19. maijā, Jelgavā. Papīrs 45 x 32 cm).
323. KPB, Nr.199. (**Broks, N.** Bistro, klubs un viesnīca „Aleskis”, Kuldīgā, Pasta ielā 5: tehniskais projekts).
324. KNM, Inv. Nr.32303/1. (Buklets „Dizains” – Kuldīgai. 1977, 6 lpp.).
325. KNM, Inv. Nr.32.307. (Buklets „Dizains” – Kuldīgai. 1980, 19 lpp.).
326. VKPAI, Arhitektūras pieminekļu aizsardzības daļa. Inv. Nr.08-04III-24-1022. 26 lapas. (**Celmaravga, M.** Kuldīgas arhitektūras un arheoloģijas pieminekļu plāni: izgatavoti 1947. g. Kuldīga. Vispārējais materiāls).
327. KNM, Inv. Nr.14928. (Fotofiksācija Liepājas ielā 8: 20. gs. sākums).
328. KNM, Inv. Nr.6115. (**Fromholds-Treijs V.** Kuldīgas pils reprodukcija uz 1680. gadu: fotokopija, papīrs 15,2 x 21,5 cm).
329. KNM, Inv. Nr.Plg13.705. (**Fromholds-Treijs, V.** Kuldīgas pils ziemeļu korpusa pagraba velves zem galerijas, 1934: fotokopija. Fotopapīrs 8,5 x 13,5 cm).
330. KNM, Inv. Nr.1964., 1959., 1973. (**Fromholds-Treijs, V.** Kuldīgas virsgaismas logu zīmējumi 20. gs. 30. gados).
331. LVVA, 5542. fonds, 2. apraksts, 148. lieta. (**Goldberga, J. H.** Iesniegums Kuldīgas pilsētas valdei 05.07.1920. un Būvkomisijas protokols). Citēts pētījumā **Broks, N. Kalna iela 18 un Skolas iela 2 gruntsgabalu Kuldīgā vēsturiskā izpēte**, 2009, 22 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
332. LVVA, 5542, fonds, 3. apraksts, 211. lieta, 8. lapa. (Iekšlietu ministrijas Būvniecības pārvaldes Tehniskās padomes sēdes, kurā notiek Kuldīgas pilsētas apbūves plāna un būvnoteikumu otrreizēja caurskatīšana protokols, 23.05.1982). Citēts pētījumā **Broks, N. Kalna iela 18 un Skolas iela 2 gruntsgabalu Kuldīgā vēsturiskā izpēte**, 2009, 22 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
333. LVVA, 2246. fonds, 1. apraksts, 121. lieta, 44. lapa. (Ieraksts zemesgrāmatā, 1889.11.03). Citēts pētījumā **Broks, N. Kalna iela 18 un Skolas iela 2 gruntsgabalu Kuldīgā vēsturiskā izpēte**, 2009, 22 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
334. VKPAI, Inv. Nr.08-04-II-III-IV-V-24-1020. 27 lapas. (J. Plaučiņa sarakste ar Kuldīgas rajona arhitektu K. Vainovski. Kuldīga. Vispārējais materiāls, 1970–1975).
335. VKPAI, Inv. Nr.6761-51-KM lietas Nr.08-04-II, III, IV, V-24-1020. 1. lapa. (Kuldīga. Vispārējais materiāls, 1970–1975).
336. VKPAI, Inv. Nr.6762-130-KM lietas Nr.08-04-II, III, IV–24-1021, 38.–64. lapas. (Kuldīgas apbūves noteikumi, 1977. Kuldīga. Vispārējais materiāls, 1976–1982). Pieejams arī KNB arhīvā.
337. LVVA, 1679. fonds, 162. apraksts, 62. lieta. (Kuldīgas apkārtnes plāns, 1798).
338. KNM, Inv. Nr.34.495-1. (Kuldīgas jaunā tirgus laukuma būvniecība, 1937).
339. KNM, Inv. Nr.34-491-2. (Kuldīgas jaunā tirgus laukuma būvniecība, 1937).
340. U.Meļberga privātais arhīvs. (Kuldīgas māju kalendārs 1929. gadam. Kuldīga, 1929).
341. KNM, Inv. Nr.6352. (Kuldīgas patērētāju kooperatīva „Darbs” rīkotie bērnu svētki Kuldīgas pilsētas dārzā: 30. gadi).
342. LVVA, 6828. fonds, 6. apraksts, 979. lieta. (Kuldīgas pilsētas apbūves plāns (vācu. val.), 19. gs. 70. gadu sākums).
343. LVVA, 1679. fonds, 162. apraksts, 477-2. lieta. (Kuldīgas pilsētas apbūves plāna gaismas kopija 1927./28. g.).
344. KNM, Inv. Nr.18.443. (Kuldīgas pilsētas dārza estrāde 1940. gada jūnijā, tautas sapulces laikā).
345. LVVA, 5542. fonds, 1. apraksts, 49. lieta. (Kuldīgas pilsētas ielu un ceļu saraksts: (nostiprināšanas veids), 1936–1938).
346. LVVA, 1679. fonds, 162. apraksts, 6722. lieta. (Kuldīgas pilsētas karte, 1797).
347. LVVA, 4038. fonds, 2. apraksts, 14. lieta. (Kuldīgas pilsētas plāns: zīm. pie izrakstiem no senas Livonijas hronikas: 18. gs. beigu rokr. no Bergmaņa bibliotēkas).

348. VKPAI PDC, Nr. 3. I-10.013. Inv. Nr. 14900 III (3299-24). (Kuldīgas pilsētas plāns 1802. gadā. Kuldīga. Vispārējais materiāls, 20 lapas. Oriģināls pieejams Sanktpēterburgā ЦГАИИ, ф. 3, ои. 23, Nr. 3058, л 1.).
349. LVVA, 1679. fonds, 162. apraksts, 6723. lieta. (Kuldīgas pilsētas plāns, 1829).
350. LVVA, 1679. fonds, 162. apraksts, 6724. lieta. (Kuldīgas pilsētas plāns).
351. LVVA, 1679. fonds, 162. apraksts, 6725. lieta. (Kuldīgas pilsētas plāns, 1839).
352. LVVA, 6828. fonds, 2. apraksts, 521. lieta. (Kuldīgas pilsētas plāns, 1879).
353. LVVA, 1679. fonds, 162. apraksts, 6726. lieta. (Kuldīgas pilsētas plāns, 1913).
354. LVVA, 1679. fonds, 162. apraksts, 6720. lieta. (Kuldīgas pilsētas plāns ap 1930. g.).
355. LVVA, 6828. fonds, 6. apraksts, 980. lieta. (Kuldīgas pilsētas situācijas plāns).
356. LVVA, 795. fonds, 2. apraksts, 1295. lieta, 288., 289. lapa. (Kuldīgas pilsētas valdes sēdes protokols, 1883.06.10.).
357. VKPAI PDC, Inv. Nr.14846, 3 lp. (Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs: uzskaites karfīte, 20.12.1978.).
358. VKPAI PDC, Inv. Nr.14900, 3299-24, 5 lp. (Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs: pase, 20.12.1978.).
359. VKPAI PDC, Inv. Nr.15838-16, 1997, 1 lp. (Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs: shēma M 1:15000 un pieminekļa teritorijas robežu apraksts).
360. VKPAI PDC, Inv. Nr.22067, 5907–156. I., Nr.1031. 140 lpp. (Kuldīgas pilsētas vēsturiskā centra izpētes materiāls, 1984).
- 360.' KNM, Inv. Nr. 6710 (Kuldīgas riteņbraucēju kluba paviljons. 20.gs. sākums. Tonēta stikla fotoplate, pozitīvs. Izmērs 8,3x8,4cm.)
361. VKPAI PDC, Inv. Nr. 5. 1. lp. (Kuldīgas vācu pils zīmējums pēc lielā mēra 1710. g.: veidots pēc veca zīm. Parauga. Aut. nezināms).
362. LVVA, 7363. fonds, 1. apraksts , 642. lieta, 41.–43. lapa. (Kurzemes Landtāga sēģes protokols).
363. LVVA, 7363. fonds, 1. apraksts, 642. lieta, 41. lapa. (Kurzemes Landtāga sēģes protokols).
364. KNM, Inv. Nr.13.762 (**Laškevics, T.** Drupu novākšana Kuldīgā, 1945. Glezna. Kartons, eļļā, izmērs 64x81 cm.).
365. KNM, Inv. Nr.9710. (Lapene pie Ventas rumbas: Kuldīgas pilsētas dārzā, 30. gadi).
366. VKPAI PDC, Inv. Nr.6760-56-Km, 08-04-II, III, IV-24-1019. lieta, 26 lapas. (Latvijas PSR Arhitektu savienības valdes atzinums par Kuldīgas vecpilsētas vērtību. Kuldīga. Vispārējais materiāls).
367. VKPAI PDC, Inv. Nr.44837-3. 4 lapas. (Latvijas PSR Arhitektu savienības valdes atzinums par Kuldīgas vecpilsētas vērtību).
368. VKPAI PDC, Nr.3.I.–10.013. Inv. Nr.14900 III (3299-24). (Latvijas PSR Kuldīgas rajona Kuldīgas pilsēta 1800. g. Kuldīga. Vispārējais materiāls).
369. VKPAI PDC, Inv. Nr.6762-130-KM lietas Nr.08-04-II, III, IV– 24-1021, 17. 33 lapa. (Latvijas PSR Kultūras ministrijas kolēģijas lēmums Nr.6 „Par Zinātniskās restaurācijas pārvaldes Kuldīgas iecirkņa darbu”, 1977. Kuldīga. Vispārējais materiāls, 1976–1982).
370. VKPAI PDC, Inv. Nr.14900, 171 lapas. („Latvijas PSR vēstures un kultūras pieminekļu saraksta" (1984) fragmenta kopija).
371. Liepājas Būvvaldes arhīvs. (Liepājas vēsturiskā centra ēku inventarizācija, 2000–2006).
372. Liepājas Būvvaldes arhīvs. (Liepājas vēsturiskā centra kultūrvēsturiskā izpēte, 2005–2006).
- 372.' KNM, Inv. Nr. 21.726. (Minkelde K.J. Kuldīga 1826.gadā. 19.gs. pirmā puse. Grafika. Litogrāfija, papīrs. 19x28,5 cm)
373. KPБ, Nr.1337. (**Orniņa, A.** Garāžu – noliktavu kapitālais remonts, Kuldīgā, Rīgas ielā Nr. 20).
374. KPБ, Nr.1086. (**Vītola, T.** Vecās dzimavas Padomju ielā 36/38 : darba zīmējumi (kopija), 1968. g.).
375. KPБ, Nr.440. (**Orniņš, A.** Dzintras Ozoliņas zobārstniecības kabinets Kuldīgā, Rumbas ielā 10: tehnikais projekts).
376. LZVA, 473. fonds, 1. apraksts, 293. lieta, 97.– 98. lapa. (Par valsts aizsargājamās un regulējamās apbūves zonas un Latvijas PSR Ministru Padomes 1969. g. 6. augusta lēmumu Nr.401 "Par valsts aizsargājamās un regulējamās apbūves zonu ievērošanu Kuldīgas pilsētā").
377. VKPAI PDC, 2011.04.07. (Par Valsts nozīmes pilsēt būvniecības pieminekli Nr.7435 Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs: izziņa).

Kultūrvēsturiskais mantojums Kuldīgas pilsētvidē

378. LZVA, 473. fonds, 1. apraksts, 276. lieta, 61.–62. lp. (Par vēstures un kultūras pieminekļu atjaunošanu Kuldīgas pilsētā 1974. un 1975. g.)
379. LVVA, 6828. fonds, 6. apraksts, 2281. lieta. (Pārvadājumi pa iekšējiem ūdensceļiem, 1938. g.).
380. KNM, Inv. Nr. 36.841. Paviljons pie Ventas rumbas, celts 1938. g.)
381. KNM, Inv. Nr. 20973. (Petrolejas apgaismes laterna Upes ielā, 20. gs. sākums).
382. KNM, Nr.12.299. (Pils aizsargvalņa daļas Pilsētas dārzā: 20. gs. 30. gadu pastkarte. Fotopapīrs 8,8 x 14 cm).
383. VKPAI PDC, Inv. Nr.52, 1 lapa. (Pils reprodukcija uz 1640. g.: zīm., gatavots pēc Kuldīgas vēsturiskā muzeja mater. Aut. nezināms).
384. VKPAI PDC, Inv. Nr.08-04-II, III, IV-24. 33 lapas. (**Plauciņš, J.** Melnraksta materiāls pieminekļu sarakstam: Kultūras min. priekšlikumi par Kuldīgu. Kuldīga. Vispārējais materiāls).
385. VKPAI PDC, Inv. Nr.56140-9, 4 lapas. (**Rausmanis, S.** Kuldīgas vēsturiskā centra attīstības vēsture).
386. KNM, Inv. Nr.34489. (Sākotnējais tirgus laukums Baznīcas ielā pie Rātsnama, 20. gs. sākums).
387. KNM, Inv. Nr.2536. (Sākotnējais tirgus laukums Baznīcas ielā, 1919.g.).
388. KNM, Inv. Nr.25.541. (Skats uz Kuldīgas pilsdrupām ap 1770. g. Nezināms autors.19.gadsimta glezna, audekls, eļļa. Izmērs 53x70 cm)
389. KNM, Inv. Nr.4525. (Skats uz Kuldīgu: 19. gs. pirmās puses zīm. fotokopija. Fotopapīrs 8,5 x 13,5 cm).
390. KNM, Inv. Nr.4559. (Spridzinātais tilts pār Ventu, 1915. gads).
391. KNM, Inv. Nr.8269. (Spridzinātais tilts pār Ventu, 1915. gads).
392. KNM, Inv. Nr.5343. (**Stavenhagen, W. S.** Album Kurlandischer Ansichten. Mitau : Stavenhagen, 1866. Papīrs 12,3 x 17,2 cm).
393. KNM, Inv. Nr.13.953. (**Špērs, F.** Skats uz rumbu, 1851. g. Glezna, audekls, eļļa. 32x40cm.).
394. KNM, Inv. Nr.21.725. (**Šrēders, A. fon.** Skats uz Kuldīgu 1809. g.: oforts. 7,2 x 12,8 cm). 323
395. KNM, Inv. Nr.15330. (Ventas Rumba un upes kreisais krasts).
396. KNM, Inv. Nr.4550. (Ventas Rumba un upes kreisais krasts).
397. KNM, Inv. Nr.19.153. (**Vēbers, H. F.** Kuldīga. 1804. g. Akvarelis, papīrs. Izmērs 38,3x55cm, ar visu logatu 48,2x59cm)
398. KNM, Inv. Nr.6128. (**Veigants, J. G.** Fragments no Kuldīgas zīmējuma 1729. gadā: fotokopija. Fotopapīrs 14,5 x 23,5 cm).
399. KNM, Inv. Nr.6128. (**Veigants, J. G.** Kuldīgas pilsēta un pils: zīm., 1729: fotokopija. Fotopapīrs 14,5 x 23,5 cm).
400. KPB, Nr.199. (**Viņola, T., Krēsliņš, A., Rozenštrauks, A.** Arhitektūras pieminekļa - Kuldīga, Padomju ielā Nr. 7 - restaurācijas un rekonstrukcijas projekts. Arhitektūras - celtniecības daļa. 1. sējums. Rīgā, 1976.g. 51.lp.).
401. KPB, Nr.3007. (**Zalāne, D.** Dzīvojamā ēka, Skolas ielā 6, Kuldīgā: tehniskais projekts).
402. LVVA, 4393. fonds, 1. apraksts, 1. lieta, 23. lapa (Ziepju un sodas fabrikas „Goldbergs, H. J.” pilnvarnieka Izidora Goldberga lūgums Latvijas Bankas padomei 21.01.1930.). Citēts pētījumā **Broks, N. Kalna iela 18 un Skolas iela 2 gruntsgabalu Kuldīgā vēsturiskā izpēte**, 2009, 22 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
403. KVVA, 1288. fonds, 25. apraksts, 33. lieta, 1. – 6. lp. (Kuldīgas iedzīvotāju skaits)
404. *Устав строительный* (Свод Законов, т. XII, ч. 1). Санктпетербург, 1900. Статья 177.

Nepublicētie materiāli - Unpublished materials

405. *Aizputes vecpilsētas reģenerācijas priekšlikums*. LV Kultūras komitejas Restaurācijas institūts : [izstrādāts 1990. g.]. Pieejams Aizputes Būvvaldes arhīvā.
405. *Aprīņa pilsētas Kuldīgas situācijas plāns*. 1921.g. U. Melberga privātā kolekcija.
406. *Aptauja „Kuldīgas novada iedzīvotāju viedoklis par Kuldīgas vecpilsētu”*. Kuldīgas novada pašvaldība. Kuldīga, 2009. 290 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
407. *Aptauja „Kuldīgas vecpilsētas ielu, ietvju un laukumu segumi”*. Kuldīgas novada pašvaldība. Kuldīga, 2009. 8 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.

408. *Arhitektūras un mākslas vietējās nozīmes 108 objekti Kuldīgas pilsētas vēsturiskajā centrā – valsts nozīmes aizsardzības zonā* [karte]. 1969. 1 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
409. **Blūms, P.** *Manuskripts Rīgas vēsturiskā centra kultūrvēsturiskās vides apraksta daļai: „RVC KVV” vērtību savstāva definīcija*. 15 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
410. **Broks, N.** *Kalna iela 18 un Skolas iela 2 gruntsgabalu Kuldīgā vēsturiskā izpēte*. Rīga, 2009. 22 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
411. *Cēsu pilsētas vēsturiskā centra reģenerācijas projekts: kvartāls Cēsis /Nr.6/*: darba projekts. Kultūras komitejas Restaurācijas institūts. 2. d., 2.–3. sēj. Rīga, 1988. Pieejams Cēsu Būvvaldes arhīvā.
412. *Demonstrācijas projekts „Kuldīgas pilsētas vēsturiskās apbūves teritorijas detālais plānojums”*. Kuldīgas pilsēts Dome. Arhitektūras nod. 2000. 133 lpp. Pieejams Kuldīgas pilsētas Domes Pilsēt būvniecības nodaļas arhīvā.
413. **Dirveiks, I.** *Restaurācija un kultūras pieminekļu aizsardzība*: lekciju kurss Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fak. 2004. Pieejams Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fak. Metodiskajā kab.
414. **Driba, Dz.** *1905. gada parks Kuldīgā*: labiekārtojuma projekts. 1955. g. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
415. *Dzīvojamā ēka Kuldīgā, Ļeņina ielā 22*: pirmsprojekta izpēte: teksts, rasējumi. A. Cinis, P. Blūms, Z. Bēts u. c. 1987. 51 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
416. **Eglāja, B., Lēvalde, D., Zviedrāns, J.** *Pētera ielas 1a Zvanu torņa apsekošana*: remonta, restaurācijas rekomendācijas. Rīga. 2003. 9 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
417. *Ēku kompleksa Baznīcas ielā 1 un Strautu ielas Kuldīgā rekonstrukcija*: tehniskais projekts. [Kuldīga: Virtu, SIA, 2009]. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
418. **Gaile, I.** *Kuldīgas novada muzeja pamatēkas restaurācija un palīgēkas rekonstrukcija*: arhitektoniski mākslinieciskā izpēte. Rīga. 2009. 3 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
419. **Godinš, Kr.** *Stratēģijas izstrādes pamatprincipi un stratēģiskā plānošana*. Rīga, 2006. 46 lpp. Pieejams autores personīgajā arhīvā.
420. **Jākobsons, J.** *Kuldīgas vecpilsētas attīstība: realitāte un vīzija*: maģistra darbs Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fak. Rīga, 2007. 182 lpp. Pieejams Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fak. Metodiskajā kab.
421. **Kārkliņa, I.** *Andrejsalas piekrastes teritorijas detālplānojuma pieredze Rīgā*: [ziņoj. konf. „Piejūras pilsētas: izaicinājumi un perspektīvas atpūtai, sportam un tūrismam”, Salacgrīvā, 2011. g. 4. aug.]. Pieejams pieraksti autores personīgajā arhīvā.
422. *Kuldīgas attīstības plāns – pilsēt būvnieciskie, transporta un zaļo zonu plānošanas aspekti sadarbībā ar partnerpilsētu Gēshahti*. Gēshahtes pilsētas Dome, Kuldīgas pilsētas Dome. 2000. 33 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
423. *Kuldīgas pilsētas parka labiekārtošanas kapitālais remonts*: tehniskais darba projekts. Latkomprojekt. Rīga. 1978. 30 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
424. *Kuldīgas pilsētas Tautas deputātu padomes izpildkomitejas 25.10.88. sēdes lēmums Nr.86/18*: [minēts D. Antoniškas apkopojumā „Kuldīgas pilsētas Izpildkomitejas lēmumu izraksti par ielu vēsturisko nosaukumu atgriešanu. Pārdēvētās ielas” 15.06.2011.]. Pieejams D. Antoniškas personīgajā arhīvā.
425. *Kuldīgas pilsētas teritorijas plānojums un apbūves noteikumi, 2002.–2014.* Kuldīgas pilsētas Dome. Kuldīga, 2002. 25 lpp., 5 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
426. *Kuldīgas pilsētas 1973. gada ģenerālais plāns un tā paskaidrojuma daļa* 78 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
427. *Kuldīgas rajona Darbaļaužu deputātu padomes Izpildu komitejas priekšsēdētāja vietnieka E. Lankenberga vēstule Latvijas PSR Vēstures institūta Arheoloģijas sektoram 29.08.1972.* Pieejama Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
428. **Krams, H., Viksna, H., Bloks, I.** *Lauksaimniecības produktu veikals. Ļeņina ielā 22 (tagadējā Liepājas iela)*: tehniskais darba projekts. Latvijas Kolhozu projektēšanas institūts. Rīga, 1985. 30 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.

429. *Latvijas PSR Ministru Padomes Arhitektūras pārvaldes Pieminekļu aizsardzības daļas atsauksme par Kuldīgas pilsētas ģenerālā plāna projektu.* Rīga, 1947. 2 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
430. **Loža, D.** *Kuldīgas Kultūras centra pārbūves priekšlikums.* Kuldīga, 1983. 9 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
431. **Lūsēns, M.** *Kultūras pieminekļu Kuldīgas senpilsētas un Kuldīgas viduslaiku pils teritorija.* Rīga. 2002. 31 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvvaldes arhīvā.
432. **Matkule, I.** *Latvijas apdzīvoto vietu vides tēla transformācija:* maģistra darbs Rīgas Tehniskās Universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fak. Rīga, 2000. 59 lpp. Pieejams Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fak. Metodiskajā kab.
433. *Nolikums par vēsturiski izveidojušos pilsētu valsts aizsardzības zonu un apbūves regulēšanas zonu Latvijas PSR republikā* [Latvijas PSR Kultūras ministrija. Rīga, 1969, 7 lpp.]. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
434. *Par arhitektūras un pilsētūbūvniecības tālāku attīstību Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā:* Latvijas PSR Ministru Padomes 27.01.1988. lēmums Nr.26. 11 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
435. *Par Kuldīgas novada teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu:* Kuldīgas novada Domes sēdes 25.08.2011. protokols Nr.10, punkts Nr.75. Kuldīgas novada Dome. 1 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
436. *Par Kuldīgas vecpilsētas Ventas senlejā robežas noteikšanu UNESCO Pasaules kultūras mantojuma sarakstā:* Kuldīgas pilsētas Domes sēdes 30.11.2004. protokols Nr.21, punkts Nr.44. Kuldīgas pilsētas Dome. 2 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
437. *Pētījums "Kuldīgas pilsētas iedzīvotāju un viesu viedoklis par Kuldīgas vecpilsētu".* Kuldīgas pilsētas Dome. Kuldīga, 2007. 14 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
438. **Puķe, I.** *Kuldīgas pilsētas Leona Paegles parka apstādījumu rekonstrukcijas projekts:* diplomprojekts. LPSR Lauksaimniecības Ministrijas Latvijas republikāniskās neklātienes Lauksaimniecības tehnikuma Daļdārzniecības specialitāte.1983. 53 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
439. **Rīts, A.** *Kuldīgas vēsturisko laukumu sistēmas attīstība:* maģistra darbs Rīgas Tehniskās Universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fak. Rīga : RTU, 2008. Pieejams Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fak. Metodiskajā kab.
440. *Sinagogas ēku kompleksa pārbūve par Kuldīgas Galveno bibliotēku:* 1., 2., 3. kārtā: tehniskais projekts. SIA „Ozola un Bula arhitektu birojs”. Kuldīga. 2009. Pieejams Kuldīga novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
441. **Šicovs, V.** *Kuldīgas pilsdrupu teritorijas radiolokācijas zondēšanas:* (RLZO darbi). Rīga, 2001. 30 lpp. Pieejams Kuldīgas novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
442. **Trušīņš, J.** *Labdabība un ilgtspējīga pilsētu attīstība (I) un (II):* koncepcijas un principi. Rīga, 2000. 7 lpp. Pieejams Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fak. Metodiskajā kab.
443. **Trušīņš, J.** *Sistēmpieeja arhitektūrā un pilsētūbūvniecībā.* Rīga, 2000. 71 lpp. Pieejams Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fak. Metodiskajā kab.
444. *UNESCO teritorijas robežu varianti: Kuldīgas pilsētas Domes Arhitektūras nodaļa.*
445. *UNESCO Latvijas Republikas Nacionālās komisijas asamblejas 2004. gada 25. maija lēmums Nr.19 par „Kuldīgas kultūrvēsturisko vidī un dabas vērtību” iekļaušanu UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas Pagaidu sarakstā.* Pieejams Kuldīga novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
446. **Upmace, Dz.** *„Teritorijas plānošana un veiksmīgs biznesa projekts”:* semināra mater., Rīga, 2005. g. 28. jūn.–16. jūl. 60 lpp. Pieejams autora personīgajā arhīvā.
446. *Ventas upe no Lietuvas līdz Kuldīgai.* Pludināšanas karte. Gads nav zināms. I. Celitānes privātkolekcija.
447. **Zirne, S.** *Kuldīgas Ordeņpils (galvenā pils) teritorija, kas noteikta provizoriski pēc kartēm un skanējumiem dabā uz mūsdienu topogrāfiskā materiāla.* Rīga, 2009. 1 lpp. Pieejams Kuldīga novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.
448. **Zviedrāns, J., Veinberga, K.** *Kuldīga. Baznīcas iela 36. Ūdensdzirnavas:* arhitektoniski mākslinieciskā izpēte. Pieejams A. Orniņa privātajā arhīvā.

449. **Zviedrāns, J., Veinberga, K.** *Kuldīgas pilsētas vēsturiskā centra Alekšupītes tiltu, piegulošās teritorijas un rekonstruējamo ielu teritoriju arhitektoniski mākslinieciskā izpēte.* Grobiņa. 2011. Pieejams Kuldīga novada pašvaldības Būvniecības nodaļas arhīvā.

Intervijas (iekavās norādīts intervijas datums) – **Interviews** (date of the interview in brackets)

450. **Toms ALTBERGS**, Latvijas Dzelzceļa vēstures muzeja vecākais ekspozīciju un iestāžu kurators. (Elektroniskā sarakste 17.03.2011.).
451. **Daina ANTONIŠKA**, Kuldīgas novada muzeja galvenā krājuma glabātāja (02.06.2011.).
452. **Inga APAMANE**, Ventspils pilsētas Domes galvenā arhitekta vietniece vēsturiskās vides jautājumos (06.2010).
453. **Ilze BERNĀTE**, Liepājas Būvvaldes pieminēkļu inspektore (07.2010.).
- 453'. **Pēteris BLŪMS**, Valsts Kultūras pieminēkļu aizsardzības inspekcijas vadītāja padomnieks, arhitekts (07.03.2012.).
454. **Ineta BUTĀNE**, Aizputes būvvaldes vadītāja (09.2010.).
455. **Juris DAMBIS**, Valsts Kultūras pieminēkļu aizsardzības inspekcijas vadītājs. (06.04.2011.).
456. **Willy FAERGESTAD**, Drobakas Restaurācijas centra vadītājs (12.09.2008.).
457. **Anda LASE**, Valsts Kultūras pieminēkļu aizsardzības inspekcijas Kurzemes reģionālās nodaļas inspektore (10.2011.).
458. **Baiba MŪRNICIENE**, Valsts Kultūras pieminēkļu aizsardzības inspekcijas Kultūras mantojuma politikas daļas vadītāja. (20.02.2012.).
459. **Aldis ORNIŠS**, Kuldīgas pilsētas arhitekts un Kuldīgas valsts aizsardzības zonas arhitekts no 1978. līdz 2003. g. (24.03.2011.).
460. **Uldis PULĶIS**, Talsu novada Būvvaldes vadītājs (11.2010.).
461. **Ulla RAIHA**, Raumas pašvaldības Pilsētplānošanas daļas vadītāja (11.03.2008.).
462. **Kalle SAARINEN**, Raumas Restaurācijas centra dibinātājs arhitekts, restaurācijas konsultants (12.03.2008.).
463. **Jorgen TOFT JESSEN**, arhitekts; veicis ēku izpēti, restaurācijas projektu izstrādi un to realizācijas uzraudzību Kristiansfeldā (08.09.2009.).
464. **Dīta TRAPENCIERE**, Cēsu novada Domes Attīstības nodaļas vadītāja (07.2010.)
465. **Tūrs VESTBĪ**, Drobakas mērs. (11.09.2008.).
466. **Ilze ZARIŅA**, Kuldīgas Restaurācijas centra vadītāja. (26.05.2010.).
467. **Ilze ZIKMĀNE**, Valsts Kultūras pieminēkļu aizsardzības inspekcijas Kurzemes reģiona vadītāja, galvenā valsts inspektore. (02.08.2011.).
468. **Jānis ZLAUGOTNIS**, Cēsu novada arhitekts (07.2010.)